

ETSINTÄKUULUTETTUJEN NOUTOTOIMINNAN PARHAAT KÄYTÄNTEET

Jere Pääkkönen

9/2019

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto	
Jere Pääkkönen	Poliisi (ylempi AMK)	
Julkaisun nimi	Julkisuusaste	
Etsintäkuulutettujen noutotoiminnan parhaat käytänteet	Julkinen (3. lukua lukuun ottamatta)	
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto	
Sami Hätönen, ylikomisario Jari Hakala, ylikomisario	Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyöni käsittelee etsintäkuulutettujen noutotoimintaa Suomen poliisilaitoksilla. Selvitin tutkimuksessani valtakunnallisesti, miten noutotoiminta on poliisilaitoksilla järjestetty, onko sen käytänteissä laitoskohtaisia eroavaisuuksia, mitkä ovat sen suurimmat haasteet ja miten sitä voitaisiin kehittää organisaatiomme kannalta tuottavammaksi. Tutkimusaineistonani olivat etsintäkuulutettuihin henkilöihin liittyvät poliisin tehtävä- ja suoritemäärät poliisilaitoksilla vuosina 2013 - 2017 sekä tekemäni asiantuntijakyselyn tulokset.</p> <p>Opinnäytetyöni tarkoitus oli löytää ja tehdä näkyviksi noutotoiminnan työjärjestelyjen valtakunnallisesti parhaimmat käytänteet, jotta niitä voitaisiin hyödyntää niillä poliisilaitoksilla, joilla käytänteet eivät ole yhtä hyviksi kehittyneet. Toissijaisesti tutkimukseni samalla selvitti ilmiön laajuutta poliisilaitoksilla. Kehitysajatusten soveltamisen kannalta tämä on tärkeää, sillä käytettävät toimintamallit tulisi aina optimoida etsintäkuulutettujen määrään, käytettävissä oleviin resursseihin ja muuhun poliisitoimintaan nähden sopiviksi.</p> <p>Tutkimustulosteni perusteella noutotoiminnan työjärjestelyt vaihtelevat poliisilaitoksittain huomattavasti ja valtakunnallisesti sen suurimmat haasteet ovat toiminnan organisoimattomuus sekä resurssien vähyys. Muina haasteina ilmi tulivat toiminnan sirpaleisuus, poliisiin vaihteleva aktiivisuus ja organisaatiokulttuuri, osaamattomuus sekä puutteet sisäisessä tiedonjakelussa.</p> <p>Tutkimuksessani löytyi viisi hyvää käytännettä: Oulun noutopari, Kouvolan ja Kuopion toimintamallit, Helsingin noutoprojektit sekä Joensuun vankilalistaus. Tutkimustulosteni perusteella noutotoimintaa voitaisiin poliisilaitoksilla tehostaa järjestämällä säännöllisiä noutoprojekteja tai teemavuoroja, kehittämällä sisäistä tiedonjakelua ja yhteistyötä sekä määrittämällä toiminnalle laitoskohtaisesti vastuuhenkilöt. Lisäksi suurimmille poliisiasemille voitaisiin perustaa erillisiä noutoryhmiä tai -pareja ja pääkaupunkiseudulle yksi yhdistetty ryhmä Helsingin poliisilaitoksen tai KRP:n alaisuuteen.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
65 + 3 liitesivua	lokakuu 2019	Yamk2018ON
Avainsanat		
benchmarking, etsintäkuulutettu, etsintäkuulutus, kiinniotto, kotietsintä		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 ETSINTÄKUULUTUS	4
2.1 Mikä on etsintäkuulutus?	4
2.2 Miksi etsintäkuulutettuja kannattaa hakea?	6
2.2.1 Välittömät hyödyt	6
2.2.2 Välilliset hyödyt.....	7
3 NOUTOPROSESSI.....	8
4 TUTKIMUSASETELMA	9
4.1 Benchmarking	9
4.2 Benchmarking-prosessi	11
4.3 Tutkimusasetelma.....	15
5 NYKYTILANNE SUOMEN POLIISILAITOKSILLA.....	17
5.1 Helsinki.....	19
5.2 Itä-Uusimaa	20
5.3 Länsi-Uusimaa	22
5.4 Kaakkois-Suomi	24
5.5 Häme	25
5.6 Sisä-Suomi	27
5.7 Pohjanmaa	28
5.8 Lounais-Suomi.....	29
5.9 Itä-Suomi.....	30
5.10 Oulu.....	32
5.11 Lappi.....	34
5.12 Keskusrikospoliisi	35
5.13 Tilastojen yhteenveto	36
6 HAASTEITA	37
6.1 Organisoimattomuus ja resurssit.....	37
6.2 Sirpaleisuus	40
6.3 Poliisin aktiivisuus, organisaatiokulttuuri ja osaamattomuus	41
6.4 Puutteet sisäisessä tiedonjakelussa.....	42
6.5 Noutotoiminnan haasteiden yhteenveto	42
6.6 Tutkimuksen haasteet, luotettavuus ja hyödynnettävyys	42

6.6.1 Haasteet	42
6.6.2 Luotettavuus ja hyödynnettävyys	46
7 KEHITYSAJATUKSET	50
7.1 Oulun noutopari.....	50
7.2 Kouvolan toimintamalli	51
7.3 Kuopion toimintamalli	51
7.4 Helsingin noutoprojektit	52
7.5 Joensuun vankilalistaus.....	52
7.6 Noutoryhmät ja noutoparit.....	53
7.7 Noutoprojektit ja teemavuorot	56
7.8 Tiedonjakelun ja yhteistyön tehostaminen	57
7.9 Vastuuhenkilöiden määrittäminen	60
7.10 Kehityssajatusten yhteenveto	61
LÄHTEET	62
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Edellisen, poliisin ammattikorkeakoulututkintoon liittyneen, tutkimukseni (Näkökulmia etsintäkuulutettujen noutotoimintaan Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella) tavoin, selvitän tässä uudessa, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon liittyvässä tutkimuksessani valtakunnallisesti, miten noutotoiminta on Suomen poliisilaitoksilla järjestetty, onko sen käytänteissä laitoskohtaisia eroavaisuuksia, mitkä ovat sen suurimmat haasteet ja miten sitä voitaisiin kehittää organisaatiomme kannalta tuottavammaksi. Tutkimusaineistonani ovat etsintäkuulutettuihin henkilöihin liittyvät poliisin tehtävä- ja suoritemäärät poliisilaitoksilla vuosina 2013 - 2017 sekä tekemäni asiantuntijakyselyn tulokset.

Arvioin ilmiötä siis ennen kaikkea organisaatiomme tuottavuuden kannalta, benchmarking-menettelmää hyödyntäen: opinnäytetyöni tarkoitus on löytää ja tehdä näkyviksi noutotoiminnan työjärjestelyjen valtakunnallisesti parhaimmat käytänteet, jotta niitä voitaisiin hyödyntää niillä poliisilaitoksilla, joilla käytänteet eivät ole yhtä hyviksi kehittyneet. En kuitenkaan pyri asettamaan poliisilaitoksia mitenkään paremmuusjärjestykseen. Toissijaisesti tutkimukseni samalla selvittää ilmiön laajuutta poliisilaitoksilla. Kehitysajatusten soveltamisen kannalta tämä on tärkeää, sillä käytettävät toimintamallit tulisi aina optimoida etsintäkuulutettujen määrään, käytettävissä oleviin resursseihin ja muuhun poliisitoimintaan nähden sopiviksi.

Etsintäkuulutettujen noutotoiminta on tehokas poliisin suorittama valvontamuoto, jolla on monia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia rikollisuuteen (Pääkkönen 2017, 2). Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on voimassaolevia etsintäkuulutuksia koko ajan tuhansia ja kiinniotettavia etsintäkuulutettuja on jatkuvasti vapaana satoja (Helsingin kenttävalvontaryhmän lista 2018). Suomessa oli 1.1.2017 tarkalleen 22335 henkilöllä yhteensä 28939 voimassaolevaa etsintäkuulutusta (Helenius 2018). Ilmiötä ei kuitenkaan ole edellistä tutkimustani lukuun ottamatta aiemmin tässä laajuudessa tutkittu, vaan siitä on tehty ainoastaan muutamia pienimuotoisempia tutkielmia poliisin perus- ja alipäällystötutkintojen päättöinä.

Opinnäytetyöni toisessa luvussa kerron, mitä etsintäkuulutuksella tarkoitetaan ja mitä hyötyjä etsintäkuulutettujen tavoittelemisella saadaan. Luku on osittain sama, kuin AMK-opinnäytetyössäni. Kolmannessa luvussa kuvailen hyvin toteutetun noutoprosessin. Luku ei ole julkinen, koska se sisältää kuvauksen poliisin taktisista menetelmistä (JulkL 24.1 § k. 5). Neljännessä luvussa esittelen tutkimusasetelman ja kerron tutkimukseni laatutyökalusta, benchmarkingista. Viidennessä luvussa teen läpileikkauksen noutotoiminnan nykyisistä työjärjestelyistä poliisilaitoksilla ja esittelen laitoskohtaiset tilastot. Kuudennessa luvussa kerron työjärjestelyiden haasteista ja arvioin tutkimustani. Seitsemännessä, opinnäytetyöni päättävässä luvussa, esittelen työjärjestelyiden parhaat käytänteet sekä pohdin

asiantuntijoiden kanssa erilaisten kehitysajatusten vaikuttavuutta haasteisiin. Tilastojen osalta lähteenäni käytän poliisin tilastointijärjestelmä Polstatia. Nykytilanteen, sen haasteiden ja kehitysajatusten osalta lähteenäni käytän asiantuntijakyselyni tuloksia, eli lomakekyselyyni vastanneiden asiantuntijoiden empiirisiä kokemuksia.

Pohdin tässäkin opinnäytetyössäni kolmen ennakkohypoteesini soveltuvuutta ratkaisumalleiksi. Hypoteesit muodostetaan teorian tai aikaisempien tutkimusten pohjalta. Tutkimusaineiston avulla selvitetään, ovatko hypoteesit paikkansapitäviä. (Heikkilä 2014, 21.) Hypoteesieni mukaan noutotoimintaa voitaisiin tehostaa perustamalla erillisiä noutoryhmiä, järjestämällä säännöllisiä noutoprojekteja tai teemavuoroja ja kehittämällä sisäistä tiedonjakelua. Pohdiskelen asiantuntijoiden kanssa hypoteesieni vahvuuksia ja heikkouksia sekä niiden sopivuutta eri poliisilaitosten tarpeisiin. Tuon lisäksi esille asiantuntijoiden omia näkökulmia haasteiden ratkaisemiseen ja toiminnan kehittämiseen.

2 ETSINTÄKUULUTUS

2.1 Mikä on etsintäkuulutus?

Etsintäkuulutus on viranomaisten eri syistä antama kuulutus, jonka avulla pyritään löytämään henkilö, ajoneuvo tai esine. Suomessa on kaiken aikaa arviolta reilut 20 000 etsintäkuulutettua henkilöä, joilla on voimassa noin 25000 etsintäkuulutusta (kaavio 1), koska sama ihminen voi olla etsintäkuulutettu useammasta kuin yhdestä asiasta (Karjalainen 28.8.2012).

Voimassa olevien etsintäkuulutusten lkm								
1.9.2007	1.9.2008	1.9.2009	1.9.2010	1.9.2011	1.9.2012	1.9.2013	1.9.2014	1.8.2015
28053	28671	23721	25041	25191	25770	25267	26826	26631

Etsintäkuulutettujen henkilöiden lkm					
1.9.2010	1.9.2011	1.9.2012	1.9.2013	1.9.2014	1.8.2015
20878	20604	20869	20529	21728	21615

Kaavio 1. Etsintäkuulutusten ja etsintäkuulutettujen valtakunnalliset kokonaismäärät (Helenius 2018).

Etsintäkuulutus on valtakunnalliseen poliisiasiantietojärjestelmään, eli PATJAan kirjattava syöte henkilön tavoittamiseksi. PATJA on henkilörekisteri, johon kirjataan tarpeellisia tietoja poliisilain ensimmäisessä pykälässä mainittujen poliisin tehtävien suorittamiseksi. Näiden tietojen joukossa ovat myös henkilöiden tavoittamiseksi kirjatut etsintäkuulutustiedot (kaavio 2). (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa 2:2 §.)

”Käytettävissä on lukuisia etsintäkuulutuksia koskevia toimenpidepyyntöjä selitteineen. Kuulutuksen selitteessä kuvataan, mitä etsintäkuulutetulle henkilölle halutaan tehtävän.” (Helsingin poliisilaitoksen julkaisu: rikosprosessikäsikirja 8010/2011/970.)

Etsinnän syy = ETK

1 = Otettava kiinni	11 = Jäi saapumatta joukko-osastoon
2 = Otettava säilöön	12 = Jäi saapumatta kertausharjoit.
3 = Pidätettävä ja siitä ilmoitettava	13 = Jäi saapumatta kutsuntaan
4 = Henkilörekisteröinti	14 = Jäi saapumatta erityiseen tark.
5 = Annettava tiedoksi	17 = Henkilö liiketoimintakiellossa
6 = Haastettava	18 = Tavattaessa otettava kiinni
7 = Kutsuttava haasteen tiedoksiantom. noudat.	19 = Haastettava ja otettava kiinni
8 = Olinpaikkailm. + annettava todist. kutsu	
9 = Olinpaikkailmoitus kadonneesta henkilöstä	
10 = Henkilöllisyys ilmoitettava kuuluttajalle	

Kaavio 2. Etsintäkuulutukset PATJAssa.

”Etsintäkuulutuksen määritelmästä ei ole säädetty laissa, vaikkakin useissa viranomaisten toimintaa koskevissa laeissa etsintäkuulutuksen käsitettä käytetään. Poliisin antamalla etsintäkuulutuksella tarkoitetaan asianomaisen poliisiviranomaisen päätökseen perustuvaa ilmoitusta, joka poliisin henkilörekisterin avulla saatetaan viranomaisten tiedoksi ja jossa pyydetään tietyn henkilön tavoittamiseksi tarpeellisia tietoja. Kuulutuksen tarkoituksena on saada etsittyyn henkilöön tai hänen hallussaan olevaan omaisuuteen kohdistetuksi kuulutuksessa yksilöity virkatoimi.” (HE 224/2010.)

”Etsintäkuulutuksista ei ole laissa yleisiä säännöksiä, vaan vain yksittäisiä erityissäännöksiä” (Helminen ym. 2005, 83). ”Etsintäkuulutuksen perusteena olevasta toimenpiteestä päättänyt viranomainen on vastuussa siitä, että lailliset edellytykset toimenpiteeseen ovat olemassa. Etsintäkuulutuksen toimeenpaneva poliisimies vastaa siitä, että toimenpide kohdistuu etsintäkuulutuksessa tarkoitettuun henkilöön ja että häneen kohdistuvissa toimenpiteissä noudatetaan laillisia menettelytapoja. Etsintäkuulutuksen antajan on peruutettava etsintäkuulutus heti, kun se on käynyt tarpeettomaksi.” (Helminen ym. 2012, 618.)

”Lainvalmistelutöissä (HE 224/2010) korostetaan etsintäkuulutuksiin liittyvien toimenpiteiden ja etsintäkuulutetun kiinniottamisen yhteydessä huomion kiinnittämistä PolL:n 1 luvussa säädettyihin periaatteisiin, erityisesti suhteellisuusperiaatteeseen ja vähimmän haitan periaatteeseen. Etsintäkuulutus voi koskea esimerkiksi vähäiseen rikosasiaan liittyvää toimenpidettä, jolloin kiinniottamiseen on suhtauduttava varauksellisesti.” (Helminen ym. 2012, 617.)

Etsintäkuulutukset on jaettu PATJAssa ehdottomiin kiinniottoihin, ehdollisiin kiinniottoihin ja poliisitoimenpiteisiin tai paperiasioihin. Yleisimpiä etsintäkuulutuksia ovat muun muassa seuraavat:

- Kiinniotettavat, pidätettävät, vangittavat ja esitutkintaan noudettavat
- Oikeudenistuntoja varten kiinniotettavat ja niihin noudettavat
- Vankeusrangaistuksia pakoilevat, vankikarkurit ja sakkovangit
- Sakkojen ja haasteiden tiedoksiannot sekä kuulustelukutsut
- Koulukotikarkurit, sotilaskarkurit ja tahdonvastaiseen hoitoon toimitettavat
- Karkotettavat (Pääkkönen 2017, 4.)

Kaaviosta 3 voidaan nähdä, kuinka nämä etsintäkuulutukset ovat prosentuaalisesti jakautuneet:

	1.9.2013	1.8.2015
Paperi asiat(haasteet, kutsut, olinpaikkailmoitukset yms)	55,8 %	57,4 %
Kiinniotettavat (otettava/pidätettävä kiinni/säilöön)	17,6 %	15,4 %
Muut (suoritettava selosteessa mainittu toimenpide)	11,3 %	12,5 %
Asevelvollisuuteen liittyvät (jäljellä saapumatta/palaamatta/poistui luvatta joukko-osastosta/poissaolo kutsunnasta)	6,8 %	6,5 %
Liiketoimintakiellot ja lähestymiskiellot	4,4 %	4,4 %
Oikeuden käyntiin liittyvät (tuotava oikeuteen / passitettava vankilaan)	3,3 %	2,9 %
Vankilaan liittyvät (henkilö valvotussa koevapaudessa / tavattaessa otettava kiinni vankilaan toimittamista varten)	0,8 %	0,9 %

Kaavio 3. Etsintäkuulutusten prosentuaaliset jakaumat eri etsintäkuulutusten välillä (Helenius 2018).

2.2 Miksi etsintäkuulutettuja kannattaa hakea?

2.2.1 Välittömät hyödyt

Etsintäkuulutettuja tavoittamalla saadaan monia välittömiä hyötyjä:

- Rikosten selvittäminen ja esitutkinnan suorittaminen

Tutkinnan turvaamiseksi on tärkeää, että kuulusteluihin saapumattomat tai esitutkintaa muuten pakoilevat henkilöt saadaan kiinni.

- Oikeudenistuntojen toteutuminen

Oikeudenistuntoja pakoilevien etsintäkuulutettujen kiinnijääminen pienentää oikeudenkäyntikuluja, nopeuttaa rikosprosesseja ja ehkäisee oikeusistuimien ruuhkautumista.

- Rangaistusvastuun toteutuminen

Kansalaisten oikeustajun kannalta on tärkeää, että rikolliset joutuvat edesvastuuseen teoistaan, eivätkä ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitut kulje vapaana tekemässä uusia rikoksia.

- Rikosprosessien sujuvuuden turvaaminen

Etsintäkuulutetuille annetaan joka vuosi tuhansia sakkoja, erinäisiä haasteita ja kuulustelukutsuja. Prosessien toimivuuden kannalta on tärkeää, että myös paperiasiat tulevat hoidetuiksi.

- Muiden viranomaisten toiminnan turvaaminen

Poliisi antaa virka-apua etsintäkuulutettujen tavoittamiseksi myös muille viranomaisille, kuin Rikosseuraamuslaitokselle, Oikeusrekisterikeskukselle ja oikeuslaitoksille, jos virka-apua pyytävä viranomais ei siihen itse pysty tai sillä ei ole siihen toimivaltaa.

- Karkotettavien ja maahantulokiellossa olevien henkilöiden kiinnijääminen

Karkotettavien henkilöiden etsintäkuulutukset ovat viime vuosina lisääntyneet. Lisäksi poliisi tapaa maahantulokiellossa olevia henkilöitä nouto- ja muun poliisitoiminnan yhteydessä lähes päivittäin. (Pääkkönen 2017, 5.)

2.2.2 Välilliset hyödyt

Etsintäkuulutettujen tavoittelusta koituu myös monia välillisiä hyötyjä:

- Oheisrikollisuuden paljastuminen ja tiedon kerääminen

Kotietsintöjen ja kiinniottojen yhteydessä paljastuu muuta rikollisuutta, kuten huumausaine- ja omaisuusrikoksia. Samalla rikollisten asuinpaikoista, ajoneuvoista, tuttavapiiristä ja liikkeistä saadaan tietoa, jota voidaan käyttää hyväksi rikosten selvittämisessä.

- Mahdollisuus esineelliseen kotietsintään

Jos etsintäkuulutetun asunnossa on näkyvillä huumausaineiden käyttövälineitä tai anastetuksi epäiltävää omaisuutta, voidaan henkilöllisen kotietsinnän lisäksi suorittaa myös esineellinen kotietsintä epäilyn huumausaine- tai omaisuusrikoksen perusteella.

- Rikollisten painostaminen

Ankaria etsintäkuulutuksia omaavat henkilöt piileskelevät ja pitävät matalaa profiilia, koska he eivät halua jäädä kiinni. Toisinaan poliisin aktiivisuus painostaa tällaisia henkilöitä ja heidän (rikollista) lähipiiriään riittävän paljon, jolloin he lopulta ilmoittautuvat itse poliisille.

- Ennalta estävyys

Rikollinen toiminta vaikeutuu huomattavasti rikollisten menettäessä vapautensa. Taparikollisten ja häiriköitten kerääminen pois kaduilta rauhoittaa häiriökohteita ja parantaa katuturvallisuutta. Noutotoiminnalla voidaan osaltaan vaikuttaa kansalaisten turvallisuuden tunteeseen sekä luottamukseen oikeusjärjestelmän toimivuutta kohtaan.

- Omaisuus

Kotietsintöjen ja kiinniottojen yhteydessä löydetty, varastetut sekä kriminalisoidut esineet päätyvät takaisin oikeille omistajilleen tai hävitettäväksi. (Pääkkönen 2017, 6 - 7.)

”Otaa pikkasen resurssia, mutta poliisihommia tämäkin ja auttaa pitkässä juoksussa laitosta sekä koko poliisiorganisaatiota. Pitäisi olla ihan jokapäiväistä toimintaa.” (Paldàn 2018.)

3 NOUTOPROSESSI

Kuvailen tässä luvussa lyhyesti hyvin suoritettua etsintäkuulutetun noutoprosessin. Sivuan samalla noutotoimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä, mutta en paneudu siihen syvällisemmin. (Lainsäädäntöä olen käsitellyt tarkemmin aiemmassa opinnäytetyössäni.) Tämä luku ei ole julkinen, koska se sisältää kuvauksen poliisin taktisista menetelmistä.

Tarkoitukseni ei ole laatia tyhjentävää luetteloa toimenpiteistä, jotka noutoprosessissa tulee aina suorittaa, vaan nostan esille muutamia järkeviä poliisitaktisia käytänteitä, jotka ovat osoittautuneet käytännössä toimiviksi. Kotietsinnät eivät ole noutotoiminnan itsetarkoitus. Turhilla kotietsinnöillä loukataan suotta ihmisten kotirauhaa ja tuhlaamaan kallisarvoista työaikaa. Laadukkaasti tehdyt pohjatyt ja huolellisesti hoidettu tiedustelu ovat pitkäjänteisen noutotoiminnan tärkeimpiä elementtejä.

"Opinnäytetyöstä on poistettu alaluvut 3.1 Pohjatyt ja 3.2 Kotietsinnällä (yhteensä viisi sivua) SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV osio JulkL (621/1999) 24.1§:n 5 k. perusteella."

4 TUTKIMUSASETELMA

4.1 Benchmarking

Benchmarking tarkoittaa organisaation tuotteen, palvelun tai työprosessin systemaattista vertaamista valioluokan organisaation työprosesseihin. Vertailun tarkoituksena on toteuttaa parannuksia omassa organisaatiossa. Näin ollen benchmarkingilla on selkeä yhteys resurssien käytön tehostamiseen sekä toiminnan parantamiseen ja sitä voidaan soveltaa esimerkiksi saman organisaation yksiköiden välillä tai oman toimialan organisaatioiden välillä. (Alhola 2016, 120.) Benchmarkingilla pyritään parempien toimintatapojen identifioimiseen, oikean tavoitetaso määrittämiseen, uusien menetelmien ja ideoiden löytämiseen, ennakkoluulojen poistamiseen sekä parhaiden käytäntöjen oppimiseen (Lecklin 2006, 163).

Benchmarkingilla pyritään edistämään organisaation operatiivista sekä strategista tehokkuutta ja siksi se kohdistuu organisaation toimintaan. Sen avulla organisaatio pyrkii soveltamaan omaan toimintaansa asioita, jotka muut tekevät paremmin. Organisaatio pyrkii siis oppimaan parhailta organisaatioilta uusia näkökulmia. Benchmarkingia on sanottu myös matkimiseksi, mutta sen ei tarvitse sitä olla, vaan se on opiksi ottamista. Bengt Karlöf onkin kehittänyt benchmarkingin rinnalle myös benchlearning-käsitteen. (Alhola 2016, 120.) Benchmarking tehostaa toimintaa, jota benchlearning täydentää osaamista kehittämällä. Pitkällä tähtäimellä organisaation tulos paranee, kun organisaatiossa tapahtuu kulttuurimuutos ja syntyy ympäristö, jossa ilmenee muutoshalukkuutta ja valmiutta uusien toimintatapojen käyttöönottoon. Toimivat ratkaisut kirjataan, kuvataan ja käyttöönotetaan koko organisaatiossa. Samalla asenteet ja käyttäytyminen muuttuvat, ja organisaatio kehittää itseään oppivan organisaation suuntaan. Nykyään benchlearning yleensä sisältyy benchmarkingiin. (Lecklin 2006, 175.)

Benchmarking on hyvä apuväline tehostettaessa resurssien käyttöä. Sen avulla voidaan nähdä ne työprosessit, joissa organisaatiolla on parantamisen varaa. Oman tilanteen pohjalta etsitään muita organisaatioita, jotka suoriutuvat vastaavista työprosesseista erityisen laadukkaasti. Näiden prosessien suoritusta pyritään mittaamaan, jonka jälkeen omassa organisaatiossa käynnistetään kehittämistyö kohti parempaa toimintaa. Kehittämisprosessin tavoitteena on tehostaa sekä toimintaa että resurssien käyttöä. - - Resurssien käytön tehokkuuteen on nykyään kiinnitettävä huomiota jokaisessa organisaatiossa, ja tavoitteeksi pitää asettaa jatkuva toiminnan parantaminen. Toimintokohtainen tieto auttaa tehostamaan toimintoja - siis sitä, mitä organisaatiossa tehdään ja kuinka tekeminen organisoidaan. Mikäli organisaatiolla on käytettävissään muiden organisaatioiden vastaavia tietoja, se pääsee mielenkiintoiseen vertailuasemaan. Vertailutilanteessakin etusijalla on organisaation oman toiminnan parantaminen ja itselähtöinen tavoitteiden asettelu. (Alhola 2016, 121 - 122.)

Benchmarkingin suurimpia hyötyjä on se oppimisprosessi, jonka se käynnistää myös sellaisilla alueilla, joilla siihen ei etukäteen nähdä olevan edes tarvetta. Vanha amerikkalainen sananlasku ”Don’t mend it if it ain’t broken” sisältää ajatuksen, ettei edes pyritä erinomaisuuteen, vaan tyydytään työprosesseihin, jotka ainakin näennäisesti näyttävät toimivan. (Karlöf & Östblom 1993, 33.) Vaikka näiden prosessien lopputulos olisi tyydyttävä tai hyvä, voi tuloksen aikaansaamiseen liittyä vanhentuneita menetelmiä, tehottomuutta, byrokratiaa ja muita erilaisia pullonkauloja, joiden poistamiseen ja uuden oppimiseen benchmarking voi olla hyvä ratkaisu (Lecklin 2006, 166). Paperilla organisatorisesti samanlaisilta näyttävillä yksiköillä voi olla työprosesseja tai tietojärjestelmiä, jotka eroavat oleellisesti toisistaan (Karlöf & Östblom 1993, 126).

Benchmarking luo erinomaisen pohjan osaamisen kehittämiseksi. Se antaa tiedonkeruun ja analyysin yhteydessä tietoa erilaisista ympäristöistä. (Karlöf & Östblom 1993, 38.) Hyvin toteutettu benchmarking parantaa organisaation ongelmanratkaisukykyä. Ongelmien tullessa ilmi organisaation täytyy ajatella asiat loppuun asti ja samalla luovuus lisääntyy. Luovuudella tarkoitetaan organisaation kykyä yhdistää tuttuja tietoja uusin ja innovatiivisin tavoin. Benchmarkingilla saadaan juuri niitä tietoja, joita tarvitaan luovassa ja eteenpäin suuntautuvassa kehitystyössä. (Eml. 44.)

Benchmarkingin toteuttajia ovat käytännössä työntekijät, jotka työskentelevät parannettavissa työprosesseissa. Näissä prosesseissa työskentelevät ja niistä vastaavat henkilöt vaihtavat kokemuksiaan toisen organisaation vastaavien henkilöiden välillä. Tämä kannustaa ja motivoi kehittämään sekä kyseenalaistamaan nykyisiä toimintatapoja. Benchmarking luo sekä osallistumista että oppimista, mikä on sen selvä etu. (Strömmer & Mäki-Hokkonen 1998, 5.) Työntekijöiden itsetuntoa ja motivaatiota kohottaa se, että ulkopuolinen on tunnistanut organisaation esikuvaksi (eml. 12). Omaan osaamiseen perustuva benchmarking voikin olla huomattavasti itsetuntoa ja motivaatiota kohottava työkalu koko organisaatiolle (Vuorinen 2013, 161).

Kun organisaatioon tulee toisen organisaation jäseniä esittämään kysymyksiä organisaation työprosesseista tai toimintatavoista, esikuva saa samalla mahdollisuuden varmistua siitä, että nämä prosessit todellakin toimivat niin hyvin kuin itse uskotaan. Näin benchmarking voi samalla toimia myös eräänlaisena omien työprosessien uudelleenarviointina. Uusia kehitysmahdollisuuksia tunnustetaan erityisesti silloin, kun toinen organisaatio tulee analysoimaan esikuvaorganisaation työprosesseja. (Strömmer & Mäki-Hokkonen 1998, 12.) Ottaessamme selvää toisten osaamisesta, haluamme tietää, miten he tietyn asian tekevät. Hyvät toimintatavat ovat usein itsestäänselvyyksiä, kun niitä pääsee näkemään tai kuulemaan. Taito piileekin siinä, miten voimme ne omaksua, ja siksi haluamme tietää, miten he ovat onnistuneet kehittämään toimintansa juuri tällaiseksi. (Niva & Tuominen 2005, 15.) Uusia ajatuksia ja toimintatapoja on huomattavasti helpompi hyväksyä, jos ne saadaan kysellä ja oppia sen sijaan, että ne vain kerrottaisiin tai jopa määrättäisiin (eml. 30).

Benchmarking on oiva tapa saada organisaatio vastaanottamaan menestyksellisen käyttäytymisen oppimista (Karlöf & Östblom 1993, 37).

Sovellettaessa benchmarkingia sisäisesti tai muihin verraten, voidaan sen tuomaa apua pitää tehokkuutta parantavana. Periaatteiltaan menetelmä voidaan rinnastaa esimerkiksi taylorismiin tai Leaniin. Lähinnä kyseessä on asteittainen tehokkuuden parantaminen eikä niinkään radikaali muutos toiminnassa. - - Benchmarkingia tehdään yritysmailman lisäksi paljon myös julkisella sektorilla. Erityisesti Suomessa, jossa julkisen sektorin rooli on varsin vahva, benchmarkingilla voidaan saavuttaa merkittäviä hyötyjä: parhaiden käytänteiden leviämistä voidaan edistää yritysmailmaa laajemmassa mittakaavassa, koska kilpailuasetelman puuttuessa lähes kaikki tieto on vapaasti jaettavissa. (Vuorinen 2013, 164 - 165.)

4.2 Benchmarking-prosessi

Benchmarking-prosessi (kaavio 4) sisältää seuraavat vaiheet: vertailtavien työprosessien tai -prosessivaiheiden identifiointi, benchmarking-kandidaattien etsintä ja valinta, tulos- ja mittaustietojen kerääminen, tietojen analysointi sekä tulosten hyödyntäminen prosessianalyysissä (Lecklin 2006, 163).

Kaavio 4. Benchmarking-prosessi (Vuorinen 2013, 160).

Sisäisessä benchmarkingissa organisaatio vertailee oman tekemisensä tasoa eri toiminnoissaan tai yksiköissään (Vuorinen 2013, 159). Organisaation muiden yksiköiden suoritustaso ei ole välttämättä omaa yksikköä parempi, joten oppimispotentiaali on pienempi kuin ulkoisessa benchmarkingissa, mutta vaikka oma yksikkö olisi organisaation paras, saattaa sillä silti olla eri työprosessiensä vaiheissa muilta oppimista, joten joka tapauksessa sisäistä vertailua kannattaa tehdä. - - Sisäisen benchmarking-kumppanin löytäminen on helppoa, koska kysymykseen tulevat kaikki ne yksiköt, joilla on vastaavia työprosesseja tai jotka harjoittavat vastaavanlaista toimintaa. (Lecklin 2006, 167.) Vaikkei omasta organisaatiosta löytyisikään maailmanluokan suorituksia, sieltä löytyy kuitenkin aina tehostamisen varaa. Sisäinen benchmarking on hyvä tapa oppia benchmarkingin työtapana

ja saada työntekijät kiinnittämään enemmän huomiota työn sisältöön ja työsuorituksiin. (Karlöf & Östblom 1993, 126.)

Tunnusluvut kertovat ainoastaan sen, että jotakin tehdään hyvin, mutta ne eivät kerro, miten tämä tulos saadaan aikaan. Benchmarkingin avulla saadaan perusteellista tietoa työprosesseista, menetelmistä ja tavoista, jotka johtavat hyviin tuloksiin. (Strömmer & Mäki-Hokkonen 1998, 3.) Benchmarkingia voidaan tehdä kahdella tavalla: vertaamalla tuloksia ja suoritustasoja tai vertaamalla toimintatapoja eli työprosessien sisältöä ja vaiheita. Täysimittaisessa vertailussa molemmat näkökulmat otetaan huomioon. (Lecklin 2006, 161.) Benchmarking-prosessin yhteydessä omien työprosessien tunteminen, kuvaaminen, mittaaminen ja ymmärtäminen auttavat ymmärtämään myös kumppanin työprosesseja (Niva & Tuominen 2005, 27).

Suorituskuilun määrittäminen on benchmarkingin keskeinen asia. Sillä tarkoitetaan oman ja parhaan suorituksen välistä eroa, joka todetaan mittaamalla. Benchmarkingin yhtenä tarkoituksena on kuilujen paljastaminen ja niiden syiden selvittäminen. (Lecklin 2006, 171.) Yksi benchmarkingin ratkaisevimmista tehtävistä on paneutuminen suoritusten erojen syihin, koska juuri tämä tieto voidaan juurruttaa omaankin organisaatioon. Suorituskuilujen tunnistamiseksi ja ymmärtämiseksi on paneuduttava kaikkeen benchmarking-tiimin keräämän tietoon ja kokemukseen. (Karlöf & Östblom 1993, 170.)

Tietojen luotettavuuden varmistaminen on tärkeä osa tiedonkeruuta, ilman tätä koko tutkimuksen arvo on kyseenalainen. - - Tutkimuskohteen kanssa on sovittava pelisäännöt siitä, mitkä ovat luottamuksellisia asioita ja onko tarvetta anonymiteettiin. Kohde on selkeästi rajattava, vaikka olisi kiinnostavaa tutkia kumppania laajemminkin. Benchmarkingin onnistumisen kannalta on parasta keskittyä rajattuihin, kehittämisen kannalta oleellisiin asioihin. (Lecklin 2006, 169 - 170.)

Tutkimuksessani on kysymys sisäisestä benchmarking-prosessista, jossa vertaan sekä tuloksia että toimintatapoja. Pyrin kuitenkin välttämään sisäisen kilpailuasetelman luomista eri poliisilaitosten välille: en aseta laitoksia paremmuusjärjestykseen, koska se ei ole tutkimukseni tavoite. Tavoitteeni on parhaiden käytänteiden löytäminen ja niiden näkyviksi tekeminen, jotta niitä voitaisiin hyödyntää. Prosessin periaatteiden mukaisesti pyrin kuvaamaan poliisilaitosten työprosessit huolellisesti ja käytän tietolähteinäni ainoastaan aiheeseen perehtyneitä asiantuntijoita sekä Polstatia. Koska opinnäytetyöni on 3. lukuun ottamatta julkinen, prosessissani ei käsitellä poliisin salassa pidettäviä teknisiä tai taktisia menetelmiä.

Prosessi alkaa organisaation kehitystarpeiden määrittelyllä ja nykytoiminnan tarkalla kuvauksella. Seuraavaksi tulee etsiä vertailukohde ja päästä sen kanssa yhteistyöhön. (Vuorinen 2013, 160.) Hyvä vertailukohde edustaa valioluokkaa omalla alueellaan ja sen toiminta on mahdollisimman hyvin verrattavissa omaan toimintaan (Karlöf & Östblom 1993, 93). Kohteen löytämisen jälkeen päästään varsinaiseen kehitystyöhön, jonka tavoitteena on tuoda esille toiminnan keskeiset erot ja syyt erojen taustalla (Vuorinen 2013, 161). Kvantitatiivisten tietojen keruun lisäksi tiedonkeruuseen kuuluu työn sisällön sekä niiden työprosessien määrittäminen ja dokumentoiminen, jotka selittävät ja auttavat ymmärtämään toiminnan suoritusta (Karlöf & Östblom 1993, 93).

Analyysissä selvitetään, miksi vertailukohde on tietyissä työprosesseissaan omaa toimintaa parempi ja mitä siltä voidaan oppia (Lecklin 2006, 171). Analyysissä määritetään yhtäläisyydet sekä eroavaisuudet ja niiden kytkeytyminen työn sisältöön. Tämän lisäksi kartoitetaan vertailtavissa olevat tekijät sekä tekijät, joita ei voi vertailla, koska nämä vaikuttavat analyysin tulokseen. (Karlöf & Östblom 1993, 94.) Yksi prosessin tärkeimmistä tehtävistä on tehdä analyysissä oikeita ja asiaankuuluvia johtopäätöksiä, jotka ovat tärkeää taustatietoa, ja jotka voivat aikaansaada tuloksia parantavan muutosvoiman koko organisaatiossa (eml. 169).

Toiminnallisten erojen ja merkittävimpien suorituskuilujen löydyttyä organisaatio voi ryhtyä soveltamaan vertailukohteelta saatuja oppeja omassa toiminnassaan (Vuorinen 2013, 161). Prosessin viimeinen vaihe johtaa sekä tulosta parantavien toimenpiteiden toteutukseen että organisaation kehittämiseen ja toiminnan suorituskeskeisyyden kasvattamiseen. Organisaation on laadittava suorituskuilujen osoittamien parannusmahdollisuuksien pohjalta realistiset tavoitteet, jotka on pilkottava osiin ja sopeutettava organisaatorakenteeseen sekä tiedotettava niistä työntekijöille. - - Prosessi ei ole täysin onnistunut, ennen kuin havaitut parannusmahdollisuudet on toteutettu ja toivottuun lopputulokseen on päästy. (Karlöf & Östblom 1993, 94.)

Kuvaan prosessissani poliisilaitosten nykytilanteen tilastojen ja asiantuntijakyselyn tulosten pohjalta. Kyselyn laatiminen on hyvä keino käynnistää tiedonkeruu (Lecklin 2006, 169). Tilastoni osoittavat poliisilaitosten väliset erot etsintäkuulutettuihin liittyvissä tehtävissä ja tehtäväsuoritteissa. Vertailukohteeseen pitää olla soveltuvat mittarit, koska prosessin tuloksia ei voida täysin hyödyntää ilman yksilöityjä, kvantitatiivisia mittareita (eml. 166).

Asiantuntijakyselyni kautta käytänteiden keskeiset erot ja niiden mahdolliset ongelmat tulevat ilmi. Vertailukohteen ja oman toiminnan eroavaisuuksien ymmärtämiseksi, tietoisuus työprosessien nykyisistä toimintatavoista sekä niiden ongelmista on välttämätöntä (Strömmer & Mäki-Hokkonen 1998, 10). Suorituskuilujen havaitseminen ja kvantifiointi kohteeseen verrattuna on vain puolet analyysistä. Benchmarkingin teho kehittämisen

välineenä on siinä, että on lisäksi tunnistettava sekä ymmärrettävä työn sisältö ja ne työprosessit, jotka selittävät kuilun olemassaolon. Suorituskuilu määräytyy niistä suorituksista, joita on käytetty benchmarking-prosessin kohteina, sekä niistä mittareista, joita suoritusten mittaamisessa on käytetty. Suorituskuiluun voi sisältyä sekä laatu- että tuottavuusmuuttujia ja se voidaan ilmaista monenlaisilla mittaluvuilla. (Karlöf & Östblom 1993, 170.)

Noutotoiminnan työjärjestelyjen ongelmat nousevat prosessini kehityskohteiksi, joihin asiantuntijoiden kanssa pohdimme sekä hypoteesieni että asiantuntijoiden omien ratkaisumallien sopivuutta. Prosessi tulee toteuttaa niiden työntekijöiden toimesta, jotka työskentelevät parannettavien työprosessien parissa. Nämä henkilöt osaavat parhaiten tunnistaa, mitkä esikuvat ovat parempia ja koska he tietävät, kuinka työ tehdään, he myös osaavat parhaiten toteuttaa toiminnan parannukset. (Strömmer & Mäki-Hokkonen 1998, 11.) Prosessissa osallistujat pääsevät välittömästi oppimisen makuun ja he pystyvät siirtämään oppimansa myöhemmin muutostyöhön. Siksi onkin tärkeää, että prosessissa on mukana oman toiminnan tuntemusta. (Karlöf & Östblom 1993, 81.)

Prosessini tekee nämä ratkaisumallit, eli työjärjestelyjen parhaat käytänteet ja kehitysajatukset näkyviksi, jotta niitä voitaisiin hyödyntää siellä, missä käytänteissä on puutteita. Prosessissa on dokumentoitava tietoperusta, analyysi ja johtopäätökset (Karlöf & Östblom 1993, 170). Oman organisaation lisäksi raportti esitellään myös vertailukohteelle ja sen perusteella tehdään johtopäätökset kehittämisen jatkosta (Lecklin 2006, 172).

Uusien käytänteiden soveltaminen ja muutosten toteuttaminen jää prosessissani jokaisen poliisilaitoksen oman harkinnan varaan. Benchmarking-tiimin kokemukset pitäisi hyödyntää jatkotyössä. Prosessin aikana tiimi on kerännyt runsaasti tietoa sekä omasta että vertailukohteen toiminnasta ja se omaa parhaat valmiudet kehittämisvaihtoehtojen arviointiin sekä toteuttamiseen. - - Prosessin tulosten perusteella voidaan käynnistää erillinen kehittämisprojekti, joka voidaan viedä itsenäisesti läpi. (Lecklin 2006, 173.) Jotta prosessin tulokset eivät jäisi vertailukohteen kanssa käydyn kokemusten vaihdon jälkeen ainoastaan toimenpide-ehdotusten tasolle, tärkeää on, että organisaation johto tukee myös muutosten läpivientiä sekä mahdollisesti antaa lisäresursseja (Strömmer & Mäki-Hokkonen 1998, 10).

Uudet käytänteet tulisi lisäksi sovittaa kunkin poliisilaitoksen toimintaympäristöön parhaiten sopiviksi. Benchmarking ei ole edelläkävijäorganisaatioiden työmenetelmien kopioimista. Prosessissa on huomioitava, että vertailukohteessa vallitsee erilainen toimintakulttuuri ja erilaiset olosuhteet, jonka vuoksi onkin tärkeää sovittaa uudet ideat ja työmenetelmät omaan toimintaan. (Strömmer & Mäki-Hokkonen 1998, 6.) Se, mikä toimii heillä, ei välttämättä toimi sellaisenaan meillä (Niva & Tuominen 2005, 28).

”Benchmarking tarkoittaa sitä, että on riittävän nöyrä myöntääkseen, että joku toinen on parempi ja riittävän viisas oppiakseen, kuinka voi itse tulla yhtä hyväksi, ellei jopa paremmaksi” (Strömmer & Mäki-Hokkonen 1998, 3).

4.3 Tutkimusasetelma

Empiirisen tutkimuksen tutkimusasetelma koostuu kolmesta elementistä: tutkimusongelmasta, aineistosta sekä menetelmästä. Tutkimusongelma on keskeisessä asemassa. Tutkimuksen hyöty riippuu oleellisesti ongelman määrittämisen onnistumisesta. Ongelman tulee johtaa aineiston kokoamista, käsittelyä ja analysointia. (Heikkilä 2014, 20 - 21.)

Tutkimusaineisto kerättiin poliisin tilastointijärjestelmä Polstatista sekä asiantuntijoille kesällä 2018 lähetetyn lomakekyselyn avulla. Aineistossa ovat mukana kaikki Suomen poliisilaitokset Ahvenanmaata lukuun ottamatta, joka rajattiin pienen kokonsa sekä vertailukelpoisten tilastojen puuttumisen vuoksi pois. Kyselyä ei lähetetty Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen asiantuntijoille, koska edellinen tutkimukseni käsitteli nimenomaan Itä-Uudenmaan noutotoimintaa.

Tutkimusmenetelmä oli kvantitatiivinen survey-tutkimus, mutta avointen kysymysten paljouden vuoksi lomakekyselyn vastaukset analysoitiin kvalitatiivisesti teemoitellen ja luokitellen. Kvantitatiivista, eli määrällistä tutkimusta kutsutaan myös tilastolliseksi tutkimukseksi, jolla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Se edellyttää riittävän suurta sekä edustavaa otosta ja yleensä aineiston keruussa käytetään tutkimuslomakkeita valmiine vastausvaihtoehtoineen. Asioita kuvataan numerojen avulla ja tuloksia voidaan havainnollistaa taulukoin ja kuvioin. - - Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan kartoitettua yleensä olemassa oleva tilanne, mutta siinä ei pystytä riittävästi selvittämään asioiden syitä. - - Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta ja selittämään sen käyttäytymistä sekä päätösten syitä. - - Kvalitatiivinen tutkimus sopii hyvin toiminnan kehittämiseen, vaihtoehtojen etsimiseen sekä sosiaalisten ongelmien tutkimiseen ja sen avulla voidaan antaa myös virikkeitä erilaisille jatkotutkimuksille. (Heikkilä 2014, 15.) Suunnitelmallista kysely- tai haastattelututkimusta kutsutaan survey-tutkimukseksi, joka on tehokas ja taloudellinen tapa tiedonkeräämiseen silloin, kun tutkittavia on paljon. Survey-tutkimuksen aineisto kerätään tutkimuslomakkeella. (Eml. 17.)

Asiantuntijat kartoitettiin kaikkien päällystö- ja alipäällystöopiskelijoiden keskuudessa tehdyn sähköpostikyselyn perusteella, jossa opiskelijoita pyydettiin nimeämään omalta poliisilaitokseltaan parhaat noutotoiminnan asiantuntijat tai vaihtoehtoisesti ne henkilöt,

jotka mahdollisesti osaisivat nämä asiantuntijat nimetä. Kysely lähetettiin 126 opiskelijalle. Heidän lisäksi kysely lähetettiin tutkijan tuntemille, pääsääntöisesti eri poliisilaitoksien pääpoliisiasemilla työskenteleville, 18 kokeneelle poliisimiehelle. Vastaajia pyydettiin kyselyssä nimeämään myös pienemmiltä poliisiasemilta heidän mahdollisesti tuntemansa asiantuntijat. Kyselyihin vastanneet nimesivät yhteensä kaksikymmentä poliisimiestä, joiden he oletivat osaavan nimetä omilta poliisilaitoksiltaan parhaat asiantuntijat, joten kysely lähetettiin myös heille. Kaikkien kyselyjen pohjalta vastaajat nimesivät yhteensä 35 asiantuntijaa.

Nimetyille asiantuntijoille lähetettiin sähköpostitse kutsu (saatekirje) lomakekyselyyn osallistumisesta. Saatekirjeen tehtävä on motivoida vastaajaa täyttämään lomake sekä samalla selvittää tutkimuksen taustaa (Heikkilä 2014, 59). Kutsussa asiantuntijoita pyydettiin edellä mainitun asiantuntijakartoituksen tavoin nimeämään vielä muita asiantuntijoita, jotka eivät olleet saaneet kutsua. Kutsussa kerrottiin, että tutkimusraportti on julkinen, ja että kyselyn vastaajat toimivat vastatessaan lähteinä. Tietoja kerätessä tutkittaville tulee selvittää tutkimuksen tarkoitus ja käyttötapa (eml. 29). Kutsussa pyydettiin myös ilmoittamaan tutkijalle, mikäli kutsu oli tullut väärälle henkilölle tai kutsun saaja ei halunnut osallistua kyselyyn. Asiantuntijat nimesivät vielä tässä vaiheessa yksitoista uutta asiantuntijaa, joille kutsu niin ikään lähetettiin. He eivät nimenneet enää uusia asiantuntijoita, joten asiantuntijakartoitus päättyi tähän. Neljä henkilöä ilmoitti, etteivät he kuuluneet kohderyhmään ja yksi henkilö ilmoitti, ettei hän halunnut osallistua kyselyyn.

Lomakekysely lähetettiin sähköpostitse yhteensä 41 asiantuntijalle. Kyselyssä käytettiin etukäteen laadittua lomaketta, jonka kysymykset olivat kaikille vastaajille samat. Kysymyksiä oli yhteensä kaksitoista: neljä kysymystä vastaajan taustatiedoista, viisi avointa kysymystä, kaksi kyllä/ei -kysymystä ja yksi monivalintakysymys. Lomakekyselyn kysymykset voivat olla strukturoituja, eli monivalintakysymyksiä, jolloin ne sisältävät valmiit vastausvaihtoehdot, tai avoimia, jolloin vastaaja vastaa omin sanoin. (Ronkainen ym. 2013, 113 - 114). Avoimet kysymykset ovat silloin tarkoituksenmukaisia, kun vaihtoehtoja ei tiedetä etukäteen (Heikkilä 2014, 47). Strukturoidut kysymykset ovat puolestaan silloin tarkoituksenmukaisia, kun selvästi rajatut vastausvaihtoehdot tiedetään etukäteen ja niitä on rajoitetusti (eml. 49). Kyselyssä voidaan yhdistää avoimia kysymyksiä ja valmiit vastausvaihtoehdot tarjoavia kysymyksiä, jolloin avoimilla kysymyksillä haetaan tutkittavien itse asioille antamia merkityksiä (Ronkainen ym. 2013, 90).

Vastausaikaa kyselyyn oli vähän reilut kaksi kuukautta ja sitä jatkettiin vastausajan loppupuolella kahdella viikolla, jolloin kyselyyn vielä vastaamattomille asiantuntijoille lähetettiin muistutusviesti. Tällä tavoin saatiin kolme vastausta lisää. Motivoiva saatekirje, vastaamaan houkutteleva lomake, vastaajille vaivaton lomakkeen palauttamistapa ja uusintakyselyn suorittaminen ovat keinoja, joilla kyselyn kato saadaan mahdollisimman

pieneksi (Heikkilä 2014, 42). Kutsu, kyselylomake ja muistutusviesti ovat tämän opinnäytetyön liitteinä.

Vastauksia tuli määräajassa yhteensä 33 kappaletta ja näin ollen kyselyn vastausprosentti oli 80. Yksi vastaus tuli kuukausi vastausajan päättymisen jälkeen, joten se jätettiin huomioimatta. Avointen kysymysten vastaukset analysoitiin teemoittelemalla vastaukset ensin pääkategorioihin (nykytilanne, haasteet ja kehitysajatukset) sekä edelleen niiden alakategorioihin, eli alalukuihin. Vastausten autenttisuuden takaamiseksi ne teemoiteltiin sellaisinaan suorina lainauksina, eli sitaatteina ja niitä muokattiin tarvittaessa ainoastaan helpommin luettavaan muotoon. Vastaajien taustatietoja koskeneitten sekä strukturoitujen kysymysten vastaukset luokiteltiin laskemalla näiden vastausten prosentuaaliset osuudet kaikista vastauksista. Keskusrikospoliisin vastaukset strukturoituihin kysymyksiin sekä vastaajien virkaikää koskeneeseen kysymykseen jätettiin huomioimatta, koska vastaajat olivat koonneet vastauksensa yhdelle lomakkeelle. Avointen kysymysten vastauksia ei luokiteltu, sillä vastausten tulkinnanvaraisuuden sekä suuren hajonnan vuoksi prosentuaaliset osuudet eivät olisi antaneet järkevästi hyödynnettävää ja luotettavaa informaatiota. Avointen kysymysten vastaukset olivat kuitenkin hyvin linjassa strukturoitujen kysymysten vastausten kanssa. Vastauksia säilytetään tutkijan sähköpostissa vuoden 2019 loppuun asti, jonka jälkeen ne hävitetään.

Vastauksia tuli kaikilta poliisilaitoksilta: Helsingistä viisi, Länsi-Uudeltamaalta neljä, Kaakkois-Suomesta kaksi, Hämeestä kolme, Sisä-Suomesta kolme, Pohjanmaalta yksi, Lounais-Suomesta kaksi, Itä-Suomesta kuusi, Oulusta kaksi, Lapista kaksi ja Keskusrikospoliisista kolme. Seinäjokea lukuun ottamatta vastauksia tuli kaikista niistä kaupungeista, joiden asukasluku on 60.000 asukasta tai enemmän. Vastaajista 46 % työskenteli kenttätehtävissä, 15 % tutkintatehtävissä, 12 % päällystötehtävissä, 9 % viestiliikennekeskuksessa, 6 % kenttävalvonnassa, 6 % ennalta estävässä toiminnassa, 3 % tiedustelu- ja analyysitoiminnassa sekä 3 % tilannekeskuksissa. Vastaajista päällystöön kuului 12 %, alipäällystöön 36 % ja miehistöön 52 %. Vastaajien virkaikä oli 9 - 40 vuotta, keskiarvon ollessa 20 vuotta.

5 NYKYTILANNE SUOMEN POLIISILAITOKSILLA

Kuvaan tässä luvussa noutotoiminnan mittakaavaa Suomen poliisilaitoksilla ja esittelen poliisilaitosten eroavaisuuksia tehtävämäärien ja -suoritteiden sekä käytänteiden suhteen.

Ilmiön yleisyyttä sekä poliisin aktiivisuutta kuvaan kaavioiden ja laskelmien avulla. Kaavioni olen koonnut Polstatista hakemalla sieltä vuosien 2013 - 2017 väliseltä ajalta poliisilaitosten kaikki suoraan etsintäkuulutettuihin liittyvät poliisitehtävät ja

tehtäväsuoritteet, edellisen tutkimuksen tavoin: ”Tehtävistä mukana ovat kaikki tehtäväkoodilla 51*-alkavat (etsintäkuulutettu, kotietsintä tms.) poliisin erityistehtävät ja suoritteista suoritekoodilla 714 (otettu kiinni etsintäkuulutuksen vuoksi) sekä suoritekoodilla 727 (annettu haaste, kuulustelukutsu tms.) suoritettut poliisitehtävät. Laskelmissani vertailen etsintäkuulutettuihin liittyvien tehtävien kokonaismäärää kaikkien poliisitehtävien kokonaismäärään, niin oma-aloitteisten kuin hätäkeskuksen antamien tehtävien osalta. Vertailen lisäksi oma-aloitteisten ja hätäkeskuksen antamien tehtävien välistä suhdetta sekä tehtävien suhdetta asukaslukuihin.” (Pääkkönen 2017, 17.)

”Kaavioita ja laskelmia tarkastellessa on huomioitava, että luvut ovat suuntaa-antavia. Etsintäkuulutettuja tavataan hyvin usein muiden poliisitehtävien yhteydessä, jolloin he eivät päädy tilastoihin, ellei nimenomaisia tehtävä- ja suoritekoodeja ole erikseen muistettu käyttä. Tehtävien suuri määrä suhteessa suoritteisiin puolestaan johtuu siitä, että tehtävä 511 tarkoittaa myös etsintäkuulutetun tavoittelua esimerkiksi hänen kotiosoitteestaan ja usein henkilöä ei välttämättä tavatakaan juuri kyseisellä tehtävällä. Kiinniottojen pienehköä lukumäärää selittää osaltaan myös se, että monesti henkilön kiinniottoa tarkoittavana suoritteena käytetään jotakin muuta (esimerkiksi etsintäkuulutuksessa pyydetyn toimenpiteen suorittamista kuvaavaa suoritetta) kuin nimenomaista 714-suoritetta. Lisäksi valtaosa etsintäkuulutuksista on paperiasioita, joihin ei liity henkilön kiinniottoa.” (Pääkkönen 2017, 17.)

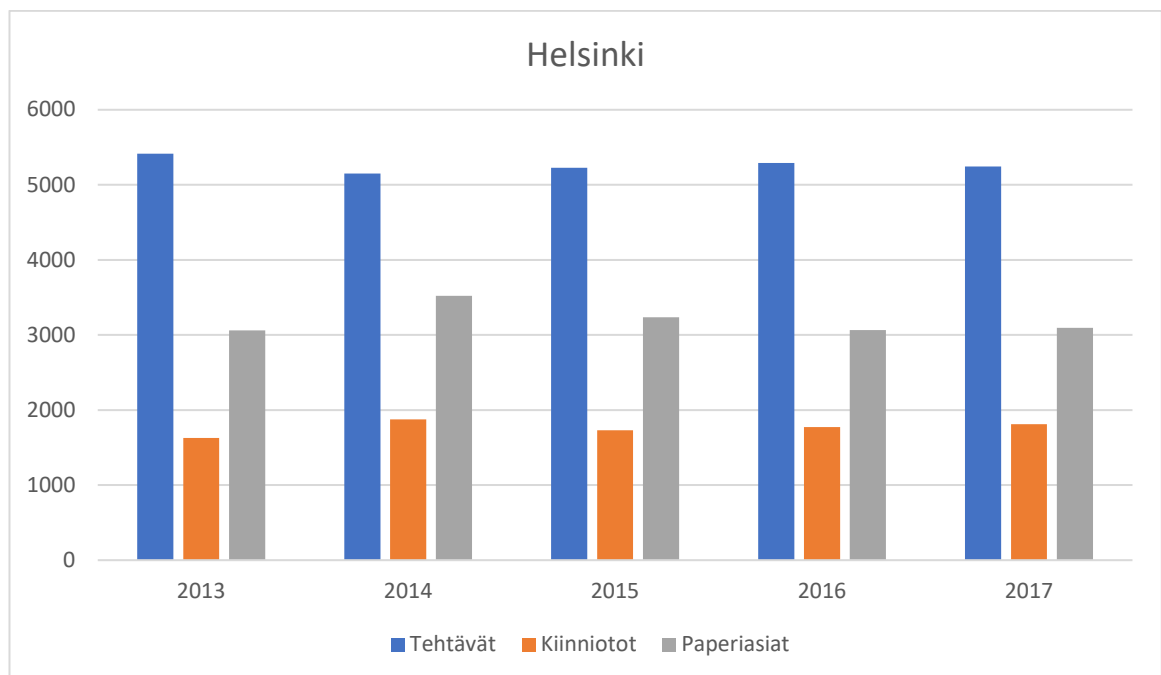
”Poliisin aktiivisuutta kuvaa parhaiten oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista poliisitehtävistä, sillä oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuuteen kaikista 51*-tehtävistä vaikuttaa myös hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien määrä. Vastaavasti verrattaessa 51*-tehtävien kokonaismäärää kaikkien poliisitehtävien kokonaismäärään, osuuteen vaikuttaa eniten kaikkien poliisitehtävien huomattavan paljon suurempi kokonaismäärä, joka lisäksi vaihtelee vuosittain herkemmin. Tarkasteltaessa 51*-tehtävien suhdetta asukaslukuihin, on asukasluvuilla niin ikään suurempina muuttujina enemmän vaikutusta tehtävien ja asukaslukujen väliseen suhteeseen.” (Pääkkönen 2017, 18.)

Tutkimuksen kannalta olisi ollut erittäin hedelmällistä, jos olisin voinut verrata etsintäkuulutusten määriä 51*-tehtävien määriin, sillä niiden tulisi korreloida keskenään: jos etsintäkuulutuksia on jonkin poliisilaitoksen alueella paljon, niin 51*-tehtäviäkin pitäisi olla paljon ja päinvastoin. Valitettavasti etsintäkuulutusten kokonaislukumäärien luotettava tarkasteleminen poliisilaitoskohtaisesti on hyvin vaikeaa. Ikääntyneen ja kohtapuoliin käytöstä poistuvan PATJAn puutteiden vuoksi etsintäkuulutusten kokonaislukumäärien laskeminen on työlästä ja luotettavien alueellisten kokonaislukumäärien laskeminen on käytännössä mahdotonta (Pääkkönen 2017, 18).

Käytänteiden suhteen tietoni pohjautuvat kyselyyni vastanneiden asiantuntijoiden empiirisiin kokemuksiin sekä omiin empiirisiin kokemuksiini.

5.1 Helsinki

Helsingin poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 5) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 5266 (vaihteluväli 5152 - 5415), kiinniottoja keskimäärin 1764 (vaihteluväli 1729 - 1875) ja paperiasioita keskimäärin 3197 (vaihteluväli 3062 - 3523). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 69 % (vaihteluväli 67 - 72). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli keskimäärin 5,5 % (vaihteluväli 5,1 - 6,1) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 2,2 % (vaihteluväli 2,1 - 2,3). Vastaavasti hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 1,7 % (vaihteluväli 1,6 - 1,7) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 1 % (vaihteluväli 0,9 - 1,1). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 3,2 % (vaihteluväli 3,1 - 3,3) ja asukaslukuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 8,5 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 8,3 - 9).

Kaavio 5. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Helsingin poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

Helsingin poliisilaitoksella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Kentällä on joitakin aktiivisia poliisimiehiä, jotka käyvät hakemassa etsintäkuulutettuja muiden tehtäviensä ohella. ”Tänä kesänä on lisäksi tutkinnasta tuotu virkapartioille aamun käskynjaolle etsittävien henkilöiden lista tutkinnan kaipaamista henkilöistä” (Passila 2018).

Etsintäkuulutettuja tavoitellaan myös Pasilasta käsin toimivan huumausaineiden kenttävalvontaryhmän, KEVAN toimesta. KEVA tapaa etsintäkuulutettuja erityisesti suorittamansa katuvalvonnan yhteydessä. KEVAssa työskentelevä vanhempi konstaapeli Passila julkaisee ja päivittää viikoittain listaa koko pääkaupunkiseudun etsintäkuulutetuista. Lista on sähköisessä muodossa projektilevyllä, jolta se on kaikkien poliisilaitoksen poliisimiesten käytettävissä. ”Partiot pystyvät itse täydentämään Excel-taulukkoon lisätietoja esim. osoitteenmuutoksista tms.” (Meriläinen, 2018). Listaa myös jaetaan sähköisesti noutotoiminnasta kiinnostuneille, pääkaupunkiseudun muilla poliisilaitoksilla työskenteleville poliisimiehille. Lisäksi ”Helsingin poliisilaitoksen virka-apuryhmä lähettää ylikonstaapeli Jaakkolan johdolla sähköisesti listaa varten tietoa etsintäkuulutetuista henkilöistä, joilla on muun muassa valmiita tuomioita tai Helsingin käräjäoikeuden oikeuteen vientejä. KRP:n Sirene-toimisto lähettää sähköisesti tietoa etsintäkuulutetuista henkilöistä, joilla on muun muassa kansainvälisiä etsintäkuulutuksia. Lisäksi tietoa vaihdetaan muiden poliisilaitosten ja RISEn välillä.” (Passila 2018.)

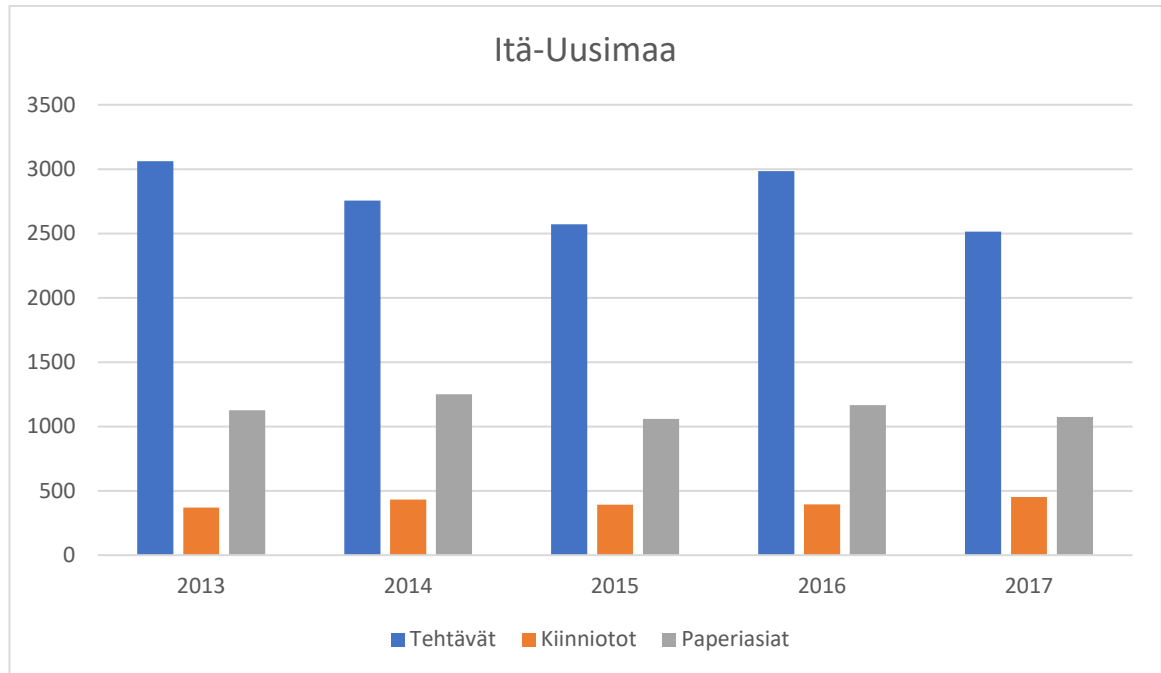
Helsingissä on järjestetty ylikonstaapeli Haapamäen johdolla jo vuodesta 2005 lähtien keväisin ja syksyisin erillisiä, yhden tai kahden työvuorolistan mittaisia noutoprojekteja, joissa etsintäkuulutettuja haetaan tehostetusti kolmen - kuuden virkapukuisen poliisimiehen ryhmällä (Haapamäki 2018). ”Tällöin mainostetaan tutkintaan isommin, jotta osaavat välittää haluamansa noudot hakuprojektille” (Meriläinen 2018). ”Lisäksi Haapamäki on Helsingin poliisilaitoksen vielä järjestäessä omia ns. Kehä-kurseja, sisällyttänyt jokaisen kurssin ohjelmaan yhden päivän, jolloin on aluksi harjoiteltu tietokoneelta tietojen hakemista etsintäkuulutetuista henkilöistä ja sen jälkeen loppupäivä noudettu henkilöitä esitutkintaan yms. Valitettavasti näitä kurseja ei enää järjestetä.” (Passila 2018.)

Alueellisesti suuren lukumääränsä vuoksi etsintäkuulutettuja tavataan Helsingissä usein muiden poliisitehtävien yhteydessä, muun muassa keskustassa ja satamissa valvontaa erityisesti suorittavan järjestyksenvalvontaprojektin partioiden toimesta. Lisäksi hätä- ja johtokeskusten antamat, suoraan etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät ovat Helsingissä yleisempiä kuin muualla Suomessa. ”Johtokeskus hoitaa tehtävälle varmuudella jonkun partion, kunhan sopiva vapaa partio löytyy” (Meriläinen 2018).

5.2 Itä-Uusimaa

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 6) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 2778 (vaihteluväli 2514 - 3062), kiinniottoja keskimäärin 408 (vaihteluväli 369 - 451) ja paperiasioita keskimäärin 1135 (vaihteluväli 1059 - 1250). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 78 % (vaihteluväli 72 - 84). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli keskimäärin 4,2 % (vaihteluväli 3,6 - 6) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 1,8 % (vaihteluväli

1,7 - 2,3). Vastaavasti hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 0,9 % (vaihteluväli 0,7 - 1) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 0,5 % (vaihteluväli 0,4 - 0,6). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 2,3 % (vaihteluväli 2,1 - 2,7) ja asukaslukuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 5,2 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 4,6 - 5,8).

Kaavio 6. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Sitä pidetään yllä muutaman aktiivisen poliisimiehen toimesta. Poliisilaitoksellamme on joitakin kenttäjohtajia, jotka jakavat säännöllisesti ajankohtaisia etsintäkuulutettuja partioille noudettaviksi. Yleensä noutotoiminta hoidetaan omatoimisesti muiden tehtävien ohella, niin organisoimien kuin noutojenkin suhteen, satunnaisia teemapäiviä lukuun ottamatta. - - Vantaalla toimii erillinen kenttävalvontaryhmä, joka käy muiden tehtäviensä ohella tavoittelemassa lähinnä ankaria tai huumausainerikollisuuteen liittyviä etsintäkuulutuksia omaavia henkilöitä. (Pääkkönen 2017, 19.)

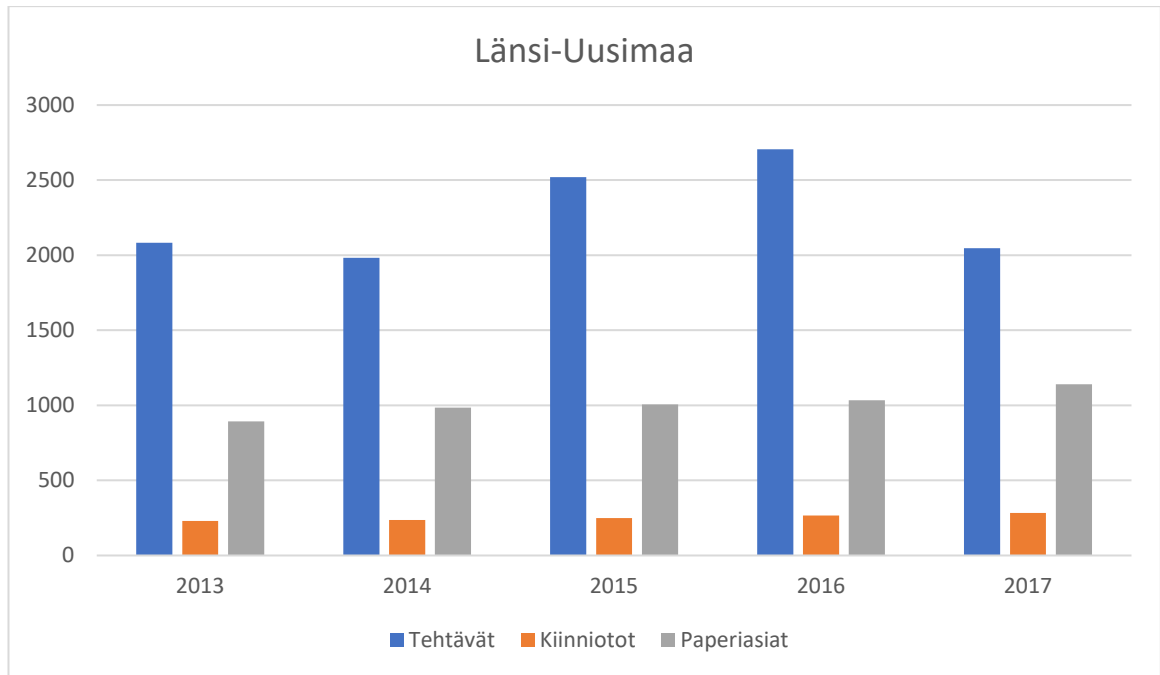
Etsintäkuulutettuja jää viikoittain kiinni Helsinki-Vantaan lentoasemalla rajavartiolaitoksen ja tullin valvonnassa, heidän poistuessaan maasta tai heidän tullessaan maahan. Poliisi sitten hoitaa näiden henkilöiden etsintäkuulutukset. Joskus maasta poistuvista tai maahan tulevista etsintäkuulutetuista on olemassa ennakkotieto, jolloin heidät pyritään poimimaan matkustajavirrasta suoraan poliisin haaviin. Myös lentoasemalla etsintäkuulutettuja jää usein kiinni muilla poliisitehtävillä, heidän syyllistyttyään esimerkiksi näpistyksiin tai päihtyneenä häiriköintiin. - - Lisäksi tilannekeskus ja hätäkeskus antavat partioille suoraan

tehtäviksi virka-apupyynnöinä tulleita, kiireellisesti tavoitettavia etsintäkuulutettuja. Poliisilaitoksemme rikostutkijat välittävät toisinaan kenttäpartioille noutopyyntöjä kiireellisesti kaipaamistaan etsintäkuulutetuista, sillä tutkinnan suuren työmäärän vuoksi noudot jäävät usein kenttäpartioiden hoidettaviksi. (Pääkkönen 2017, 20.) Vantaalla oli ennen POTIn käyttöönottoa reilun vuoden verran käytössä päivittäistutkinnan TOP3-lista, jota julkaistiin Sharepointissa. Listalle päivitettiin viikoittain kolme tutkinnan eniten kaipaamaa, kuulusteluun noudettavaa henkilöä.

Tilannekeskuksessa ylläpidetään mappeja Vantaan etsintäkuulutetuista. Päivystäjät päivittävät mappeja harvakseltaan muiden tehtäviensä ohella. Lisäksi Helsingin KEVAsta Passila välittää säännöllisesti muutamalle poliisimiehellemme tiedoksi listaa koko pääkaupunkiseudun etsintäkuulutetuista. (Pääkkönen 2017, 20.) Nykyisin myös julkaisen tuon listan POTInsa. Pohjoisella kenttäjohtoalueella toimii yksi poliisimies, joka päivittää viikoittain noin sadan nimen mittaista Excel-taulukkoa Keski-Uudenmaan etsintäkuulutetuista (Toivanen 2017, viitattu Pääkkönen 2017, 21). Taulukkoa pidettiin Sharepoint-verkkoasemalla, mutta tällä hetkellä sen julkaiseminen on POTIn siirtymävaiheen vuoksi jäissä. Keski-Uudenmaan listamalli on ollut tarkoitus ottaa käyttöön myös Vantaalla ja Porvoossa, aluekohtaisine listoineen sekä vastuuhenkilöineen. Asia on ollut oikeusyksikössämme työn alla odottamassa rekisteriselosteen hyväksyntää. (Eml, 32.) Yhteneväisen listamallin käyttöönotto olisi merkittävä parannus sisäisessä tiedonjakelussamme, mutta asia ei ole toistaiseksi edennyt. Helsingin KEVAN lista onkin tällä hetkellä ainoa operatiivisessa käytössämme oleva lista.

5.3 Länsi-Uusimaa

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 7) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 2267 (vaihteluväli 2046 - 2705), kiinniottoja keskimäärin 253 (vaihteluväli 231 - 283) ja paperiasioita keskimäärin 1012 (vaihteluväli 894 - 1140). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 85 % (vaihteluväli 80 - 88). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli keskimäärin 8,2 % (vaihteluväli 6,6 - 9,2) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 2,8 % (vaihteluväli 2,3 - 3,3). Vastaavasti hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 0,8 % (vaihteluväli 0,6 - 0,9) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 0,5 % (vaihteluväli 0,4 - 0,6). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 3,3 % (vaihteluväli 2,9 - 3,8) ja asukasluvuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 5,1 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 4,5 - 6).

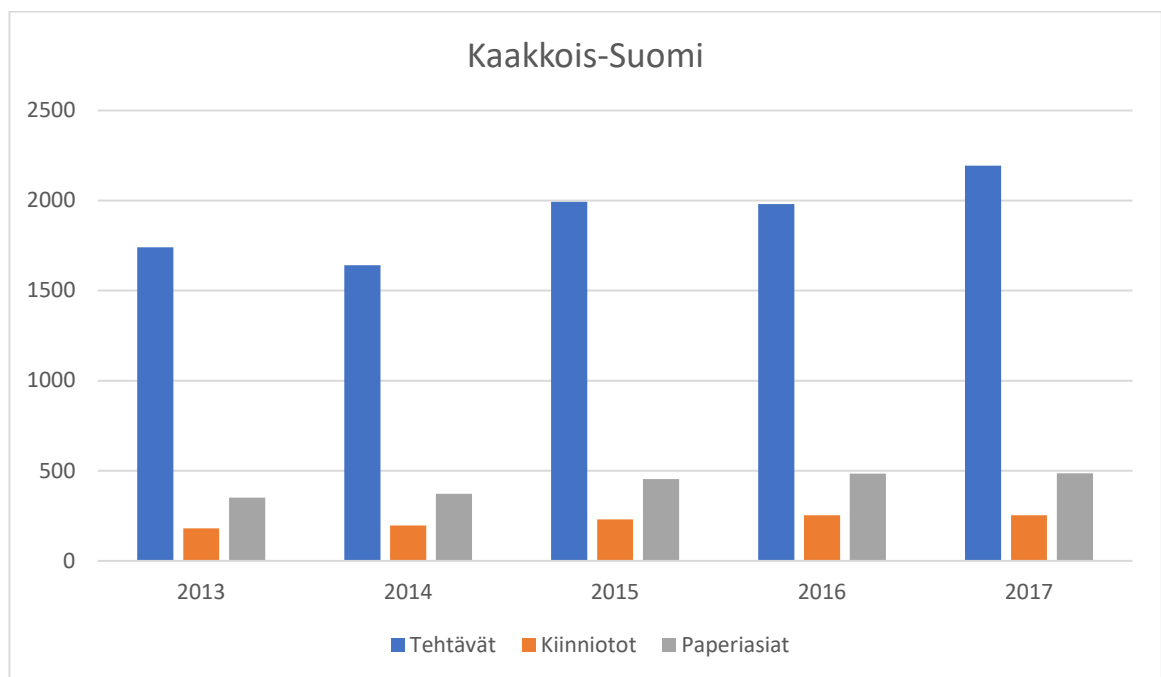
Kaavio 7. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

Espeen poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Etsintäkuulutettujen noutaminen hoituu käytännössä muutamien yksittäisten poliisimiesten aktiivisuuden ja asiaa kohtaan kokeman mielenkiinnon pohjalta. He hakevat muun toimintansa ohessa etsintäkuulutettuja oma-aloitteisesti. Länsi-Uudenmaan poliisin tilannekeskukseen tulee lisäksi jonkun verran pyyntöjä etsintäkuulutettujen tavoittamiseksi. (Virtanen 2018.) ”Nämä pyynnöt tilannekeskus pyrkii antamaan tehtäväksi poliisipartioille ja toisinaan asiasta enemmän kiinnostuneille poliisipartioille. Samoin kenttäjohtajille saattaa tulla akuutteja pyyntöjä, jotka he edelleen antavat partioille hoidettavaksi.” (Eml.) Maksimissaan kaksi kertaa vuodessa järjestetään muutaman vuoron mittainen projekti, jonka aikana etsintäkuulutettuja tavoitellaan (Niemelä 2018). ”Joskus on listassa ns. hakumiesprojekteja, joihin on 2-3 partiota käytössä. Tämä lähinnä silloin, kun kyseinen teema on valtakunnallisesti menossa.” (Virtanen 2018.)

Yleistä tiedon jakelukanavaa etsintäkuulutetuista ei ole. Yksittäisistä hakumiehistä saatetaan mainita kentän palaverissa ja kenttätoiminta-foorumilla. Lisäksi tilannekeskus informoi heistä toisinaan tikespoo-blokilla. (Virtanen 2018.) Asiaan vihkiytyneet tekevät omat listansa, mutta mitään yhteistä, yleisessä käytössä olevaa listaa etsintäkuulutetuista ei ole (Niemelä 2018). ”Pienemmässä mittakaavassa etsintäkuulutetuista on yhden konstaapelin tekemä lista, joka on käytännössä asiasta kiinnostuneille. Samoin ne asiasta kiinnostuneet 4 - 6 konstaapelia keskustelevat ja jakavat tietoa keskenään etsintäkuulutetuista.” (Virtanen, 2018.) Joillakin massarikostutkintaryhmillä tutkintasihteerit ovat tehneet ryhmän juttuihin kaivattavista henkilöistä Excel-muotoisen hakulistan, mutta näitä henkilöitä ei kukaan pääsääntöisesti käy hakemassa (Paldán 2018).

5.4 Kaakkois-Suomi

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 8) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 1909 (vaihteluväli 1641 - 2193), kiinniottoja keskimäärin 223 (vaihteluväli 180 - 254) ja paperiasioita keskimäärin 430 (vaihteluväli 351 - 487). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 95 % (vaihteluväli 95 - 96). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli keskimäärin 9,2 % (vaihteluväli 7,3 - 11,6) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 3,2 % (vaihteluväli 2,7 - 3,5). Vastaavasti hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 0,2 % (vaihteluväli 0,2 - 0,3) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 0,1 % (vaihteluväli 0,1 - 0,2). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 3,4 % (vaihteluväli 2,9 - 3,7) ja asukaslukuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 6,1 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 5,2 - 7,1).

Kaavio 8. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

Kouvolan poliisiaseman toimialueella päivittäisessä noutotoiminnassa on käytössä seuraavanlainen toimintamalli: ”Kouvolan toimialueelle tulevat etsintäkuulutukset kirjataan etsintäkuulutuksen tulopäivänä töissä olevan kenttäryhmän nimiin. Minut laitetaan etsintäkuulutukseen tutkinnanjohtajaksi ja kenttäryhmän ryhmänjohtaja tutkijaksi. Näin etsintäkuulutusta vastuuetaan aina jonkun hoidettavaksi. Ryhmänjohtaja vastaa, että ryhmän ja hänen nimiinsä tulleet etsintäkuulutukset hoidetaan ja kun etsintäkuulutusta on hoidettu, ryhmänjohtaja päättää antamieni ohjeiden mukaan etsintäkuulutuksen. Ryhmänjohtajan tulee ohjata ryhmänsä vapaasti ohjattavaa työaikaa etsintäkuulutusten hoitamiseen.

Etsintäkuulutustehtävien määriä ja niiden tuloksia seurataan kuukausittain ja niistä annetaan palautetta kenttäryhmän johtajalle. (On siis lukuja, mitkä on etsitty Politrivistä, monessako poliisimieheen liittyvässä tehtävälapussa on kyseisen kuukauden aikana ollut etsintätehtävä (51*) ja kuinka monessa tehtävälapussa on suoritteena etsintäkuulutettu haastettu tai kiinniotettu.) Itse käyn säännöllisesti läpi avoimena olevat ilmoitukset ja jos ilmoituksissa on jotain erityistä, nostan kuulutuksen esiin ryhmänjohtajalle. Aika ajoin vanhoja kuulutuksia etsitään teemaluontoisesti. Niistä tehdään kolmiviikkoisuunnitelmaan oma teema ja ryhmänjohtajalle laitetaan s-postiin henkilöt, joita nimenomaan on käytävä etsimässä.” (Kuokkanen 2018.)

”Ryhmät keräävät omat ilmoituksensa omaan mappiin, mitä säilytetään ja seurataan kenttäryhmien työhuoneessa. Ryhmänjohtaja päättää milloin etsintöjä tehdään ja jakaa työvuoron alussa etsintäkuulutuksia partioille hoidettavaksi.” (Kuokkanen 2018.)

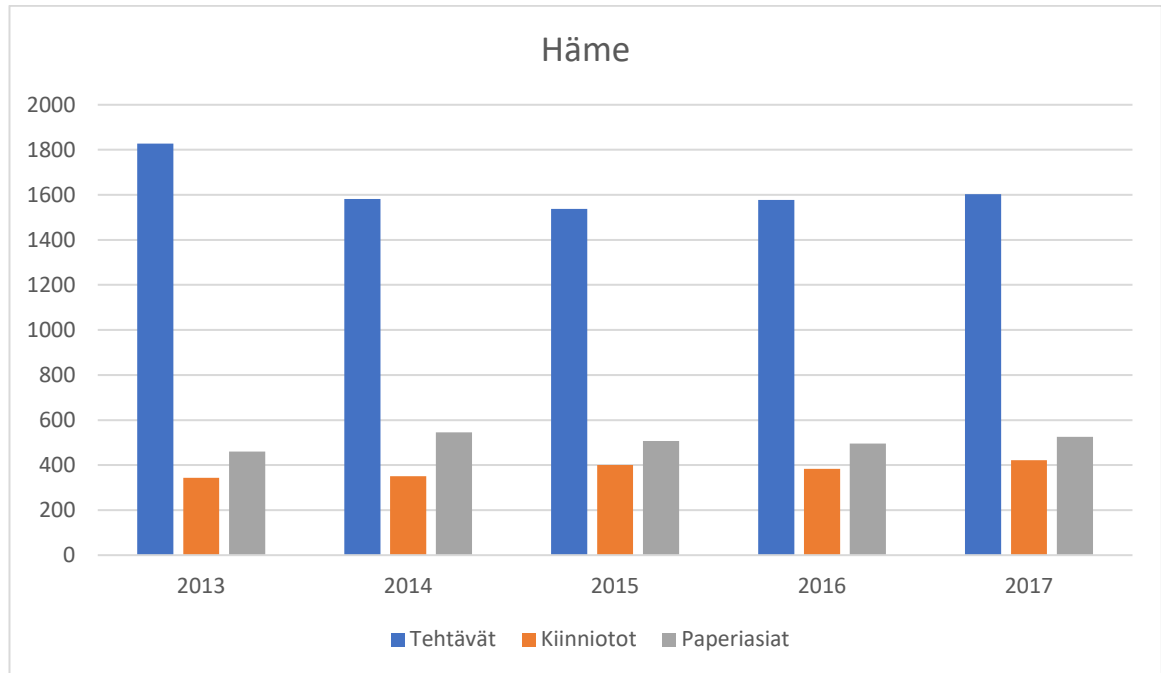
Lappeenrannan poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Kolmiviikkois-jaksosuunnitelmaan on kirjattu kenttäryhmille tehtäväksi suorittaa vapaasti ohjattavana työaikana etsintäkuulutettujen noutoja. Pääsääntöisesti partiot suorittavat noutoja työvuoronsa aikana, jos kiireelliset hälytystehtävät eivät sitä estä, joten akuutit etsintäkuulutetut tulevat hoidettua työvuoron aikana. Tutkijat noutavat lähinnä yksittäisiin juttuihin kuulusteluihin noudettavia, jos resurssit antavat myötä. (Junna 2018.)

Yleisessä käytössä olevaa listaa etsintäkuulutetuista ei ole. ”Kenttäryhmät hakevat itsenäisesti Patjasta päivitettyt etsintäkuulutuslistat ja noudettavat” (Junna 2018). ”Etelä-Karjalassa pidetään Lappeenrannan ja Imatran poliisiaseman kanssa yhteinen työnjohtopalaveri aamuisin klo 08.00 aikaan. Palaveriin osallistuvat mahdollisuuksien mukaan kentän komisario tai ryhmänjohtaja, työvuorossa olevat tutkinnan ryhmän- ja tutkinnanjohtajat sekä ulkomaalaisyksiköstä ryhmän- ja tutkinnanjohtaja. Palaverissa käydään muun muassa vuorokauden sisällä merkittävimmät tutkinnassa olevat jutut ja kentän päivittäistehtävät. Akuutit etsinnässä olevat henkilöt tai kuulusteluun noudettavien henkilöiden noudot sovitaan yhteisesti palaverin aikana.” (Eml.)

5.5 Häme

Hämeen poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 9) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 1625 (vaihteluväli 1537 - 1827), kiinniottoja keskimäärin 380 (vaihteluväli 344 - 422) ja paperiasioita keskimäärin 507 (vaihteluväli 460 - 545). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 91 % (vaihteluväli 89 - 92). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli keskimäärin 5,9 % (vaihteluväli 5,1 - 8,7) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 2 % (vaihteluväli 1,8 - 2,4). Vastaavasti hätäkeskuksen

antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 0,3 % (vaihteluväli 0,3 - 0,4) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 0,2 % (vaihteluväli 0,2 - 0,2). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 2,2 % (vaihteluväli 2 - 2,6) ja asukaslukuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 4,3 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 4,1 - 4,8).

Kaavio 9. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Hämeen poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

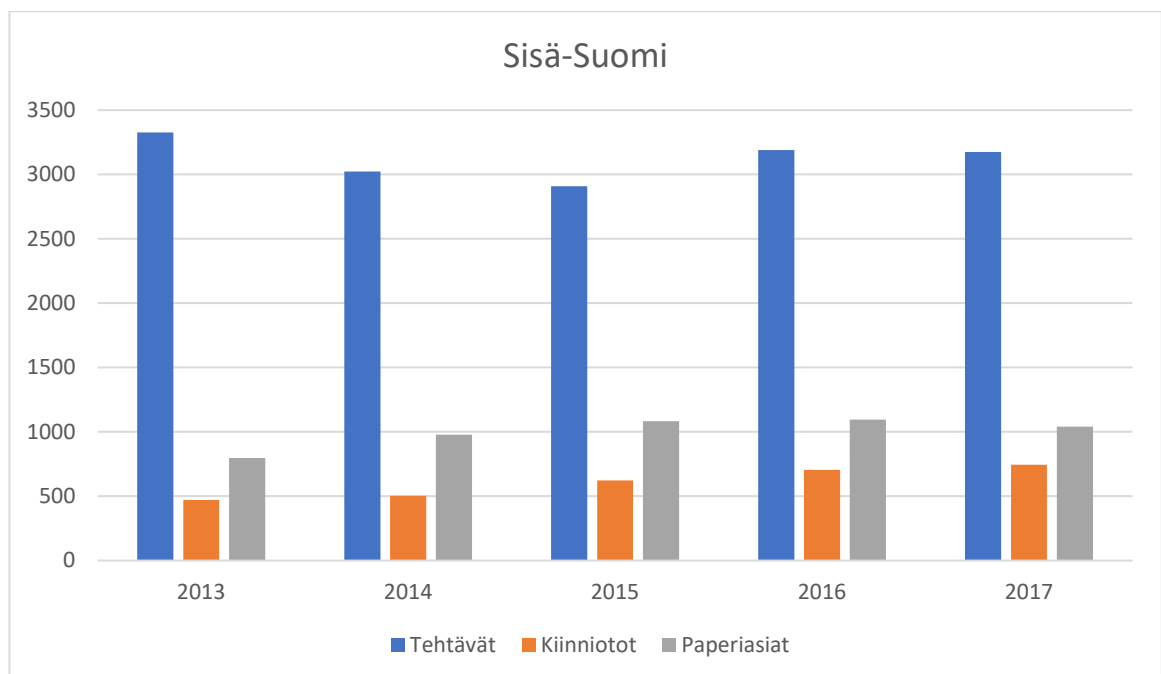
Hämeenlinnan poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Noutotoiminta perustuu kenttätoiminnassa partioiden omaan kiinnostukseen vapaasti ohjautuvan työajan käytössä sekä kenttä- ja ryhmänjohtajien antamiin määräyksiin ja ohjeistuksiin. Etsintäkuulutettujen listat ovat sähköisinä poliisiaseman projektikansiosta helposti löydettävissä ja käytettävissä. (Viitanen 2018.) ”Henkilöitä tavoitelleet partiot kirjaavat havainnoistaan ”ritsitietoa” tms. jos henkilöä ei ole tavoitettu” (eml).

Lahden poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Etsintäkuulutettujen noutoja hoitaa pääsääntöisesti kenttävalvontaryhmä. Akuuteissa tapauksissa, kuten esimerkiksi käräjäoikeuden noudoissa, käräjäsihteerit soittavat tilannekeskukseen, mistä tieto menee eteenpäin vuorossa olevalle kenttäjohtajalle, joka antaa noudon tehtäväksi partiolle. (Virlander 2018.) ”Entinen ryhmämme (pimiö) hoiti yli 1000 etsintäkuulutusta vajaan yhdeksän vuoden aikana. Ryhmä ei ollut suunniteltu vain noutotoimintaan. Tutut asiakkaat tulivat kadulla vastaan, mitä kautta asiat hoituivat. Etsimme myös aktiivisesti ryhmällämme kiinnostavia rikollisia/etsintäkuulutettuja.” (Purtanen 2018.)

Lahden tilannekeskus syöttää käräjäoikeuden etsintäkuulutukset järjestyspoliisin käyttämälle lahtioma-blogille. Myös tutkinnanjohtajat ja tutkijat syöttävät lahtioma-blogille etsintäkuulutettuja heidän noutamiseksi. (Purtanen 2018.) Erillisiä mappeja tai listoja etsintäkuulutetuista ei ole. ”Kenttäjohtajien huoneessa on akuutit kuulutukset, muuten tieto kaivetaan itse Patjalta” (Virlander 2018).

5.6 Sisä-Suomi

Sisä-Suomen poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 10) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 3124 (vaihteluväli 2908 - 3326), kiinniottoja keskimäärin 609 (vaihteluväli 470 - 744) ja paperiasioita keskimäärin 999 (vaihteluväli 796 - 1096). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 87 % (vaihteluväli 85 - 90). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli keskimäärin 6,9 % (vaihteluväli 5,8 - 9,6) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 2,1 % (vaihteluväli 1,9 - 2,4). Vastaavasti hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 0,4 % (vaihteluväli 0,4 - 0,5) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 0,3 % (vaihteluväli 0,3 - 0,3). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 2,4 % (vaihteluväli 2,1 - 2,7) ja asukaslukuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 4 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 3,7 - 4,3).

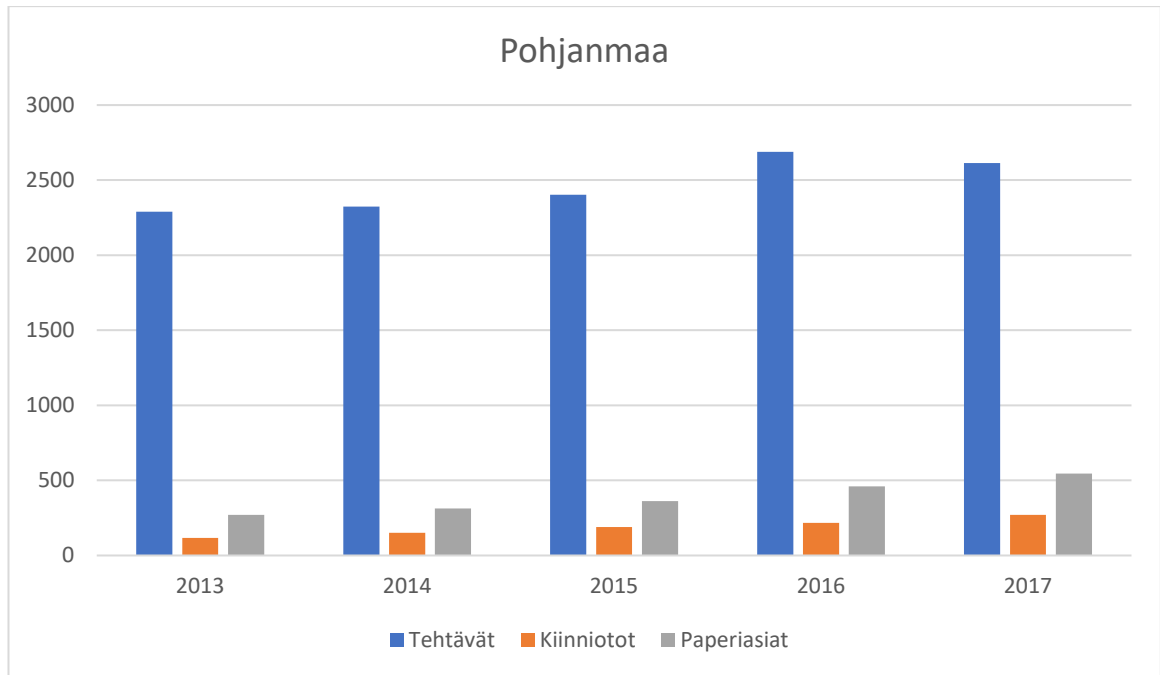
Kaavio 10. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Sisä-Suomen poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

Tampereen poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Käytännössä noutotoimintaa hoidetaan siten, että tutkinta tai joku muu osasto pyytää valvonta- ja hälytysosastoa hakemaan asiakasta, jota he kaipaavat johonkin aktiiviseen juttuunsa, eli etsintäkuulutettuja tavoitellaan lähinnä vain erillisestä pyynnöstä. Toki jotkut partiot tekevät oma-aloitteisesti noutotoimintaa, mutta vähäisessä määrin. Lisäksi huumeen kenttävalvontaryhmä saa päätyönsä sivutuotteena paljon etsintäkuulutettuja kiinni ja etsintäkuulutukset ovat osittain apuna onnistuneisiin huumekiinniottoihin. (Aaltonen 2018.) ”Hakuteema on järjestetty 1 - 2 kertaa, silloin homma saatiin hetkeksi nousuun” (eml). ”Ehkä noin kerran vuodessa kerätään porukka listan ajaksi ja silloin porukka hakee pelkästään etsintäkuulutettuja. Muuten päivittäistoiminnassa riippuu paljon poliisipartioiden ja poliisihenkilöiden omasta aktiivisuudesta lähteäkö hakemaan etsintäkuulutettuja.” (Sivula 2018.) Etsintäkuulutetuista löytyy sähköisessä muodossa oleva lista Tilannekuva-neukkarista, mutta sen hyödyntäminen käytännössä on vähäistä (Aaltonen 2018).

Jyväskylän poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Noutotoiminta perustuu kenttäpartioiden omaan aktiivisuuteen, pois lukien yksittäisten, vakavista rikoksista epäiltyjen esitutkintaan toimittamista varten suoritettavat etsinnät. Tutkijat hakevat yleensä omiin juttuihinsa noudettavat itse. (Linjama 2018.) ”Viime vuonna kävimme omatoimisesti läpi sakkoihin ja haasteisiin liittyviä etsintäkuulutettuja. Mukana olivat myös passitettava, ellei maksa -etsintäkuulutetut.” (Eml.) Etsintäkuulutetuista on RTAn julkaisema lista Tiku-neukkarissa, mutta lista päivitetään noin 2 - 3 kertaa vuodessa, joten sen tiedot ovat usein vanhentuneita (eml).

5.7 Pohjanmaa

Pohjanmaan poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 11) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 2464 (vaihteluväli 2290 - 2688), kiinniottoja keskimäärin 189 (vaihteluväli 117 - 270) ja paperiasioita keskimäärin 390 (vaihteluväli 270 - 546). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 91 % (vaihteluväli 89 - 94). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli keskimäärin 9,1 % (vaihteluväli 8,3 - 9,7) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 3,3 % (vaihteluväli 3 - 3,6). Vastaavasti hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 0,4 % (vaihteluväli 0,3 - 0,6) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 0,3 % (vaihteluväli 0,2 - 0,4). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 3,6 % (vaihteluväli 3,3 - 4) ja asukaslukuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 5,6 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 5,2 - 6,1).

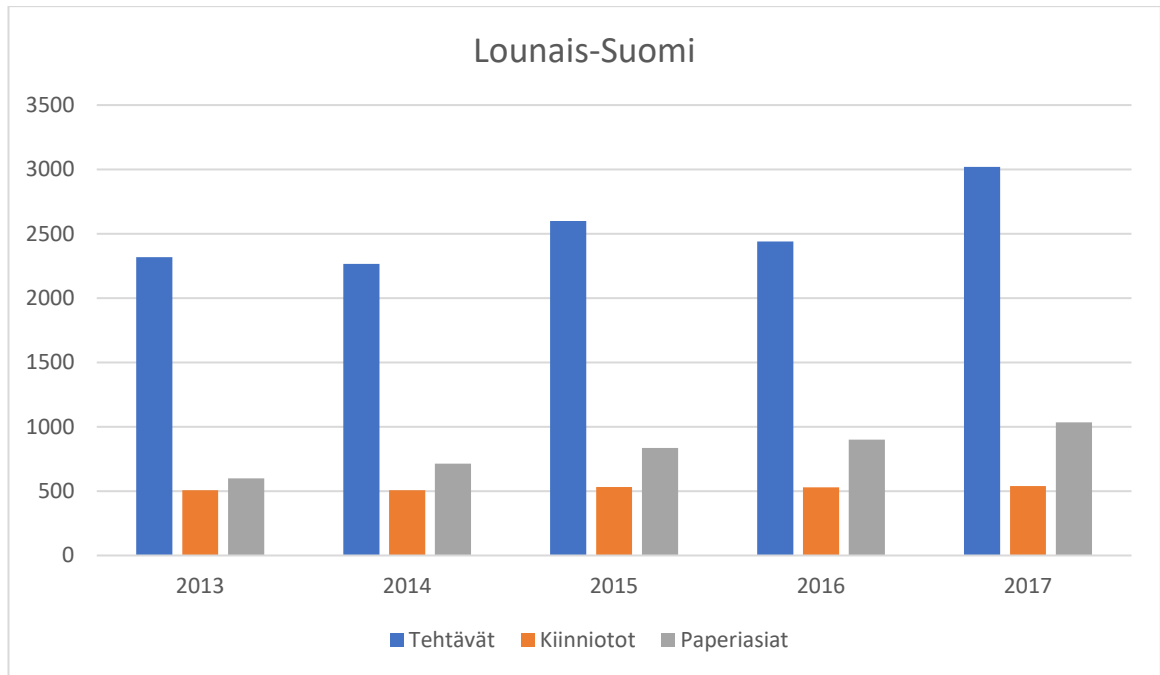

Kaavio 11. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Pohjanmaan poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

Vaasan poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Käytännössä noutotoiminta on muutamien yksittäisten poliisimiesten aktiivisuuden ja oma-aloitteisuuden varassa. Varsinaista tiedonjakelua etsintäkuulutetuista ei ole. Yksittäiset poliisimiehet ottavat itse selvää alueen etsintäkuulutetuista ja vihjeblogilla on joskus tietoa yksittäisistä henkilöistä, joilla on pitkä vankilatuomio perässään. (Nygård 2018.) ”Kenttäpartioiden toiminta pisteytetään vuoron lopussa riippuen suoritteista, nämä suoritteet ovat pitkälti liikennepainotteisia, mutta nykyään saa myös pisteitä, jos on tavannut etsintäkuulutetun (pisteiden saanti ei edellytä, että olisi käynyt aktiivisesti etsimässä)” (eml).

5.8 Lounais-Suomi

Lounais-Suomen poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 12) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 2528 (vaihteluväli 2265 - 3020), kiinniottoja keskimäärin 523 (vaihteluväli 506 - 539) ja paperiasioita keskimäärin 816 (vaihteluväli 598 - 1034). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 88 % (vaihteluväli 86 - 90). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli keskimäärin 7,4 % (vaihteluväli 6,5 - 8,6) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 2 % (vaihteluväli 1,7 - 2,3). Vastaavasti hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 0,4 % (vaihteluväli 0,3 - 0,4) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 0,3 % (vaihteluväli 0,2 - 0,3). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 2,2 % (vaihteluväli 2 - 2,6) ja asukaslukuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 3,6 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 3,3 - 4,3).

Kaavio 12. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Lounais-Suomen poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

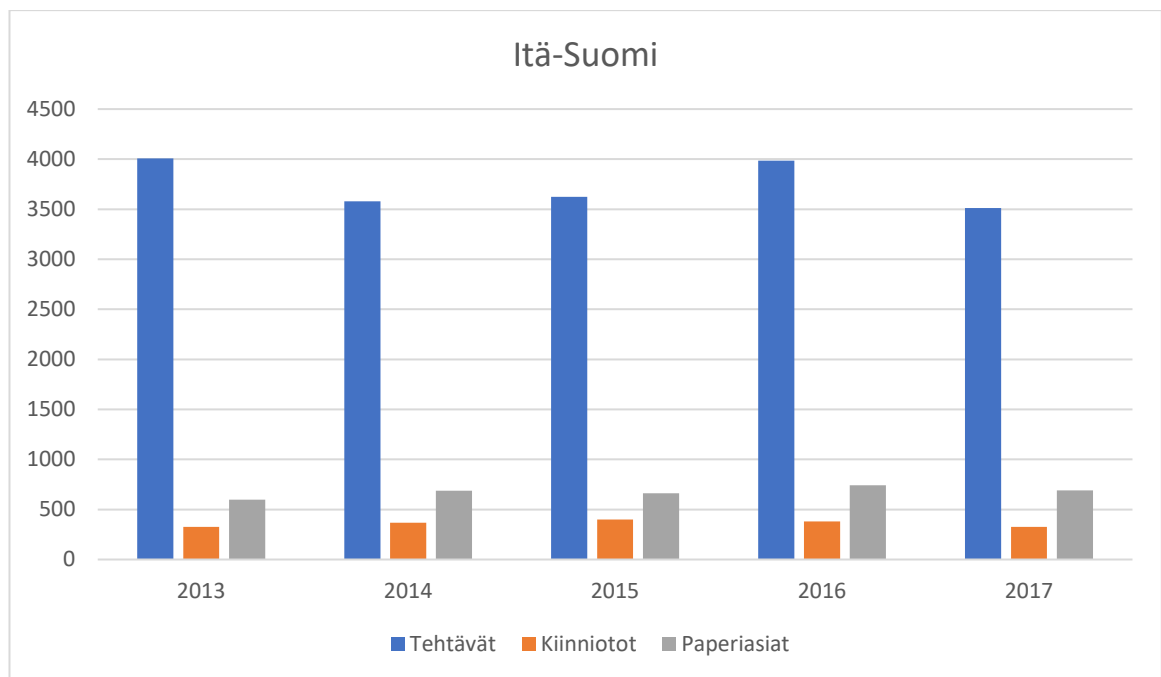
Turun poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Partiot tekevät noutotoimintaa satunnaisesti partioinnin ohella. RTA julkaisee etsintäkuulutetuista listaa, joka löytyy sähköisenä neukkarista. (Laaksonen 2018.)

Porin poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Turun tilannekeskus ylläpitää etsintäkuulutetuista niin sanottua Top-listaa, mutta lista päivitetään harvoin eikä osa kenttähenkilöstöstä tiedä listan olemassaolosta. Joillakin kenttämiehillä on oma "musta lista" taskussaan, mutta muuten niin sanottujen päivittäishakumiesten (passitettavat ym.) tiedot löytyvät vain em. Top-listasta. (Tallgren 2018.) ”Itse olen tämän asian tiimoilta pyrkinyt tekemään lista-ajoja Patjasta meidän hälytysalueemme ehdottomasti kiinniotettavista ja syöttänyt niitä SAPOVIHJE-blogiin pokelle ihan manuaalitekstinä, jotta ne osuvat helposti silmään, kun blogin avaa. Tämä ei ole mikään virallinen toimintamalli meillä.” (Eml.)

5.9 Itä-Suomi

Itä-Suomen poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 13) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 3741 (vaihteluväli 3511 - 4007), kiinniottoja keskimäärin 360 (vaihteluväli 327 - 401) ja paperiasioita keskimäärin 676 (vaihteluväli 597 - 743). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 94 % (vaihteluväli 91 - 95). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli

keskimäärin 9,1 % (vaihteluväli 7,4 - 12) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 3,1 % (vaihteluväli 2,9 - 3,4). Vastaavasti hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 0,3 % (vaihteluväli 0,2 - 0,4) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 0,2 % (vaihteluväli 0,2 - 0,3). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 3,3 % (vaihteluväli 3,2 - 3,6) ja asukaslukuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 6,6 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 6,3 - 7,1).

Kaavio 13. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Itä-Suomen poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

Kuopion poliisiaseman toimialueella on päivittäisessä noutotoiminnassa käytössä seuraavanlainen toimintamalli: ”Suunnittelu- ja tukitoiminnossa oleva konstaapeli tai joku muu toimittaa kenttäjohtajalle tietyin väliajoin listan etsintäkuulutetuista henkilöistä. Kenttäjohtaja jakaa noudettavat partioille työvuoron alussa. Partiot käyvät etsimässä kuulutettuja henkilöitä hälytystehtävien lomassa, mikäli ehtivät. Osa partioista käy omaaloitteisesti etsimässä henkilöitä Sharepointissa olevien etsintäkuulutettujen listojen mukaan. Joskus EET-ryhmä sopii Aluetoimiston kanssa erillisestä päivästä, jolloin EET:n partiot käyvät noutamassa kutsuntoihin saapumatta jääneitä.” (Miettinen 2018.)

”Aihe on käytännössä viikoittain esillä alueen päällystöpälavereissa, johon osallistuvat kaikkien toimijoiden edustajat. Em. palaverissa käydään mm. läpi tutkinnan viikon kuulumiset rikos1:n (ns. tutkinnan kenttäjohtaja) ja tutkinnanjohtajien toimesta sekä käydään vuoropuhelua eri toimijoiden välillä. Em. palaverissa valitaan usein myös ns. ”viikon maalihenkilö”, jonka suhteen toivotaan erityisiä tai korostuneita toimenpiteitä mm. kenttäpartioilta. Em. palaverin pöytäkirjaa ja sisältöä jalkautetaan vuorovaihtojen

yhteydessä työnjohtopalavereissa, joihin osallistuu sekä tutkinnan että kentän edustajia ja jossa vastaavaa vuoropuhelua jatketaan ja pidetään yllä. Kasvotusten puhuttuna ja jalkautettuna tieto jää myös ihmisten mieliin.” (Uusitalo 2018.)

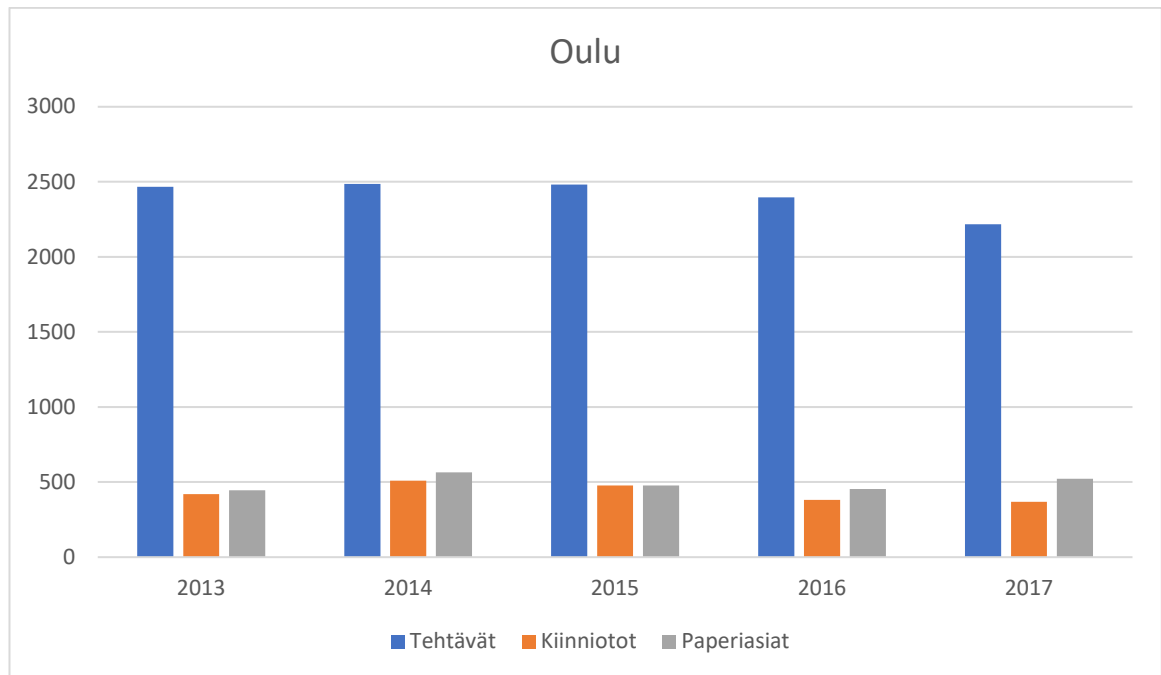
Itä-Suomen poliisissa merkittävin osa operatiivisesta tiedonjakelusta tapahtuu Opnessa ja laitoksen Tilanekuvaneukkarissa, jossa julkaistaan sihteeritoimintona etsintäkuulutukset, vankilomat, matkustuskiellot ynnä muut valvonnan suuntaamiseksi tarvittavat tiedot. Tähän tehtäväkenttään liittyvät myös hallinnolliset tiedoksiannot, joiden organisointi on tarkoitus tehdä samaan tyyliin kuin muutkin kuulutustyyppiset asiat. Perinteisesti tiedoksiannot on hoidettu mappien kautta. Lisäksi etsintäkuulutuksiin merkitään kenttäjohtoalue, jonka tiedon avulla tietoa voidaan kohdentaa neukkarissa oikein. Jokaisella kenttäjohtoalueellaan on neukkarissa oma osionsa, joihin on pääsy muidenkin kenttäjohtoalueiden käyttöoikeuden omaavilla henkilöillä. Kunkin kenttäjohtoalueen neukkariosioon kohdennetaan kyseiselle k-j-alueelle merkityksellistä tietoa. Keskitetty sähköinen toiminto antaa pääsyn tietoon milältä tahansa poliisikoneelta. (Heimonen 2018.)

Joensuun poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. ”Suurin osa etsintäkuulutettujen noudoista tapahtuu kentän partioiden omasta aloitteesta. Partiot seuraavat Patjan kautta kuulutuksia ja poimivat niitä sieltä. Viime aikoina on tullut myös käyttöön Tilanekuvaneukkariin osio, jossa on listattu uusimpia etsintäkuulutuksia. Näiden lisäksi tutkinnan- sekä kenttäjohtajat ohjaavat tarvittaessa partioita etsintätehtäville.” (Korpi 2018.) Neukkarissa on listaus tärkeimmistä etsittävästä, kuten kiinniotettavista ja itselleni tulee sähköpostiin paikallisessa vankilassa istuvat etsittävät, joita käymme sitten hoitamassa oman ryhmäni toimesta (haasteet, kuulustelut jne.) (Jaatinen 2018). ”Lisäksi tieto vaihtuu muiden aktiivisten työkalavereiden kanssa. Pysin kertomaan muille, mistä kannattaisi tavoitella tai kenen seurassa etsittävä henkilö on nähty. Tapaan paljon etsittäviä henkilöitä liikenteestä, kaupungilta ja tehtävien yhteydessä.” (Martiskainen 2018.)

5.10 Oulu

Oulun poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 14) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 2409 (vaihteluväli 2218 - 2486), kiinniottoja keskimäärin 431 (vaihteluväli 368 - 509) ja paperiasioita keskimäärin 492 (vaihteluväli 453 - 565). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 92 % (vaihteluväli 91 - 94). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli keskimäärin 9 % (vaihteluväli 7,7 - 11) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 2,4 % (vaihteluväli 2,3 - 2,5). Vastaavasti hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 0,3 % (vaihteluväli 0,2 - 0,3) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 0,2 % (vaihteluväli 0,2 - 0,2). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 2,6 % (vaihteluväli 2,5 - 2,7) ja

asukaslukuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 5 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 4,6 - 5,1).

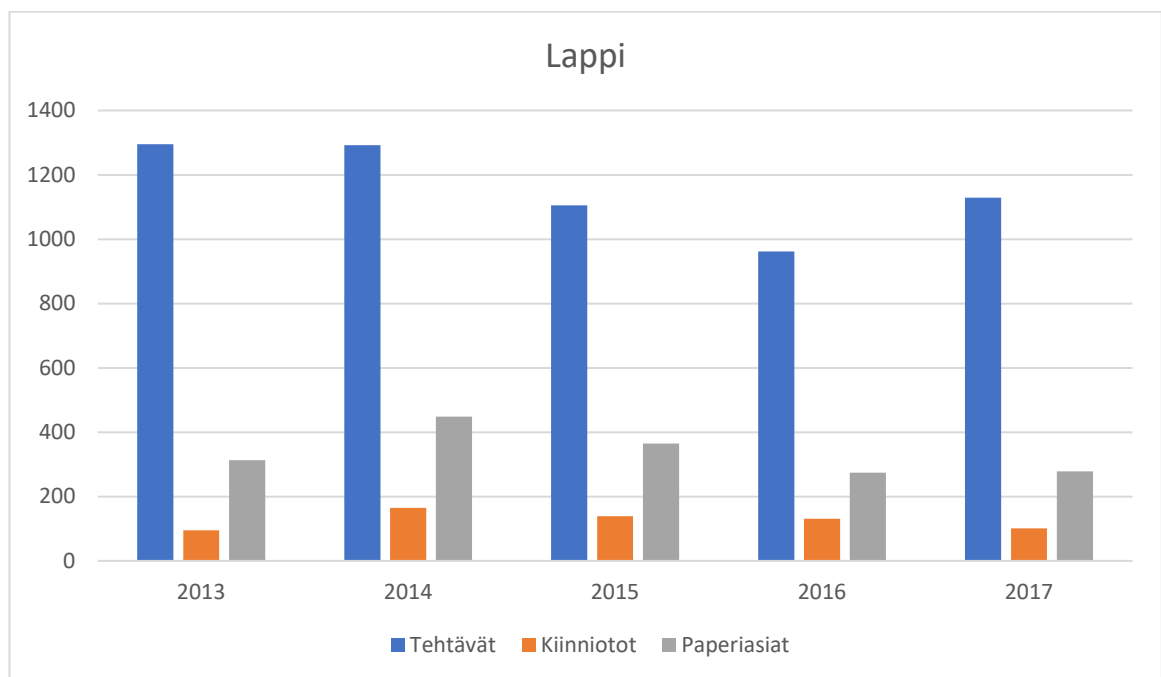
Kaavio 14. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Oulun poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

Oulun poliisiaseman toimialueella päivittäinen noutotoiminta on vastuutettu erilliselle noutoparille: ”Oulussa etsintäkuulutetut henkilöt ja käräjäoikeuteen noudettavat henkilöt hoitaa etsi-partio, eli minä ja partiokaverini. Etsintäkuulutettujen nouto on meidän päätoimenkuva.” (Aho 2018.) Olemme lisäksi järjestäneet tehokkaita ja mielenkiintoisia noutoprojekteja yhteistyössä rajan ja tullin kanssa (eml). Etsintäpartiomme vastaa etsintätoimen koordinoimisesta, seurannasta ja järjestämisestä koko Oulun poliisiaseman toimialueella. Muut kenttäjohtoalueet (Jokilaakso, Koillismaa ja Kajaani) vastaavat meidän lisäksemme omista etsintäalueistaan. (Hirvelä 2018.)

”Tiedonjakelua koordinoi etsintäpartiomme sekä tämän lisäksi jokainen kenttäjohtoalue itsenäisesti” (Hirvelä 2018). Etsintäpartiomme seuraa PATJA-listauksilta alueiden etsintäkuulutusten ja etsittävien henkilöiden tilannetta. Teemme lisäksi ns. TOP10-listaa koko poliisilaitoksen alueelta/alueelle. (Eml.) ”Me pidämme yllä tilannekuvaneukkarin etsintäkuulutettujen osiota ja syötämme POKE-blokeille akuuteista etsittäivistä infoa muille poliiseille” (Aho 2018).

5.11 Lappi

Lapin poliisilaitoksella oli tarkastelujaksolla (kaavio 15) vuosittain etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä keskimäärin 1157 (vaihteluväli 962 - 1295), kiinniottoja keskimäärin 126 (vaihteluväli 95 - 165) ja paperiasioita keskimäärin 336 (vaihteluväli 274 - 448). Tehtävistä oma-aloitteisia oli keskimäärin 94 % (vaihteluväli 93 - 97). Oma-aloitteisten 51*-tehtävien osuus kaikista oma-aloitteisista tehtävistä oli keskimäärin 10,1 % (vaihteluväli 8,8 - 12,3) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 2,8 % (vaihteluväli 2,4 - 3,2). Vastaavasti hätäkeskuksen antamien 51*-tehtävien osuus kaikista hätäkeskuksen antamista tehtävistä oli keskimäärin 0,2 % (vaihteluväli 0,2 - 0,3) ja kaikista tehtävistä keskimäärin 0,2 % (vaihteluväli 0,1 - 0,2). 51*-tehtävien osuus kaikista tehtävistä oli keskimäärin 2,9 % (vaihteluväli 2,5 - 3,3) ja asukaslukuun suhteutettuna 51*-tehtäviä oli vuosittain keskimäärin 6,4 tuhatta asukasta kohden (vaihteluväli 5,3 - 7,1).

Kaavio 15. Etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät, kiinniotot ja paperiasiat Lapin poliisilaitoksella vuosina 2013 - 2017.

Rovaniemen poliisiaseman toimialueella päivittäistä noutotoimintaa ei ole erityisesti organisoitu. Noutotoimintaa hoidetaan pääsääntöisesti hälytyspartioiden toimesta, joko oma-aloitteisesti tai jaksosuunnittelun pohjalta. Kiireelliset noutopyynnöt toteutetaan kenttäjohtajan kautta. (Hiltula 2018.) ”Lapin poliisilaitoksen 1-kenttäjohtoalueella on käytössä jaksottainen suunnitelma, jossa suunnitellaan vapaasti ohjautuvan työajan käyttöä eri painopisteisiin. Joskus siellä nämä etsarit ovat yhtenä painopisteenä. Kuitenkin pääsääntöisesti etsintäkuulutettujen haku on käytännössä yksittäisten partioiden vastuulla. Eli käytännössä joku sitä tekee, joku ei. Jos kuulusteluihin noudetaan porukkaa, niin POV

tekee noutomääräyksen ja tutkija pyytää kentän partiota hakemaan kuultavan. Joskus myös tutkijapari tekee itse noudon niin halutessaan.” (Pallari 2018.)

Etsintäkuulutettujen osalta Lapin poliisilaitoksen viikkoraportissa on oikeastaan vaan niin sanotut "kovat" haut, eli lähinnä kiinniotettavat. Päivitysvälin vuoksi ne voivat olla hoidettuina jo ensimmäisestä päivästä alkaen jonkun aktiivisen partion toimesta, joten listat täytyy kuitenkin ajaa aina itse uudelleen PATJAsta. (Pallari 2018.) Muita valmiita listoja etsittävästä henkilöistä ei ole käytössä (Hiltula 2018).

5.12 Keskusrikospoliisi

Keskusrikospoliisin etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä ja suoritteita ei pysty Polstatista erikseen hakemaan, koska ne tilastoituvat aina kyseisten etsintätehtävien sijainnin perusteella eri poliisilaitosten alueille.

KRP:n tiedusteluosaston viestiliikennekeskuksen tehtäviin kuuluu myös etsintäkuulutettujen henkilöiden noutaminen Suomeen ulkomailta saattamalla (Laitinen 2018). ”Me puhumme ETSI-toiminnasta tai englanniksi FAST, Fugitive Active Search (Team). Edustamme Suomea EUROPOL:in ENFAST projektissa (European Network of Fugitive Active Search Teams).” (Eml.) ”ETSI-toiminto perustettiin vuonna 2016 ja siihen nimettiin kiinnostuksen perusteella viestiliikennekeskuksen henkilöstöstä yksi rikoskomisario, kaksi rikosylikonstaapelia ja kaksi vanhempaa rikoskonstaapelia. Päätehtävämme on viestiliikennekeskuksen (VLK) päivittäistyön tehtävät, eli teemme etsintäkuulutettujen jäljittämiseen liittyvää työtä oman toimen ohella. Olemme sidottuina VLK:een työn päivystysluonteisuuden vuoksi, joten turvaudumme Suomessa tiedonhankinnassa ja operatiivisessa toiminnassa voimakkaasti poliisilaitoksiin, erityisesti niiden RTA-yksiköihin sekä poliisin johtokeskuksiin.” (Eml.)

”Työskentelemme vain kansainvälisesti etsintäkuulutettujen rikoksista epäiltyjen tai tuomittujen henkilöiden jäljittämisen parissa. Kaikki KV-kuulutukset hoidetaan hallinnollisesti KRP/TIE/VLK:ssa ja niitä koskevat mapit ovat fyysisesti toimistossamme. Samoin heitä koskevat asiat on tallennettu KRP:n käytössä oleviin asiankäsittelyjärjestelmiin sekä meidän omaan Sharepoint-neukkariimme. Laadimme määräajoin voimassa olevista kuulutuksista Excel-listan, joka ajetaan Prüm-tietokantaa ja muita tietokantoja vastaan.” (Laitinen 2018.)

”Lähes kaikki henkilöt, joita jäljitämme, oleskelevat Suomen ulkopuolella. Heidän olinpaikkansa selvittämisessä ja kiinniotoissa tukeudumme Eurooppalaisiin FAST-

yksiköihin, Interpol-yhteistyöhön, poliisiyhdistysverkostoon ja muihin kansallisiin ja ulkomaisiin KV-yhteistyötahoihin.” (Laitinen 2018.) ”Työskentelemme tarkkaan rajatun asiakasmassan kanssa, kohteita on noin 160. Pääsääntöisesti kohteemme ovat korkean profiilin rikollisia. Työ on mielekästä ja palkitsevaa.” (Eml.)

5.13 Tilastojen yhteenveto

Esittelen tässä alaluvussa tilastojeni pohjalta selkeästi esiin nousevat päähavainnot, vaikka kertomieni luotettavuusongelmien vuoksi kovin tarkkoja johtopäätöksiä ei pelkästään näiden tilastojen pohjalta voidakaan tehdä. Tilastoihin vaikuttavat monet eri muuttujat, kuten rikollisten määrä, poliisin tehtävämäärä, resurssit ja aktiivisuus (Pääkkönen 2017, 26).

Etsintäkuulutettuihin liittyviä tehtäviä ja suoritteita on luonnollisesti eniten suurimmalla poliisilaitoksella, Helsingillä. Vastaavasti pienimmällä, Lapin poliisilaitoksella, tehtäviä ja suoritteita on vähiten. Toiseksi eniten tehtäviä on Itä-Suomen poliisilaitoksella, mitä voidaan pitää jonkinlaisena yllätyksenä suhteessa poliisilaitoksen kokoon ja pitkiin välimatkoihin. Oma-aloitteinen noutotoiminta vaikuttaisi prosentuaalisesti tarkasteltuna olevan kaikkein aktiivisinta Kaakkois-Suomen, Itä-Suomen, Pohjanmaan, Oulun ja Lapin poliisilaitoksilla sekä vähiten aktiivista Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Hämeen poliisilaitoksilla. Häätokeskuksen antamat etsintäkuulutettuihin liittyvät tehtävät ovat selkeästi harvinaisempia pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Asukaslukuun suhteutettuna tehtäviä ja suoritteita on eniten Helsingissä ja vähiten Lounais-Suomen poliisilaitoksella. Radikaalia vuosittaista vaihtelua tehtävä- ja suoritemäärissä ei esiinny millään poliisilaitoksella ja vähäisintä vuosittainen vaihtelu näyttäisi olevan Helsingin, Hämeen ja Oulun poliisilaitoksilla. Hämeen, Lounais-Suomen ja Oulun poliisilaitoksilla kiinniottojen määrä on huomattavan korkea suhteessa paperiasioihin, mikä saattaa ainakin osittain johtua kirjaamisteknisistä syistä.

6 HAASTEITA

6.1 Organisoimattomuus ja resurssit

Noutotoiminnan organisointia ja resursointia koskeneitten kyllä/ei -kysymysten vastausten perusteella 93 % vastaajista oli sitä mieltä, että noutotoiminta ei ole heidän poliisiasemallaan riittävän organisoitua ja 74 % oli sitä mieltä, että se ei ole riittävän resursoitua. Kaksi vastaajaa ei vastannut organisointia koskevaan kysymykseen ja kolme vastaajaa ei vastannut resursointia koskevaan kysymykseen, joten nämä vastaukset jätettiin suhdelukuja laskettaessa huomioimatta. Vastausten jakaumaa tarkasteltaessa on huomionarvoista se, että oletusarvoisesti resursoinnin riittävyttä koskeviin kysymyksiin vastataan poliisihallinnossa yleensä hyvin negatiivisesti, mutta tutkimuksessani organisoimattomuus nähtiin noutotoiminnan kannalta vielä resursointiakin suurempana ongelmana. ”Mielestäni ongelma on organisoinnissa eikä resursseissa” (Nygård 2018). Useissa vastauksissa viitattiin myös noutotoiminnan johtamattomuuteen, mutta käsittelen sekä johtamattomuutta että organisoimattomuutta yhtenäisenä ongelmana, sillä johtamattomuudella viitattiin tässä kontekstissa ennen kaikkea toimintaedellytysten ja organisaatorakenteiden luomattomuuteen. Toiminta olisi riittävän resursoitua, jos se olisi johdettua (Hiltula 2018). Noutotoiminnan organisointi koettiin riittäväksi ainoastaan Oulun noutoparin toimesta. ”Oulussa toiminta on mielestäni selkeää” (Aho 2018).

”Noutotoimintaa ei ole erityisesti resursoitu tai organisoitu” (Junna 2018). ”Noutotoiminta ei ole Porin poliisiasemalla organisoitua.” - - ”Sitä ei ole tosiasiallisesti koordinoitu nykyään ainakaan kentän osalta.” (Tallgren 2018.) ”Sitä ei ole mitenkään organisoitu.” - - ”Pääsääntöisesti etsintäkuulutettujen haku on yksittäisten partioiden vastuulla. Eli käytännössä joku sitä tekee, joku ei.” (Pallari 2018.) ”Sitä ei ole oikeastaan organisoitu virallisesti mitenkään” (Virtanen 2018). ”Noutotoimintaa ei ole erikseen järjestetty, vaan partiot hakevat etsintäkuulutettuja oma-aloitteisesti.” - - ”Välillä tuntuu, ettei noutotoiminta oikein kuulu kenellekään.” (Passila 2018.) ”Sitä ei ole järjestetty, perustuu järjestyspoliisin konstaapelien omatoimisuuteen” (Martin 2018). ”Noutotoimintaa ei ole järjestetty millään tavalla” (Niemelä 2018). ”Noutotoimintaa ei ole mitenkään järjestetty” (Nygård 2018). ”Mielestäni sitä ei ole järjestetty” (Purtanen 2018). ”Toiminta ei ole johdettua, ellei mukaan lasketa jaksosuunnitelman mukaista toimintaa.” - - ”Kukaan ei hallitse kokonaisuutta.” (Hiltula 2018.) ”Toiminta ei ole mitenkään johdettua tai järjestelmällistä tai säännöllistä” (Aaltonen 2018). ”Etsintäkuulutettuja ei ole erikseen hoitanut kukaan vuoden 2014 jälkeen eikä toimintaa ole koordinoitu edelleenkään mitenkään tai kenellekään.” - - ”Toiminnan tulisi olla suunniteltua ja johdettua.” (Linjama 2018.) ”Hakuja ei ohjata juurikaan millään tavalla” (Korpi 2018). ”Huonosti järjestetty.” - - ”Reaaliaikaisuus ja johdettu säännönmukaisuus puuttuu.” (Viitanen 2018.) ”Kelluu kuin kaarnavene vedessä tuulella, omalla painollaan hoitunut iät ja ajat muutaman poliisimiehen harteilla. Asia EI OIKEIN KUULU KELLEKÄÄN!!” (Paldán 2018.) ”Tietääkseni Tampereen poliisiasemalla ei ole järjestelmällistä jatkuvaa etsintäkuulutettujen noutamista ja hakemista.” - - ”Joka

tapauksessa, kun tämä noutotoiminta olisi johdetumpaa, tulosta tulisi eri lailla.” (Sivula 2018.)

Organisoimattomuudella tarkoitetaan nimenomaan sitä, ettei työnantaja ole järjestellyt noutotoimintaa, vaan toiminta on useimmilla poliisilaitoksilla henkilöitynyt yksittäisiin poliisimiehiin, jotka ovat oman kiinnostuksensa perusteella ottaneet asian hoitaakseen ja luoneet siihen omia, ”epävirallisia” käytänteitään. Tämän vuoksi käytänteet vaihtelevat suuresti poliisilaitoksittain. Organisoimattomuuden vuoksi noutotoiminta on useimmilla poliisilaitoksilla lähes täysin oma-aloitteista, hätä- ja johtokeskusten antamia etsintätehtäviä lukuun ottamatta. Oma-aloitteisen luonteensa vuoksi toimintaa hoidetaan muiden tehtävien ohella ja niiden salliessa:

”OTO-tehtävänä KV-kuulutettujen henkilöiden jäljittäminen on haastavaa.” - - ”Teemme vuorotyötä, jonka vuoksi jatkuvuuden takaaminen aktiivisten juttujen seurannassa on osoittautunut suurimmaksi haasteeksi.” (Laitinen 2018.) ”Vaatii oma-aloitteisuutta partioilta käydä etsimässä etsintäkuulutettuja, mikäli kenttäjohtaja ei ole sitä erikseen määrännyt jollekin partiolle” (Miettinen 2018). ”Kenttätoiminnassa noutohommat perustuvat partioiden omaan kiinnostukseen omatoimisen työajan ohjaamisessa sekä tietenkin kenttä/ryhmänjohtajan määräyksestä/ohjauksesta” (Viitanen 2018). ”Pois lukien johtokeskuksen kautta tulevat tehtävät, on niin noudettavien henkilöiden hakutehtävät kuin muutkin hakumies-tehtävät todella paljon partion omasta innokkuudesta ja kiinnostuksesta kiinni” (Meriläinen 2018). Etsintäkuulutettuja käy aktiivisesti etsimässä muutama kenttäkonstaapeli, mutta heidän etsimisensä ei varsinaisesti ole kenenkään vastuulla. - - ”Käytännössä noudot ovat poliisimiesten oma-aloitteisuuden varassa.” (Nygård 2018.) Muutamat asiaan perehtyneet ja siitä kiinnostuneet poliisimiehet hoitavat noutotoimintaa oma-aloitteisesti muun toimintansa ohella (Paldán 2018). ”Etsintäkuulutettujen nouto hoituu käytännössä muutaman yksittäisen poliisimiesten aktiivisuudesta ja mielenkiinnosta asiaa kohtaan. He hakevat muun toimintansa ohessa etsintäkuulutettuja.” (Virtanen 2018.) ”Suurimmaksi osaksi etsintäkuulutettuja hakevat asiaan vihkiytyneet poliisimiehet” (Niemelä 2018). ”Noutojen suorittaminen on pääasiassa kenttäpartioiden oma-aloitteisesta toiminnasta kiinni” (Korpi 2018). ”Jotkut partiot tekevät oma-aloitteisesti hakumiesten tavoittelua, mutta vähäisessä määrin” (Aaltonen 2018). ”Päivittäistoiminnassa riippuu paljon poliisipartioiden ja poliisihenkilöiden omasta aktiivisuudesta lähteäkö hakemaan etsintäkuulutettuja” (Sivula 2018). ”Toiminta on mielestäni kohtuu oma-aloitteista” (Jaatinen 2018). ”Normaalisti vapaasti ohjautuvan työajan aikaan ja oma-aloitteisesti” (Martiskainen 2018). ”Vaatii paljon omaa aktiivisuutta” (Virlander 2018). ”Noutotoiminta perustuu omaan aktiivisuuteen” (Linjama 2018). ”Ei ole motivoivaa käydä kolareita piirtelemässä välillä” (Haapamäki 2018). Etsintäkuulutettujen hakeminen on jätetty partioille (kenttä/keva) oma-aloitteiseksi toiminnaksi. Toiset ovat aktiivisia tässä hommassa, toiset taas käyttävät aikansa muuhun. Järjestelmä ei nykyisellään ole erityisen tehokas. (Savolainen 2018.)

Oma-aloitteisuus näkyi vastauksissa myös positiivisena asiana: osa vastaajista piti siitä, että he voivat toteuttaa noutotoimintaa parhaaksi katsomallaan tavalla. (On hyvä kuitenkin muistaa, etteivät organisointi ja oma-aloitteisuus ole toisiaan poissulkevia tekijöitä, mikäli organisointi on järkevästi toteutettu.) ”Kun toiminta on oma-aloitteisuuteen perustuvaa, niin yleensä ne, jotka etsintäkuulutettuja hakevat ovat erittäin motivoituneita ko. tehtävään. Tulosta syntyy.” (Passila 2018.) ”Muuten toiminta on mielestäni aika huterasti johdettua, tosin hoituu tälläkin tavalla” (Jaatinen 2018). ”Vapaat kädet touhuilla kenttätoiminnan ohella” (Savolainen 2018). Oma-aloitteisuuden eduiksi katsottiin myös toiminnan joustavuus ja helppous, koska oma-aloitteinen toiminta ei ole sidottu tiettyyn aikaan tai paikkaan: ”Mikä partio tahansa voi ohjata omaa työaikaansa hakuhommiin. Aiheesta innostuneiden intoa ei latisteta sillä, että esimerkiksi olisi erillinen ”hakuryhmä.” - - ”Tehtävät eivät ole täysin aikasidottuja tai muutoinkaan sitovia.” (Viitanen 2018.)

Vastaajat kokivat lisäksi, että poliisilaitokset kuitenkin suhtautuvat oma-aloitteiseen noutotoimintaan lähes poikkeuksetta myönteisesti: ”Pääsääntöisesti esimiehet ja muu työyhteisö suhtautuvat positiivisesti etsintäkuulutuksia hoitavien henkilöiden noutotoimintaan” (Virtanen, 2018). ”Kukaan ei ole tietojeni mukaan laitoksen sisällä kieltänyt ketään hakemasta etsintäkuulutettuja muiden työtehtävien salliessa” (Meriläinen 2018). ”Ainakaan toistaiseksi sitä ei ole suuremmin rajoitettu, muutamaa poikkeusta (kenttäjohtajaa) lukuun ottamatta. Toisin sanoen omatoimista etsittyjen noutoa tuetaan.” (Martin, 2018.) ”Resurssit huomioon ottaen, laitos on kuitenkin ottanut noutotoiminnan huomioon” (Pallari 2018). ”Ne kenen mukavuusaluetta etsarit ovat, voivat tehdä sitä niin paljon kuin haluavat” (Hiltula 2018). Yksi vastaaja oli huolissaan siitä, että hänen luomansa hyvät käytänteet saattavat romuttua, jos toiminnasta tulee enemmän johdettua ja organisoitua työnantajan toimesta.

Resurssien puute näkyi vastauksissa joko suoraan siten, ettei noutotoimintaan ole useimmilla poliisilaitoksilla resursoitu henkilöstöä tai erikseen kohdennettua työaika ja välillisesti siten, etteivät asiantuntijat pysty käyttämään noutotoimintaan vapaasti ohjautuvaa työaikaansa niin paljon kuin he haluaisivat, koska muiden tehtävien ja toimintojen paljouden vuoksi yhteiset resurssit eivät aina riitä niin sanottujen perustehtävienkään hoitamiseen ja tällöin resurssit otetaan pois oma-aloitteisesta toiminnasta:

”Kiireisenä aikana on riski, että tietoa ei ”ennätetä” jakaa muiden töiden painaessa päälle. Samoin etsintäkuulutuksia hoidetaan usein kenttäpartioiden toimesta keikkatilanteen salliessa, vaikka toisinaan priorisoinnissa etsintäkuulutusten hoitaminen voisi olla hedelmällisempää.” (Uusitalo 2018.) ”Kyseinen projekti oli toiminnallisesti varsin onnistunut vaikkakin resursointi koettiin haasteelliseksi” (Junna 2018). ”Pystymme tarjoamaan etsintäapua vain kiireellisiin ja tärkeisiin kohteisiin. Joudumme myös priorisoimaan tehtäviämme.” - - ”Tukipartion saaminen mukaan tehtävälle on joskus haasteellista.” (Hirvelä 2018.) ”Jos saisimme kolmannen tai jopa neljännen henkilön

porukkaan, niin etsinnät saataisiin toimimaan tehokkaasti myös poistumien aikana” (Aho 2018). ”Etsintäkuulutettuja ei juuri kukaan muu kerkeä hoitamaan kuin keva eikä kevakaan pysty paneutumaan niihin riittävästi” (Virlander 2018). ”Kevalla ei riitä aika” (Haapamäki 2018). ”Mitään erillistä resurssia ei ole osoitettu, pois lukien satunnaiset ETSI-teemat. Silloinkin resurssi on otettu pois muusta toiminnasta.” (Aaltonen 2018.) ”Työaikaa siihen varataan aivan liian vähän, yleensä keikkojen välissä yritetään hoitaa näitä asioita” (Niemelä 2018). ”Vaikka on etsintäkuulutettujen hakujakso, niin partiomäärät ovat alimitoitettut ja monesti vielä nakitetaan sitten jotakin muuta ko. päiville/jaksolle” (Paldán 2018). ”Noutotoimintaa ei ole varsinaisesti resursoitu mitenkään laitoksellamme. Ainoastaan muutaman kerran on noutotoimintaan järjestetty 2 - 3 partiota päätoimisesti hoitamaan etsintäkuulutettuja. Tuolloinkin on yleensä ollut valtakunnallinen teema.” (Virtanen 2018.) ”Resurssit/kyvyt/omatoimisuus jäävät suurelta osin hyödyntämättä ja toiminta vajavaiseksi verrattuna siihen, jos toimintaan annettaisiin esimerkiksi työaikaa eri tavalla” (Martin 2018). ”Resurssit ei nähtävästi riitä kuin ns. perustoimintoihin” (Purtanen 2018). ”Tiukkaa tekee päivittäistoiminnan pyörittäminenkin” (Jaatinen 2018). ”Resurssien vähäisyyden vuoksi palaute on ajoittain negatiivista, kun kenttä tuo etsintäkuulutetun, jolla on vaikka 5 kuulustelua voimassa.” - - ”Haasteet, sakon tiedoksiannot ja vastaavat saisi hoidettua valtaosin pois, kun soittaisi kohdehenkilölle ja pyytäisi käymään poliisilaitoksella.” (Martiskainen 2018.)

Toisaalta osa vastaajista näki noutotoiminnan kuuluvan kiinteästi muuhun päivittäistoimintaan, eivätkä he pitäneet sen erillistä resursointi tarkoituksenmukaisena: ”Kun toiminta on osana perustoimintaa, niin resurssia on sikäli riittävästi. Kysehän on lopulta noutotoiminnan ja muun perustoiminnan keskinäisestä priorisoinnista kunakin aikana.” (Heimonen 2018.) ”Etsintäkuulutettujen etsintätoiminta on jokapäiväistä poliisityötä. Etsintäkuulutustehtäviin ei ole erikseen järjestettyjä resursseista, koska se on jokaisen kenttämiehen peruspoliisitoimintaa.” (Kuokkanen 2018.) ”Toisaalta tämän pitää olla osa peruspoliisityötä (mielestäni). Jokaisen poliisin pitää osata etsiä ihmisiä.” (Hiltula 2018.) ”Hakumiesten noutaminen on jokaisen kentällä toimivan perushommaa omasta mielestäni” (Tallgren 2018).

6.2 Sirpaleisuus

Vastaajat eivät nimenneet sirpaleisuutta suoraan noutotoiminnan yhdeksi haasteeksi, mutta se oli tunnistettavissa tarkasteltaessa vastauksia kokonaisuutena. Asiantuntijoiden välisessä yhteistyössä ja tiedonkulussa on puutteita poliisilaitosten sisällä ja varsinkin eri poliisilaitosten välillä, koska he ovat toisilleen tuntemattomia. Tämän seurauksena toiminnoissa esiintyy välillä päällekkäisyyksiä ja tehdään turhaa työtä:

Koska toiminta ei ole johdettua, tehdään paljon turhaa työtä muun muassa tekemällä pohjatöitä kahteen kertaan ja hakemalla etsintäkuulutettuja vääristä osoitteista (Haapamäki 2018). Koska toimintaa ei ole juuri organisoitu, tehdään päällekkäistä työtä. - - ”Välillä laitetaan partio paikkaan, missä etsittävä ei ole asunut pitkään aikaan.” (Purtanen 2018.) ”Tieto ei kulje ja se johtaa muun muassa turhiin kotietsintöihin silloin, kun jotain tiettyä henkilöä etsii useat, toisistaan tietämättömät poliisit/partiot. Kullannarvoinen kärkitieto ei siirry etsijältä toisille.” (Aaltonen 2018.) ”Ns. hiljaista tietoa saattaa olla paljonkin, mutta se on toisinaan vain asian tietoonsa saaneella itsellään tiedossa” (Virtanen 2018).

Osittain hiljaisen tiedon välittyvyyttä voidaan parantaa siten, että tehtävärekistereihin tehtävät kirjaukset kirjataan riittävän informatiivisesti, jotta olennaista lisätietoa voidaan rekisterejä myöhemmin tarkasteltaessa hyödyntää. Lisäksi tietoa kertyy enemmän ja se välittyy paremmin, mikäli noutotoimintaa tehdään järjestelmällisesti. Lisääntynyt tieto puolestaan auttaa kohdentamaan toimintaa suunnitelmallisesti. Sirpaleisuus on oikeastaan noutotoiminnan organisoimattomuuden tuottama ”alaongelma”. Jos toiminta olisi hyvin organisoitua ja johdettua, asiantuntijat olisivat paremmin tietoisia toisistaan niin omilla kuin muillakin poliisilaitoksilla ja tiedonkulku olisi mutkattomampaa.

6.3 Poliisin aktiivisuus, organisaatiokulttuuri ja osaamattomuus

Osa vastaajista nimesi noutotoiminnan ongelmiksi poliisin aktiivisuuden puutteen, vallitsevan organisaatiokulttuurin ja osaamattomuuden, jotka vaikuttavat toinen toisiinsa. Asiaa laajemmin ajatellen voidaan ainakin perustellusti kysyä, onko organisaatiokulttuuri myös organisoimattomuuden juurisyy?

”Osa porukasta ei ole innostunut ko. hommaan, vaan pitää sitä pakkopullana” (Paldän 2018). ”Suurinta osaa tämä toiminta ei paljoo kiinnosta” (Niemelä 2018). ”Tutkinnan etsintäkuulutettujen hakeminen on vähäistä/riittämätöntä” (Jaakkola 2018). ”Johtokeskuksen kautta noutotehtäviä välitettäessä ne menevät satunnaiselle partiolle, jolla ei ole välttämättä kovinkaan suurta henkilökohtaista mielenkiintoa tehtävän onnistuneeseen suorittamiseen tai riittävää ammattitaitoa esimerkiksi sen suhteen, missä tilanteissa laki salli huoneistoon suoritettavan kotietsinnän” (Meriläinen 2018). ”Kenttäjohtaja voisi ottaa päivittäiseksi tavaksi jakaa partioille etsintäkuulutetut henkilöt ja valvoa noutojen toteutumista. Osa tekeekin niin, mutta kaikki eivät.” (Miettinen 2018.) Etsintäkuulutettuihin liittyvän lainsäädännön tuntemus on heikkoa (Haapamäki 2018). ”Lainsäädännöstä olisi hyvä pitää koulutusta muille poliisimiehille. Eli etsinnän edellytyksistä, milloin poliisimiehen omalla päätöksellä voi tehdä etsinnän yms.” (Aho 2018.)

6.4 Puutteet sisäisessä tiedonjakelussa

Muutamit vastaajat nimesivät noutotoiminnan haasteeksi puutteet sisäisessä tiedonjakelussa: ”Varsinaista tiedonjakelua ei ole. On jokaisen yksittäinen poliisimiehen asia ottaa itse selvää, ketkä ovat alueella etsintäkuulutettuja, mikäli hän haluaa nämä tietää.” - - ”Oma käsitykseni on, että suurin osa konstaapeleista ei saa esille Patjasta listaa, jossa näkyisi alueemme etsintäkuulutettuja. Kukaan ei myöskään jaa tietoa etsintäkuulutetuista niin, että kentällä olisi jonkinmoinen käsitys ketä etsiä.” - - ”Käytännössä suurin osa poliiseista tarkistaa henkilön etsintäkuulutuksia (POKEN kautta) siinä vaiheessa, kun on tämän kanssa tekemisissä. Yleisesti ei ole tiedossa ketkä ovat alueella etsintäkuulutettuja. Käsittääkseni kukaan ei myöskään tarkista, mitkä etsintäkuulutukset ovat vaarassa vanhentua.” (Nygård 2018.) Tiedonjakelua pitäisi ehdottomasti tehostaa, sillä nykyisin tieto ei kulje. - - ”Mikäli valmiit, luotettavasti ylläpidetyt listat olisivat aina saatavilla pokeruudulla, niin tämä lisäisi aktiivisuutta ylipäättään.” (Tallgren 2018.) ”Pitäisi tehostaa ja ehkä hieman aktivoisi” (Laaksonen 2018).

6.5 Noutotoiminnan haasteiden yhteenveto

Tutkimustulosteni perusteella noutotoiminnan työjärjestelyt vaihtelevat poliisilaitoksittain huomattavasti ja valtakunnallisesti sen suurimmat haasteet ovat toiminnan organisoimattomuus sekä resurssien vähyys. Muina haasteina ilmi tulivat toiminnan sirpaleisuus, poliisiin vaihteleva aktiivisuus ja organisaatiokulttuuri, osaamattomuus sekä puutteet sisäisessä tiedonjakelussa.

6.6 Tutkimuksen haasteet, luotettavuus ja hyödynnettävyys

Kerron tässä alaluvussa tutkimukseni haasteista ja arvoin samalla sen luotettavuutta sekä hyödynnettävyyttä. Tutkimus täytyy kirjoittaa siten, että siitä näkyvät keskeiset ratkaisut, lähtökohdat, toimintatavat perusteluineen sekä toteutus (Ronkainen ym. 2013, 138). Tutkimusraportissa esitetään kaikki tärkeät tulokset ja johtopäätökset. Käytetyt menetelmät ja epätarkkuusriskit kerrotaan ja niiden vaikutus tulosten yleistettävyyteen pyritään selvittämään. (Heikkilä 2014, 29.)

6.6.1 Haasteet

Tutkimukseni aihe ja tutkimusongelma olivat minulla selvillä jo tehdessäni edellistä tutkimustani, joten alkuun pääseminen oli vaivatonta. Aloitin tutkimukseni tekemisen tammikuussa 2018, tavoitteenani saada se vuoden loppuun mennessä valmiiksi. Käytin edellistä tutkimustani pohjana, joten tutkimusraporttini rakenne on molemmissa

opinnäytetöissäni samantyyppinen. Alun perin kaavailin kartoittavani valtakunnallisesti myös noutotoiminnan parhaita taktisia ja teknisiä menetelmiä, mutta opinnäytetyön julkisuusvaatimuksen vuoksi tyydyin kertomaan menetelmistä lyhyesti ei-julkisessa ”Noutoprosessi”-luvussani, ja toisaalta työni keskeisin tavoite on nimenomaan noutotoiminnan työjärjestelyiden parhaiden käytänteiden löytäminen ja niiden näkyviksi tekeminen.

Ensimmäinen haaste oli oikeiden asiantuntijoiden, eli tutkimukseni perusjoukkoon kuuluvien poliisimiesten löytäminen kaikilta poliisilaitoksilta. Perusjoukko on se tutkimuksen kohteena oleva joukko, josta tietoa halutaan. Tutkimus voi olla joko kokonaistutkimus, jolloin koko perusjoukko tutkitaan, tai osatutkimus, jolloin vain tietty osa perusjoukosta eli otos tutkitaan. (Heikkilä 2014, 12 - 13.) Yksi lomaketutkimuksen kivijaloista on otanta ja otoksen edustavuus suhteessa ilmiön kannalta relevanttiin perusjoukkoon. - - Kyselyn laatimisen keskeinen päätös on se, osoitetaanko se otannan perusteella hankitulle kohdejoukolle vai jollakin muulla tavoin valikoidulle joukolle (Ronkainen ym. 2013, 102.) Sanotaan, että kysyvä ei tieltä eksy ja asiantuntijoiden kartoittamisessa tämä piti täysin paikkansa. Aloitin tutkimusasetelmassa kuvailemani asiantuntijakartoituksen maaliskuussa ja toukokuun loppuun mennessä kaikki asiantuntijat olivat selvillä. Mielestäni kartoituksessa käyttämäni menetelmä oli tämän tutkimuksen puitteissa perusteltu. Asiantuntijoista ei ollut mitään valmista rekisteriä ja lisäksi oman haasteensa heidän löytämiseensä toi noutotoiminnan organisoimattomuus: asiantuntijat olivat hyvin vaihtelevasti poliisilaitoksilla tiedossa. Vaikka kartoitukseni ei varmastikaan tavoittanut kaikkia valtakunnan asiantuntijoita, pidän sitä silti riittävän laajana ja lopputulokseltaan onnistuneena: kartoittamistani 46 asiantuntijasta ainoastaan neljä ilmoitti, etteivät he kuuluneet kohderyhmääni.

Toinen haaste oli sopivan tutkimusmenetelmän valinta. Koska asiantuntijoita oli useita ja he olivat hajallaan ympäri valtakuntaa, valitsin kvantitatiivisen lomakekyselyn ainoana järkevästi toteutettavissa olevana vaihtoehtona. Koska yksi lomake- tai survey-tutkimuksen kivijaloista on idea tutkittavan aiheen mittaamisesta valmiilla kysymyksillä ja niihin laadituilla vastausvaihtoehdoilla (Ronkainen ym. 2013, 101), sellaisenaan se kuitenkin sopi tutkimukseeni huonosti, sillä minun täytyi lukumäärien lisäksi saada vastauksia myös miten ja mitä -kysymyksiin, keskeisimmän tavoitteeni, eli noutotoiminnan parhaiden käytänteiden selvittämiseksi. Ratkaisin asian tekemällä hieman epätyypillisen kyselylomakkeen, johon tuli paljon avoimia kysymyksiä. Lomakkeen laatiminen vaatii tekijältään hyvää teoreettista perehtyneisyyttä tutkimusilmiönsä (eml. 114). Parhaimpaan lopputulokseen olisin varmasti päässyt haastattelemalla kaikkia asiantuntijoita henkilökohtaisesti, mutta tämän tutkimuksen puitteissa se ei ollut mahdollista. Vaihtoehtoisesti olisin myös voinut toteuttaa haastattelut sähköpostihaastatteluina, mutta tämä olisi puolestaan karsinut vastaajien lukumäärää.

Kyselytutkimuksissa on yleensä sääntönä, ettei vastaajia pysty vastauksista tunnistamaan. Tein tähän tietoisesti poikkeuksen ja käytin vastaajia lähteinäni heidän omilla suostumuksillaan. Tähän oli kolme syytä: koska edellinen tutkimukseni meni paikoitellen liikaakin yksinpuheluksi, halusin tällä kertaa antaa enemmän puheenvuoroja muille asiantuntijoille ja mielestäni omalla nimellä annetut kommentit ovat autenttisempia sekä luotettavampia kuin nimettömät. Lisäksi, mikäli noutotoimintaa lähdetään jollakin poliisilaitoksella kehittämään, oikeat asiantuntijat löytyvät konsultointia varten helposti tästä opinnäytetyöstäni. Vaikken kyselyssäni kysynytään poliisin salassa pidettävistä menetelmistä, tiesin silti ottavani pienimuotoisen riskin pyytämällä vastaajia lähteikseni, sillä kokemuksesta tiedän, etteivät kaikki noutotoiminnan asiantuntijat halua nimeänsä julkistettavan. Valinnallani ei kuitenkaan ollut (ainakaan suurta) negatiivista vaikutusta vastausprosenttiin. Jokaiseen tutkimukseen liittyy tutkijan subjektiivisia valintoja tutkimusmenetelmästä, kysymysten muotoilusta, analyysimenetelmistä ja raportointitavasta (Heikkilä 2014, 28).

Kolmas haaste oli kyselyn ajankohta. Tein kutsun ja kyselylomakkeen keväällä 2018 jo hyvissä ajoin valmiiksi, mutta asiantuntijakartoituksessa ja tutkimusluvan saamisessa kesti kauemmin kuin etukäteen olin ajatellut. Kaavailin alun perin, että kyselyn vastausaika olisi huhtikuun alusta toukokuun loppuun, mutta viivästyksien vuoksi vastausaika siirtyi lomakaudelle, toukokuun lopusta elokuun alkuun, jolloin jatkoin sitä vielä kahdella viikolla. Tälläkään ei onneksi ollut negatiivista vaikutusta vastausprosenttiin.

Neljäs haaste oli saada asiantuntijat vastaamaan kyselyyn. Tätä silmällä pitäen, pyrin laatimaan kyselylomakkeen huolellisesti siten, että se olisi mahdollisimman lyhyt ja helposti vastattava, mutta kuitenkin riittävästi relevanttia informaatiota tuottava. Lomaketutkimuksen ”savijalka” on puolestaan itse lomake ja sen laadinta (Ronkainen ym. 2013, 102). Tutkimuksen tavoitteen on oltava täysin selvillä, ennen kuin lomakkeen laatiminen aloitetaan. Tutkijan on tiedettävä, mihin kysymyksiin hän vastauksia etsii. (Heikkilä 2014, 45 - 46.) Mielestäni lomake onnistui hyvin: siinä ei ollut yhtään turhaa kysymystä eikä siitä toisaalta puuttanut yhtään olennaista kysymystä. Jokaisen kysymyksen tarpeellisuus tulee puntaroida tarkasti, jotta ei esitetä turhia kysymyksiä, joiden informaatioarvo on vähäinen (eml. 30). Asiantuntijoiden suurehkon lukumäärän ja pitkien välimatkojen vuoksi sekä vastaamisen helppoutta ajatellen, lähetin kyselyn asiantuntijoille sähköpostilla. Vastaamista helpottaakseni kopioin kyselylomakkeen sellaisenaan sähköpostin viestikenttään, jotta kyselyyn pystyi vastaamaan suoraan sähköpostilla eikä vastaajien tarvinnut tehdä ylimääräistä välivaihetta, eli tallentaa kyselylomaketta tietokoneen työpöydälle muokkausta varten. Kyselyn puolistrukturoidun luonteen vuoksi en käyttänyt erillistä kyselytyökalua, kuten Webpropolia. Halusin samalla näin varmistaa mahdollisimman korkean vastausprosentin, sillä Webpropol-lomakkeen avaaminen poliisin käyttämässä TUVE-selaimessa on hieman vaivalloista. Vastausaikaa kyselyyn varasin riittävästi, eli jatkoajan kanssa yhteensä kaksi ja puoli kuukautta.

Alun perin kaavailin, että vastauksia tulisi sellaisilta poliisiasemilta, jotka sijaitset yli 50.000 asukkaan kaupungeissa, koska asukasmäärä korreloi suoraan etsintäkuulutusten määrään ja tämän vuoksi noutotoiminnan käytänteetkin olisivat näillä poliisiasemilla todennäköisemmin kehittyneempiä kuin pienemmissä kaupungeissa sijaitsevilla poliisiasemilla. Oletukseni osui sikäli oikeaan, että vastauksia tuli ainoastaan (ja Seinäjokea lukuun ottamatta kaikilta) niiltä poliisiasemilta, jotka sijaitsevat yli 60.000 asukkaan kaupungeissa. Luonnollisesti pienemmälläkin poliisiasemilla saattaa olla omia hyviä käytänteitään, mutta tutkimukseni ei niitä tavoittanut. Pohjanmaan poliisilaitokselta tuli ainoastaan yksi vastaus Vaasasta, joten olisin kaivannut juuri Seinäjoelta myös vastauksia. (Sain kyselyni ulkopuolelta tietoa, että Pohjanmaan poliisilaitoksella järjestetään noutotoimintaa myös teemaluonteisesti, mutta en voinut huomioida tätä tutkimukseni tuloksissa.) Olisin lisäksi kaivannut Suomen toiseksi suurimmalta poliisilaitokselta, Lounais-Suomesta, enemmän vastauksia etenkin Turusta, josta tuli niin ikään vain yksi vastaus. Kokonaisuutena kyselyn lopputulos oli kuitenkin onnistunut: vastauksia tuli kaikilta poliisilaitoksilta ja vastausprosentti (80) oli korkea.

Viides haaste oli aineiston analysoiminen sopivalla menetelmällä. Koska kyselyssäni oli viisi avointa kysymystä ja ainoastaan kolme strukturoitua kysymystä, kvantitatiiviset analyysimenetelmät sopivat vastausten analysointiin huonosti. Ongelma ratkesi Polamk:n metodologian opettajan, Timo Koranderin vinkin avulla: analysoin vastaukset kvalitatiivisesti teemoitellen ja luokitellen. Aineisto voi olla määrällistä, kuten lomakevastauksia, mutta aineiston analyysi voi olla myös ”laadullinen”, jolloin aineistoa voidaan käyttää heuristisen tulkinnan hakemiseksi (Ronkainen ym. 2013, 90). Kun aineistoa järjestellään teemojen mukaan, jokaisen teeman alle kootaan esimerkiksi kustakin haastattelusta ne kohdat, joissa ko. teemasta puhutaan. - - Teemojen käsittelyn yhteydessä tutkimusraportissa yleensä esitetään näytepaljoja, eli sitaatteja. Sitaattien tarkoituksena on antaa havainnollistavia esimerkkejä ja tarjota lukijalle todiste siitä, että tutkijalla on todellakin ollut jokin aineisto, johon hänen analyysinsä perustuu, ja tämä aineisto on antanut ideoita juuri kyseisten teemojen muodostamiseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Analyysi oli työläs. Koska en käyttänyt mitään erillistä kysely- tai analyysiohjelmaa, minun täytyi käydä vastaukset huolellisesti manuaalisesti läpi. Tätä helpottaakseni jaoin aluksi vastaukset poliisilaitoksittain eri ryhmiin. Kyselyn avoimen rakenteen vuoksi osa vastauksista oli hieman tulkinnanvaraisia myös strukturoiduissa kysymyksissä, joten tässäkin mielessä kvantitatiivinen analyysimenetelmä olisi sopinut huonosti niiden analysointiin. Näin jälkikäteen arvioituna, strukturoidut kysymykset olisivat voineet olla suljettuja, mutta toisaalta olisin tällöin menettänyt osan siitä sanallisesta informaatiosta, jota niidenkin vastauksiin oli kirjoitettu. Parhaiten tämä näkyi monivalintakysymyksessä, jonka yhteydessä vastaajat olivat oma-aloitteisesti nimenneet (joko valintansa lisäksi tai sen sijaan) yhden vaihtoehdon lisää. Kyllä/ei -kysymysten kysymyksenasettelu oli ehkä turhan jyrkkä, eli olisin voinut toteuttaa ne paremmin esimerkiksi moniportaisilla Likert- tai Osgood-

asteikoilla, mutta toisaalta tällöinkin olisin menettänyt sanallista informaatiota. Monivalintakysymyksessä oli kaksi kysymystä yhdessä kysymyksessä, mutta tämä oli tietoinen valinta: asettelun vuoksi kysely ei olisi mahtunut vastaustiloineen yhdelle sivulle, jos kysymyksiä olisi ollut kolmetoista ja lisäksi ensimmäisen kysymyksen tarkoitus oli suunnata vastaajien ajattelua varsinaiseen monivalintakysymykseen. Vastaajat olivat ymmärtäneet kysymyksen oikein, eli monivalintakysymykseen oli vastattu ja lisäksi valintaa oli perusteltu sanallisesti. Kysymyksen yhteydessä nimetty ylimääräinen vaihtoehto oli positiivinen yllätys.

Ainoastaan monivalintakysymyksen vaihtoehto A (poliisiasemallesi perustettaisiin erillinen noutoryhmä) olisi pitänyt muotoilla muotoon: poliisiasemallesi perustettaisiin erillinen noutoryhmä tai noutopari, sillä kysymyksen asettelun vuoksi pienempien poliisiasemien vastaajat saattoivat suoraan hylätä vaihtoehdon A heidän tarpeisiinsa ylimitoitettuna. Perusteluissa monet vastaajat kuitenkin mainitsivat kannattavansa kevyempää vaihtoehtoa, eli vastuuhenkilön tai -henkilöiden nimeämistä. Lisäksi kyselyssäni olisi voinut olla miksi-kysymyksiä esimerkiksi haasteiden taustojen selvittämiseksi, mutta tällöin vastaajat olisivat voineet kokea kyselyn liian raskaaksi ja vastausprosentti olisi kärsinyt. Kyselyni hedelmällisin kysymys oli sen viimeinen kysymys, jonka vastauksissa asiantuntijat esittivät paikoitellen erinomaisia ja perusteltuja noutotoiminnan kehitysajatuksia.

Kyselylomake vaikuttaa vastauksiin sekä tavalla, jolla kysely vastaajille esitellään, että sen mukaan mikä on kysymysten järjestys ja miten ne on muotoiltu. Lomakkeen laatijan on ymmärrettävä tarkasti, mikä tutkittava ilmiö on ja miten eri tavoin se voidaan ymmärtää tai kokea, jotta siitä voidaan tehdä sekä tutkijan että vastaajan kannalta mielekkäitä kysymyksiä. Aineiston suuri koko tai analyysimenetelmä ei korvaa huonosti tehtyä lomaketta. (Ronkainen ym. 2013, 102.)

6.6.2 Luotettavuus ja hyödynnettävyys

Tutkimuksen laadusta puhuttaessa viitataan yleensä tieteellisen tutkimuksen arviointikriteereihin. Tavanomaisesti tämä tarkoittaa validiteetin ja reliabiliteetin tarkastelua. Validiteetilla eli pätevyydellä viitataan siihen, miten hyvin tutkimus kuvaa tutkittavaa ilmiötä ja reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan mittauksen tarkkuutta. Tutkimuksen laadusta puhuttaessa tätä erottelua ei aina tehdä, jolloin validiteettia käytetään yleiskäsitteenä tai yksinkertaisesti puhutaan tutkimuksen laadusta ja luotettavuudesta. - - Yksi tapa validiteetin jäsentämiseen on sisäisen ja ulkoisen validiteetin erottelu. Sisäisellä validiteetilla viitataan tutkimuksen logiikkaan ja johdonmukaisuuteen. Ulkoinen validiteetti puolestaan tarkoittaa sitä, miten hyvin tutkimuksen tuloksia voidaan siirtää toiseen tutkimukseen. (Ronkainen ym. 2013, 129 - 130.) Tutkimuksen validiteettia arvioitaessa on huomioitava, millä alueella tieto on varmaa tai käytettävää, kenelle

tutkimuksen uskottavuutta perustellaan, kenen näkökulmaa tieto edustaa ja millaista toimintaa tutkimuksen varaan voidaan perustaa (eml, 135). Hyvässä tutkimusraportissa tutkija arvioi koko tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on erittäin tärkeää, että otos on edustava ja riittävän suuri, vastausprosentti on korkea ja kysymykset mittaavat oikeita asioita kattaen koko tutkimusongelman. (Heikkilä 2014, 178.)

Tutkimukseni luotettavuuden arvioinnin keskeinen ongelma on se, että jouduin soveltamaan tutkimuksessani sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusta. Lisäksi tutkimukseni tarkka perusjoukko oli määrittelemätön tai ainakin hyvin hankalasti määriteltävissä (olisi vaatinut oman tutkimuksensa), joten vastaajat valikoituivat tutkimukseeni harkinnanvaraisesti asiantuntijakartoitukseni perusteella. Aina ei ole käytettävissä perusjoukkoa kuvaavia rekistereitä, joista poiminta voitaisiin tehdä, jolloin joudutaan turvautumaan enemmän tai vähemmän harkinnanvaraisesti suoritettuun tutkittavien valintaan (Heikkilä 2014, 38 - 39).

Pyrin kuitenkin toteuttamaan ja kuvaamaan tutkimukseni sekä perustelemaan ratkaisuni mahdollisimman huolellisesti. Tutkijan tulee aina dokumentoida ja perustella mahdollisimman tarkasti käytetty poimintamenetelmä ja sen valinta, jotta lukija voi muodostaa oman käsityksensä tutkimuksen luotettavuudesta. Lisäksi tutkijan tulee itse kriittisesti pohtia käyttämiensä menetelmien sekä tutkimuksensa luotettavuutta. Harkinnanvaraisessa näytteessä tutkittavat on pyrittävä valitsemaan siten, että he edustavat perusjoukkoa mahdollisimman hyvin, esimerkiksi iän, sukupuolen tai muiden tutkimuksen taustamuuttujien suhteen, sillä mitä paremmin tutkimuksen aihealue ja perusjoukko tunnetaan, sitä luotettavampia tuloksia voidaan tällöinkin saada. (Heikkilä 2014, 39.)

Tilastojeni luotettavuuteen liittyvistä ongelmista olen kertonut 5. luvun alussa. Suoritin kaikki tutkimukseni laskutoimitukset huolellisesti siten, että laskin jokaisen laskutoimituksen vähintään kaksi kertaa, myös tehdessäni laskelmia Polstatin valmiiden tilastojen pohjalta. Mittauksen reliabiliteetti on kyky tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia ja tutkimuksen sisäinen reliabiliteetti voidaankin todeta mittaamalla sama tilastoyksikkö useamman kerran. Mikäli mittaustulokset ovat samat, mittausta on reliabeli. (Heikkilä 2014, 178.) Laadin valmiista tilastoista (tehtävä- ja suoritemäärät, oma-aloitteisten tehtävien prosentuaalinen osuus sekä tehtävien suhde asukaslukuun) aluksi Excel-taulukon, jonka pohjalta suhdelukujen laskeminen oli helppoa. Kyselyni vastauksia luokitellessani suoritin tarvittavat laskutoimitukset ruutupaperille, koska vastaukset olivat lukumääränsä puolesta hallittavissa ilman erillistä taulukointiakin. Muutamat vastaukset olivat tulkinnanvaraisia, joten niiden osalta en voi sulkea virheellisen tulkintani mahdollisuutta pois. Vastausten prosentuaalisiin kokonaisjakaumiin voi aavistuksen verran vaikuttaa myös se, ettei Itä-Uudenmaan poliisilaitos ollut kyselyssä mukana.

Asiantuntijoille lähettämäni kutsu (saatekirje), kyselylomake ja muistutuskirje onnistuivat kaikki tarkoituksissaan hyvin: kyselyllä saamani aineisto oli relevanttia ja sitä oli riittävästi. Saatekirje voi ratkaista, osallistuuko vastaaja tutkimukseen vai ei (Heikkilä 2014, 59). Lomaketutkimuksen kriittinen piste puolestaan on lomakkeen kysymysten suunnittelussa. Mikäli kysymykset eivät ole vastaajille ymmärrettäviä eivätkä ne vastaa tutkittavaa ilmiötä, kerätty aineisto on huonoa kertomaan kyseisestä ilmiöstä. (Ronkainen ym. 2013, 138.) Kyselytutkimuksen validiteettiin vaikuttaa ensisijaisesti se, voidaanko kysymysten avulla saada ratkaisu tutkimusongelmaan (Heikkilä 2014, 177).

On huomioitava, että minulla sekä tutkimukseeni osallistuneilla asiantuntijoilla on kokemuksen vuoksi subjektiivisempi näkemys noutotoimintaan kuin siihen vähemmän perehtyneillä poliisimiehillä. Näin ollen kyselyni vastaukset ja tutkimustulokseni olivat ennako-oletuksieni mukaisia, mutta jos tutkimukseni olisi tehty noutotoimintaan perehtymättömillä poliisimiehillä, tutkimustulokset olisivat saattaneet olla erilaiset. En kuitenkaan pidä tätä ongelmallisena, sillä nimenomaan noutotoiminnan asiantuntijoilla on paras ymmärrys tästä ilmiöstä, sen haasteista ja sen kehittämisestä. Tutkijan valinnat, joiden varaan tutkimus ja sen tulkinnat rakentuvat, suuntaavat käytännössä tietoa. Siksi tämä tieto toimii erityisen hyvin jollakin alueella, mutta se on vähemmän pätevää toisella alueella. Rajallinen yleistettävyyttä ei ole ongelma, vaan tutkimuksen kyky kertoa erityisesti tietyistä ilmiöistä tietyssä asiayhteydessä. (Ronkainen ym. 2013, 144.)

Tutkimustulosteni luotettavuutta lisää vastaajien vahva kokemus noutotoiminnasta ja muusta poliisitoiminnasta. Vastaajien virkaiän keskiarvo (20 vuotta) oli hyvin korkea ja tämä myöskin näkyi vastauksissa. Vastaukset olivat yhtä lukuun ottamatta kaikki monisanaisia ja omaa empiriaani vasten niitä peilatesani havaitsin vastaajien selvästi tietävän, mistä he puhuvat. Rajallisen yleistämisen perusteluna on se, että tutkimuksen aineisto on edustava nimenomaisen ryhmän kannalta määrällisesti tai laadullisesti, mikä tässä yhteydessä tarkoittaa sitä, että aineisto koostuu perustellusti ryhmän toiminnalle keskeisistä henkilöistä (Ronkainen ym. 2013, 145).

Kyselyni vastausprosentti (80) oli korkea, vaikka kyselyn ajankohta oli lomakaudella ja vastaajia pyydettiin julkiseen opinnäytetyöhöni lähteiksi. Osaltaan tämä johtunee onnistuneista kutsusta, kyselylomakkeesta ja muistutusviestistä, mutta suurimmaksi syyksi arvioisin sen, että kyselyni onnistui tavoittamaan oikeat ja motivoituneet asiantuntijat. Noutotoimintaa ei ole aiemmin vastaavalla tavalla tutkittu ja ennako-oletuksieni mukaisesti sen haasteet olivat valtakunnallisesti samoja, joihin itsekkin olen vuosien saatossa sekä edellisessä tutkimuksessani törmännyt. Tämän vuoksi moni vastaaja oli motivoitunut vastaamaan sekä esittämään omia näkemyksiään ja kehitysjatatuksiaan haasteiden ratkaisemiseksi. Uskon, että samanlaisia haasteita löytyisi myös muista oma-aloitteisuuteen pohjautuvista poliisin valvontamuodoista, jos niitä vastaavalla tavalla tutkittaisiin. Noutotoiminnan haasteita ei kuitenkaan tule väheksyä, koska ilmiö ei ole marginaalinen,

vaan päinvastoin mittava ja valtakunnallinen. Tutkimuksen tulee olla relevantti, eli hyödyllinen ja käyttökelpoinen sekä jotakin uutta esiin tuova. Tutkimuksen aiheen suuntautuessa tärkeille ongelma-alueille, on hyödyllinen tutkimus helpompi saada aikaan, kuin tutkittaessa epäolennaista tai vain harvoja koskettavaa ilmiötä. (Heikkilä 2014, 30.)

Tutkimukseni luotettavuutta heikentää se, että tutkittavien perusjoukkoa ei pystynyt määrittelemään. Jotta otantatutkimuksen tulokset olisivat luotettavia, otoksen pitää olla pienoiskuva perusjoukosta. Otoksen edustettavuus merkitsee siis sitä, että perusjoukosta valitussa otoksessa on samoja ominaisuuksia samassa suhteessa kuin perusjoukossa. (Heikkilä 2014, 31.) Tutkimukseni ei myöskään tavoittanut pienempien poliisiasemien asiantuntijoita eikä heidän mahdollisia käytänteitään.

Pidän tutkimustani ja sen tuloksia kuitenkin riittävän luotettavina. Tutkimukseni onnistui löytämään ja tekemään näkyviksi noutotoiminnan nykyiset käytänteet ja haasteet suurimmilla poliisiasemilla sekä tuomaan aiheeseen perehtyneiden, kokeneiden asiantuntijoiden kehittäviä näkökulmia esille. Asiantuntijat olivat mielipiteissään johdonmukaisia ja varsinkin noutotoiminnan haasteiden osalta hyvin yksimielisiä. Tutkimus on validi, kun siinä on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä oli tarkoituskin selvittää (Heikkilä 2014, 177).

Tutkimustulosteni yleistäminen ei kuitenkaan ole aivan yksinkertaista. Vaikka poliisilaitoskohtaisten tilastojen tunnusluvuissa oli joidenkin poliisilaitosten osalta havaittavissa samansuuntaisuutta asiantuntijoiden näkemysten kanssa, on selvää, ettei näin pientä kyselyaineistoa pysty tilastoihin luotettavasti vertaamaan. Olisi lisäksi virheellistä tutkijana väittää jonkin tietyn käytänteen sopivan täydellisesti jollekin tietylle poliisilaitokselle, koska paras tieto poliisilaitosten toimintaympäristöistä ja niihin vaikuttavista tekijöistä on poliisilaitoksilla sekä niiden asiantuntijoilla itsellään. Noutotoiminta tulee aina suhteuttaa etsintäkuulutettujen määrään, käytettävissä oleviin resursseihin sekä muuhun poliisitoimintaan sopivaksi. Se mikä toimii Helsingissä, ei välttämättä toimi Rovaniemellä ja päinvastoin. Yleisellä tasolla tutkimustulokseni ovat kuitenkin noutotoiminnan haasteiden ja kehitysajatusten osalta yleistettävissä.

Tutkimukseni onnistui tavoitteessaan ja tutkimustuloksiani voidaan jatkossa hyödyntää toiminnan kehittämisessä sekä jatkotutkimuksissa, esimerkiksi poliisin alipäällystö- tai päällystötutkintojen yhteydessä. Tutkimukseni pohjalta voidaan tehdä esimerkiksi toiminnallisia opinnäytetöitä, joissa tutkimustulokseni viedään käytäntöön kehittämällä jonkin poliisilaitoksen tai poliisiaseman noutotoimintaa konkreettisesti. Henkilökohtaisesti olisin toivonut, että noutotoiminnan nykyisiä, hyviä käytänteitä olisi paljastunut enemmänkin, mutta joko tutkimukseni ei niitä tavoittanut tai sitten niitä ei vain enempää ole.

Kyselyni tuotti kuitenkin runsaasti erinomaisia noutotoiminnan kehitysajatuksia, jotka esittelen seuraavaksi opinnäytetyöni viimeisessä luvussa.

7 KEHITYSAJATUKSET

Nostan aluksi esille hyvin toimiviksi todetut nykyiset käytänteet: Oulun noutoparin, Kouvolan ja Kuopion toimintamallit, Helsingin noutoprojektit sekä Joensuun vankilalistauksen. Lopuksi esittelen asiantuntijoiden koottuja näkemyksiä siitä, miten noutotoimintaa voitaisiin poliisilaitoksilla tehostaa.

Noutotoiminnan kehittämistä koskevassa monivalintakysymyksessä vastaajille annettujen kolmen eri vaihtoehdon perusteella 33 % vastaajista oli erillisen noutoryhmän kannalla, 36 % säännöllisten noutoprojektien tai teemavuorojen kannalla ja 31 % vastaajista oli sitä mieltä, että kehittämisen tulisi kohdentua tiedonjakelun tehostamiseen. Vastauksista huomioitiin suhdelukuja laskettaessa myös sellaiset vastaukset, joissa vastaaja oli valinnut annetuista vaihtoehdoista useamman kuin yhden. Neljä vastaajaa ei vastannut monivalintakysymykseen, joten nämä vastaukset jätettiin suhdelukuja laskettaessa huomioimatta. Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti ennakkohypoteesieni välillä, joten tältä osin hypoteesini pitivät paikkansa. Niiden lisäksi vastaajista 28 % toivoi valmiiden vastausvaihtoehtojen ulkopuolelta ylimääräisenä, omana vaihtoehtonaan, että noutotoiminta vastuutettaisiin vastaajan omalla ja muillakin poliisiasemilla selkeästi joillekin tietyille henkilöille, jotka koordinoisivat toimintaa. Lisäksi useat vastaajat pitivät eri yksiköitten välistä yhteistyötä tärkeänä.

7.1 Oulun noutopari

Noutoparin omakohtaiset kokemukset järjestelystä ovat hyvin positiivisia:

Noutoparin etu on se, että toiminta on selkeää: kaikilla on tiedossa, kuka hoitaa ja koordinoi etsittäviä. Kun olemme lomalla tai vapaalla, niin kiireelliset noudot menevät tilannekeskuksen kautta partioiden hoidettaviksi. Teemme tiivistä yhteistyötä käräjätuomareiden, haastemiesten, RISEn, tullin, rajan ja poliisilaitoksemme tutkijoiden kanssa. Lisäksi, kun teemme paljon etsintöjä ja juttelemme paljon ihmisten kanssa, niin hiljainen tieto on kasvanut meillä melko suureksi, eli esimerkiksi "poste-restante" - henkilöiden tosiasialliset olinpaikat ovat aika hyvin hallussamme. (Aho 2018.)

Etsintäpartiomme toiminta on erittäin merkityksellistä etsintäkuulutettujen kokonaiskuvan hallinnan ja kiinniottojen kannalta. Muun muassa vaaralliset ja JR-henkilöt sekä aktiiviset

rikolliset saamme seurannan avulla nopeasti työn alle ja kiinni. Saamme tehokkaasti kiinni etsintäkuulutettuja, koska pystymme keskittymään pelkästään työnkuvaamme. Meillä on koko ajan ajantasainen tilannekuva alueemme etsintäkuulutetuista ja kenttätilanteesta. Pakkokeinojen käyttö on meillä tehokasta ja rutiininomaista. Suoritamme ja suunnittelemme kiinniottomme itse. (Hirvelä 2018.)

7.2 Kouvolan toimintamalli

Kouvolan toimintamallia voitaisiin hyvin soveltaa erityisesti pienillä ja keskikokoisilla poliisiasemilla. Mallin sujuva toimivuus edellyttää, ettei etsintäkuulutuksia (ja etsintäkuulutettuja) ole liian massiivisesti suhteessa muihin poliisitehtäviin ja käytettävissä oleviin resursseihin, vaan niitä pystytään kokonaisuutena hallitsemaan. Avainasemassa tässä mallissa on päällystövastaavan ja ryhmänjohtajien sitoutuminen noutotoimintaan.

”Kouvolassa on todella vähän voimassa olevia etsintäkuulutuksia. Ylivoimaisesti poliisilaitoksen alueen vähiten. Etsintäkuulutukset vastuutetaan ja niitä hoidetaan lähes viiveettä ja päivittäin ja etsintätehtävät ovat jatkuvasti yksi vapaasti ohjattavan työajan esillä oleva teema ja etsintätehtäviä ja niiden tuloksia seurataan kuukausittain. Mielestäni tässä järjestelmässä ei ole oleellisia ongelmia.” (Kuokkanen 2018.) ”Kehittämistarpeena näkisin, että Kouvolassa käytössä oleva ja tehokas prosessi pitäisi olla samanlaisena kaikilla laitoksen toimialueilla. Käytännöt eivät ole samanlaisia joka asemalla. Muualla etsintäkuulutuksen tutkinnanjohtajana saattaa olla rikososaston rikoskomisario ja tutkijana kenttäryhmän johtaja. Silloin ilmoituksesta puuttuu suora työnjohtokytky rikoskomisariolta kenttäryhmän johtajaan. Kouvolassa prosessi toimii erittäin hyvin ja mielestäni käytännöt pitäisi olla samanlaiset koko poliisilaitoksen alueella.” (Eml.)

7.3 Kuopion toimintamalli

Kuopion toimintamalli on Kouvolan mallia astetta kevyempi. Kuopion mallin kaltaisia käytänteitä oli aineistossani havaittavissa muillakin poliisiasemilla, mutta muihin vastaaviin verrattuna Kuopion mallissa toiminta oli tietojohtoisempaa sekä kaikkein selkeimmin organisoitua: Kuopiossa päällystö on omalta osaltaan sitoutunut toimintamalliin, kenttäpartioiden lisäksi myös EET suorittaa noutotoimintaa ja RTA osallistuu säännöllisesti toimintaan seulomalla ja jakamalla tietoa etsintäkuulutetuista.

Erilliseen noutopariin verrattuna Kouvolan ja Kuopion toimintamallit mahdollistavat resurssien jouhevan käytön, mutta samalla ne ovat myöskin alttiita muiden poliisitehtävien aiheuttamalle kiireelle eikä aktiivisuus välttämättä jakaudu aina tasaisesti. Lisäksi toimintaa voitaisiin vielä entisestään tehostaa noutoprojekteilla. ”Tiedon jakaminen on paljolti

kenttäjohtajien ja rikos1:sten varassa ja kiireisenä aikana on riski, että tietoa ei "ennätetä" jakaa muiden töiden painaessa päälle. Samoin etsintäkuulutuksia hoidetaan usein kenttäpartioiden toimesta keikkatilanteen salliessa, vaikka toisinaan priorisoinnissa etsintäkuulutusten hoitaminen voisi olla hedelmällisempää. Erillinen EET-ryhmä helpottaa tätä asiaa, jolloin ainakin akuuteimmat asiat tulevat hoidetuksi.” (Uusitalo 2018.) ”Kenttäjohtaja voisi ottaa päivittäiseksi tavaksi jakaa partioille etsintäkuulutetut henkilöt ja valvoa noutojen toteutumista. Osa tekeekin niin, mutta kaikki eivät. Lisäksi koko kenttäväelle, ml. EET ja tutkinnan partio hakuteemat esim. keväällä ja syksyllä.” (Miettinen 2018.)

7.4 Helsingin noutoprojektit

Helsingin Tuhlaajapoika ja KETKU -noutoprojektit ovat olleet tuloksiltaan hyvin menestyksekkäitä motivoituneiden osallistujiensa ansiosta, vaikka yleensä niitä on järjestetty ainoastaan kolmen - kuuden poliisimiehen miehityksellä (Haapamäki 2018). ”Hakuprojektinkin aikana on liian vähän ukkoja. Tosin tähän hommaan tarvitsee motivoituneita ukkoja, joten ihan ketä tahansa ei kannata hommaan laittaa.” (Savolainen 2018.)

Projektien jatkuvuus kuitenkin huolestuttaa, sillä Haapamäki on jäämässä piakkoin eläkkeelle. ”Nyt tuntuu, että projektit ovat olleet yhden miehen taistelua (O. Haapamäki) vuodesta toiseen, ja saavat tuskin jatkoa päälliköiden toivomina, ellei joku rupea niiden järjestämistä työstämään Oskun jäädessä eläkkeelle” (Meriläinen 2018).

7.5 Joensuun vankilalistaus

Poliisin IT-keskus seuloo säännöllisesti Itä-Suomen alueen vankiloissa olevien vankien voimassaolevat etsintäkuulutukset ja laittaa niistä listan meidän tutkintasihteerille, joka puolestaan jakaa ”oikeat vankilat” oikeille yhdyshenkilöille, kuten minulle. Ryhmäni käy sitten hoitamassa etsintäkuulutukset sopivana ajankohtana pois. (Jaatinen 2018.)

Poliisipiirinne alueella olevassa vankilassa, avovankilaosastossa tai vankimielisairaalassa ovat alla mainitut etsintäkuulutetut henkilöt.

Pyydämme ryhtymään välittömästi toimenpiteisiin kuulutuksessa mainitun asian hoitamiseksi. Koska RISE listaus ei välttämättä kerro vangin tosiasiallista sisälläoloa (esim. vanki on karannut taikka lomalla), ON AINA ENSIN VARMISTETTAVA ESIM. PUHELIMELLA VANGIN TAVOITETTAVUUS, ennen kuin ryhdytään tekemään tarvittavia asiapapereita.

”Vankilalistaus on ihan parasta, löytyvät varmasti. Jos se ei ole käytössä muualla niin suosittelen lämpimästi.” (Jaatinen 2018.)

7.6 Noutoryhmät ja noutoparit

Erillisten noutoryhmien tai noutoparien perustamista kannatettiin erityisesti pääkaupunkiseudun, Tampereen ja Oulun poliisiasemilla. Pienemmillä poliisiasemilla noutoryhmiä ei nähty tarkoituksenmukaisina.

Keskusrikospoliisissa ollaan perustamassa erillistä, kansainvälisiin etsintäkuulutuksiin keskittyvää ryhmää: ”Olemme parhaillaan laatimassa hanke-esitystä kolmen poliisimiehen siirtämisestä VLK:n päivittäistyöstä perustettavaksi esitettävään ETSI-ryhmään. Hanke-esitys esitellään KRP:n johdolle elokuussa 2018 ja toiminnan olisi tarkoitus alkaa 2019 alkupuolella. Jos hanke menee läpi esitetysti, pystymme kolmella poliisimiehellä huomattavasti tehostamaan KV-kuulutettujen henkilöiden tavoittamista nykyisestään. Lisäksi pystyisimme rajoitetusti suorittamaan omatoimista tiedustelua eteläisessä Suomessa. Tällä olisi nähdäksemme erityisen suuri merkitys vasteaikamme lyhentämisessä ja säästäisi poliisilaitosten arvokkaita resursseja.” (Laitinen 2018.)

Noutoryhmiä kannatettiin erityisesti pääkaupunkiseudun ja Tampereen poliisiasemilla: ”Ensisijaisena toimenä näkisin erillisen yksikön perustamisen.” - - ”Mielestäni olisi kaikkein toimivinta, jos laitoksella olisi pieni erillinen yksikkö, joka etsisi täysipäiväisesti etsintäkuulutettuja henkilöitä. Tällöin myös tutkinnan henkilöstöllä olisi selkeä paikka, minne välittää pyyntöä noudettavista henkilöistä. Lisäksi tällöin yksikön henkilöstön ammattitaito ja etsintäkuulutettujen "tunteminen" olisi paljon paremmin ajan tasalla.” - - ”Yksikön ei tarvitsisi olla suuruudeltaan iso, mutta sille annettaisiin kuitenkin täysi tuki ja aika työn tekemiseen.” - - ”Ajankäyttö olisi huomattavasti tehostetumpaa, kun etsintäkuulutettujen hakemista suorittaisivat pääosin henkilöt, joilla on mahdollisimman ajantasaista tietoa. Koko laitoksessa ei ole kuitenkaan nimetty tietääkseni ainuttakaan poliisimiestä/-naista, jonka päävastuullisena tehtävänä olisi etsintäkuulutettujen noutaminen, mikä uskoakseni Helsingin kokoisessa talossa olisi järkevää.” (Meriläinen 2018.) ”Olen erillisen noutoryhmän kannalla” (Passila 2018). ”Noutoryhmälle olisi töitä täysipäiväisesti.” - - ”Jutut vanhenee ja toisaalta etsinnät ja niiden jatkokuljetukset tai muut jatkotoimet sitovat hälypartion turhan pitkäksi ajaksi. Nyt vielä korostetusti uuden ohjeen takia, kun passitettavaa ei saa enää kiinniottaa poliisin tiloihin, vaan kuljetus vankilaan on heti kohta järjestettävä. Se vähentää partioiden mielenkiintoa asiaan. Erillinen noutoryhmä ei verottaisi päivittäistoimintaa.” (Aaltonen 2018). ”Noutoryhmässä voisi hyödyntää henkilöitä, jotka haluaisivat tehdä pelkästään päivää ja iltaa. Noutoryhmällä kehittyisi käsitys mistä ketäkin voisi löytää ja hakea.” (Sivula 2018.)

Ideat noutoryhmien perustamisesta Helsingin tai Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksille eivät kuitenkaan ole toistaiseksi saaneet riittävästi tuulta alleen: ”Helsingin poliisilaitoksella on päällystöllä niin tiukka vastustus hakuryhmää kohtaan, että tuskin onnistuu. Tollaiset 15 vuotta oon yrittänyt ehdottaa mutta aina on ammuttu alas.” (Haapamäki 2018.) ”Noutoryhmä olisi paras vaihtoehto, mutta ainakin tällä hetkellä utopistinen ja mahdoton ajatus (kuulostaa olevan)” (Paldan 2018). ”Noutoryhmä olisi oikein hyvä, mutta ne resurssit, resurssit..” (Martin 2018). ”Noutoryhmä kuulostaisi parhaimmalta, mutta nykyisessä henkilöstötilanteessa tähän ei ole mahdollisuutta” (Niemelä 2018).

Vastaajat visioivat seuraavanlaisia noutoryhmiä: ”Omalle poliisilaitokselle tulisi perustaa pieni ryhmä, joka hoitaisi päätoimisesti etsintäkuulutettuja. Realistisesti toteutettavissa oleva ryhmän koko voisi olla 1+3 konstaapelia. Luonnollisesti ryhmä hoitaisi noutotoiminnan ohessa tulleet muut jutut omatoimisesti. Mutta ryhmä saisi kuitenkin työrauhan etsintätoimintaan niin kenttäjohdolta kuin hätäkeskukseltakin. Kyseinen ryhmä olisi aktiivisesti yhteydessä informaation suhteen muiden poliisilaitosten vastaavien ryhmien kanssa. Samoin hakuryhmä infoaisi oman poliisilaitoksen väkeä merkittävimmissä asioissa etsintäkuulutusten suhteen.” - - ”Valtakunnallisesti tulisi joka poliisilaitoksessa olla joku ryhmä tai aktiivinen henkilö, jolle voisi kohdistaa saatua tietoa kyseisen alueen etsintäkuulutetuista tai pyytää virka-apua alueelle mahdollisesti siirtyneiden henkilöiden tavoittamiseksi. Ryhmä voisi myös aktiivisemmin info A1 hauissa RISEä/syyttäjää, jos on tiedossa henkilön oleskelevan ulkomailla. Nythän saattaa mennä vuosiakin, ettei ulkomailla olevalla henkilöllä ole kansainvälistä etsintäkuulutusta, vaikka hän oleskelee ulkomailla.” (Virtanen 2018.) ”Toissijaisesti laitoksissa omat hakumiesryhmät/-toiminnot (vähintään kaksi partiota, 1 + 3 henkilöä), jotka saisivat oikeasti "rauhassa" tehdä kyseistä hommaansa” (Paldan 2018).

Vastaajat näkivät myös pääkaupunkiseudun poliisilaitosten yhteisen noutoryhmän varteenotettavana vaihtoehtona. Toiminnallisesti ryhmä olisi järkevintä sijoittaa Helsingin poliisilaitoksen alaisuuteen, kun taas hallinnollisesti se olisi helpointa sijoittaa KRP:n alaisuuteen, esimerkiksi tulevaisuudessa mahdollisesti perustettavan ETSI-ryhmän yhteyteen. ”Ensisijaisesti HEV-alueelle (Hki/Espoo/Vantaa/KRP -laitokset) muodostettaisiin etsintäkuulutettujen hakuporukka (oma ryhmä), joka olisi Helsinki tai KRP -vetoinen/johtoinen (1 päällystön edustaja + 2 alipäällystö + 6 miehistö). Ryhmä toimisi HEV-alueella omatoimisesti ja suunnitellusti. Alueen poliisilaitokset tukisivat ja osallistuisivat resurssiensa ja mahdollisuuksien mukaan. Ryhmä olisi ikään kuin plagioitu, modifioitu ja muokattu Ruotsin Fast-ryhmä. Toiminta tuottaisi paljon parannusta moneen asiaan. Toiminta olisi muokattua Helsingin järjestämästä ”TUHLAAJAPOIKA ja KETKU” -projektia koko ajan läpi vuoden.” (Paldan 2018.) ”Vielä parempi noutotoiminnan sujuvoittamiseksi olisi yksi suurempi pääkaupunkiseudun noutotoimintaryhmä, joka hoitaisi asiaa pääkaupunkiseudun poliisilaitosten alueella tasapuolisesti. Tämä muun muassa yksinkertaistasi ja helpottaisi informaation jakamista.” (Virtanen 2018.)

Noutoryhmien lisäksi myös noutoparit saivat kannatusta. Oulun noutopari toivoi pareja perustettavan muillekin poliisilaitoksille: ”Olemme parini kanssa monet kerrat miettineet, että kuinka paljon helpottaisi toimintaa, jos jokaisessa isossa poliisilaitoksessa olisi vastaava partio kuin meillä. Viikoittain meidän täytyy pyytää muilta paikkakunnilta apua etsittävien löytämiseksi ja se on oma taiteenlaji saada joku sitä hoitamaan. Olisi todella helppoa, jos muuallakin olisi vastaava partio, johon voisi ottaa tarvittaessa yhteyttä. Nyt olemme omilla suhteilla koittaneet saada jeesiä paikalliselta kevalta, huumeryhmältä tai vastaavalta jos on esimerkiksi puhelimen paikannukset päällä ja henkilö on jossain toisella puolella Suomea.” (Aho 2018.) ”Etsintäpartion pitäisi löytyä jokaisesta Suomen poliisilaitoksesta, jotta hommaan saataisiin yhteyshenkilöitä ja valtakunnallista tehoa. Ongelmana monesti on se, että toisista poliisilaitoksista ei löydy kiinniottopyyntöihin kenttäjohtajaa lukuun ottamatta henkilöä, joka ottaisi asian vastuulle hoidettavaksi.” (Hirvelä 2018.) ”Mikäli etsintäpartiota jossain päin mietitään perustettavaksi, niin hommia kyllä varmasti riittää. Ei tarvitse miettiä jääkö henkilöt toimettomiksi. Käräjäoikeus säästää valtion rahoja vuositasolla kymmeniä, ellei satoja tuhansia euroja, kun istuntoja ei peruta niin paljoa käräjänoutojen toimiessa tehokkaasti. Oulussa käräjätuomari kertoi yhden istunnon peruutuksen maksavan 1000-20 000 euroa.” (Aho 2018.)

”Laitoksellamme voisi olla edes yksi päätoiminen partio, joka ainoastaan keskittyisi etsintäkuulutettuihin henkilöihin. Partio edelleen pitäisi yllä tiedotusta etsintäkuulutetuista ja kannustaisi myös muita ei päätoimisia noutamaan etsintäkuulutettuja ns. vapaasti ohjattavalla työajalla.” (Virtanen 2018.) ”Erilliset teemavuorot voisivat olla hyvä idea. Toimintaa pitäisi vain ohjata ja suunnitella hyvissä ajoin sekä selkeästi. Lisäksi pitäisi myös hankkia tietoa vaikeasti tavoitettavista henkilöistä ja heidän olinpaikoistaan. -> Tältä pohjalta pieni noutoryhmä/työpari olisi hyvä ajatus. Heidän tehtävänä olisi esim. pitää tilannekuvaa yllä noudettavista ja heidän olinpaikoistaan sekä ohjata ja suunnitella teemapäivät/projektit.” (Korpi 2018.)

Pienemmillä poliisiasemilla noutoryhmiä ei nähty tarkoituksenmukaisina tai resurssien rajoissa mahdollisina: ”En näe, että olisi tarkoituksenmukaista näin pienelle laitokselle perustaa erillinen noutoryhmä” (Nygård 2018). ”Resurssit huomion ottaen, Lapin poliisilaitoksella on tuskin resursseja kohdentaa työntekijöitä erilliseen noutoryhmään” (Pallari 2018). ”Erillisen noutoryhmän perustamiselle en näe edellytyksiä” (Junna 2018). ”En pidä järkevänä eriytettyjä noutotoimintoja, koska tällainen on omiaan jäykistämään resurssien käyttöä kulloinkin tärkeäksi katsottuun asiaan” (Heimonen 2018). ”Erillinen noutoryhmä on ehkä puhtaasti tähän työhön pyhitettynä poissuljettu ajatus, koska laitoksella on ennalta estävän toiminnan ryhmä, jota voidaan tarvittaessa käyttää myös noutoihin” (Korpi 2018). ”Näillä resursseilla en usko noutoryhmän syntymiseen” (Linjama 2018). ”Ei riitä porukka” (Jaatinen 2018). ”Olisi tehokkainta mutta lienee utopiaa” (Laaksonen 2018). ”Ei noutoryhmää” (Viitanen 2018).

Noutoryhmien ja -parien kiistaton etu olisi toiminnan selkeys, myös tiedonhallinnan kannalta. Noutoryhmiä tai -pareja voitaisiin kokeilla suurimmilla poliisiasemilla määräaikaikaisina yksikköinä, esimerkiksi vuoden tai puolen vuoden ajan, jonka jälkeen yksiköitten vakiinnuttamisesta päätettäisiin kokeilusta saatujen tulosten pohjalta.

7.7 Noutoprojektit ja teemavuorot

Säännöllisten noutoprojektien tai teemavuorojen järjestämistä kannatettiin yleisesti, etenkin keskikokoisilla ja pienemmilla poliisiasemilla: ”Teemavuorot ja noutoprojektit olisivat varmaan tehokkain toimintamalli etsintäkuulutettujen noutotoimintaan. Erään tuhotyöjutun osalta perustettiin kentän ja tutkinnan välinen projekti tekijän kiinnisaamiseksi. Kyseinen projekti oli toiminnallisesti varsin onnistunut, vaikkakin resursointi koettiin haasteelliseksi.” (Junna 2018.) ”Mikäli yksikön perustaminen ei tulisi kyseeseen, hakuprojektit tulisi olla säännöllisiä, vähintään kaksi kertaa vuoteen” (Meriläinen 2018). Säännöllisten, ohjattujen projektien ja teemojen hyvä puoli on se, että niillä saisi normaaliin arkityöhön vaihtelua. Ne olisivat meillä myös noutoryhmää todennäköisemmin toteutettavissa. (Sivula 2018.) Noutoprojekteille ja teemavuoroille olisi vähintään säännöllinen tarve (Aaltonen 2018). ”Noutoprojektit ja teemavuorot ovat mielestäni hyvä idea, saisi lisää konstaapeleita koulutettua ja ehkä kiinnostus aiheeseen lisääntyisi” (Nygård 2018). ”Lapin poliisilaitoksen sijainti ja toiminta-alueen asukasmäärä mielestäni ohjaisi toimintaa projektiluontoiseen toimintaan, jolla kuitenkin saataisiin tehostettua ko. toimintaa” (Pallari 2018). ”Projekteja/teemoja järjestetään, mutta aivan liian harvoin” (Niemelä 2018). ”Erilliset teemavuorot voisivat olla hyvä idea” (Korpi 2018). ”Varsinkin teemavuorot ja projektit jees.” - - ”Toi teematoiminta on avainasemassa.” (Viitanen 2018.) ”Tämä olisi ehkä järkevin tapa hoitaa” (Jaatinen 2018). ”Olisi toimivaa” (Laaksonen 2018).

Aivan kaikki vastaajat eivät kuitenkaan nähneet noutoprojektien tai teemavuorojen välttämättä tehostavan noutotoimintaa: ”Näitä on ollut, mutta enemmän ruksi paperinlaitaan on tehty juttuja (tuloksesta ja onnistumisesta viisi). Ihan räppimistä, ei kokonaisvaltaista ja vaikuttavaa eikä jatkuvaa.” (Paldan 2018.)

Vastaajat visioivat seuraavanlaisia noutoprojekteja ja teemavuoroja: ”Aktiivisille, hakutoimintaan perehtyneille partioille pari peräkkäistä työvuoroa C-valmiuteen. Pohjatytöt aluksi ja sitten ulos. 1 - 2 kertaa jaksossa.” (Haapamäki 2018.) ”Koko kenttäväelle, ml. EET ja tutkinnan partio hakuteemat esim. keväällä ja syksyllä” (Miettinen 2018). ”Ensi alkuun voisi olla enemmän kohdennettuja resursseja, esim. noutopartioiden kiireellisyysluokitukset B- tai C-luokkaan (resurssien salliessa), niin sekin auttaisi jo hieman. Tästä voidaan sopia silloin tällöin kenttäjohtajan kanssa, mutta tämä voisi olla otettuna huomioon jo partiolistoja/syöttöjä tehtäessä.” (Martin 2018.) ”Nykytilanteessa voisi riittää, että asiaan vihkiytyneille annettaisiin esim. muutama vuoro listassa, jolloin noudettaviin voisi keskittyä

täysipainoisesti” (Niemelä 2018). ”Olisi järkevää määritellä noutotehtävät työvuoron sisäisesti jonkun aiheesta erityisesti kiinnostuneen partion tehtäväksi” (Heimonen 2018). ”Hakutoiminta on tärkeää, varsinkin etteivät jutut/syytteet vanhene, eli joku kuukausikello tms., joka määritteli työvuorot, kun teemana henkilöitä haettaisiin” (Viitanen 2018).

”Nämä hakuprojektit tuottavat monesti oheisrikoksia ym. työtä, esim. huumausainerikoksia ja omaisuusrikoksia. Itse lähtisin ensimmäiseksi kehittämään kenttävalvonnan resursseja siihen malliin, että heillä olisi mahdollisuus hakea myös etsintäkuulutettuja. Toiseksi, järjestettäisiin säännöllisesti pari - kolme kertaa vuodessa hakuprojekteja. Niihin kerättäisiin porukka esim. ympäri Pirkanmaata ja yhdessä touhuttaisiin lista. Tutkinnasta voisi tulla joka aamu kentän käskynjaolle tai kenttäjohtajalle lista nimistä, ketä he olisivat päivän aikana halukkaita ja valmiita ottamaan kuultavaksi. Myös oman ryhmän kanssa voisi järjestää hakuteemoja rauhallisempaan ajankohtana.” (Sivula 2018.)

7.8 Tiedonjakelun ja yhteistyön tehostaminen

Poliisin uusi tiedustelujärjestelmä POTI otettiin käyttöön 17.12.2018. Samalla se korvasi Sharepointin sekä POKE-blokit havainto- ja tiedotustietojen syöttö- ja tallennuspaikkana. Blokeja saa käyttää ainoastaan operatiivisen toiminnan tukena reaaliaikaisessa tiedonvaihdossa. (POHA 2018, 1 - 3.) Näin ollen tässä alaluvussa kerrottuja tiedonjakelun kehitysjatoksia on sovellettava POTIssa tehtäviin kirjauksiin.

Tiedonjakelun tehostamista kannatettiin etenkin niillä poliisiasemilla, joilla siinä oli puutteita, mutta siihen panostaminen nähtiin myös yleisesti tärkeänä: Ehdoton minimivaatimus on tiedonjakelun toimivuus, johon muun noutotoiminnan onnistuminen perustuu (Aaltonen 2018). Tiedonjakelua pitäisi ehdottomasti tehostaa nykyisestä. - - ”Mikäli valmiit, luotettavasti ylläpidetyt listat olisivat aina saatavilla pokeruudulla, niin tämä lisäisi aktiivisuutta ylipäätään.” (Tallgren 2018.) ”Tiedonjakelua voisi tietenkin entisestään tehostaa. Esimerkiksi edellä kuvailemani työpari voisi liittää viikoittaisiin palaverimuistioihin etsityimpien henkilöiden listan. Listalla voisi olla vaikka halutut toimenpiteet "pidätettävä", "otettava kiinni" ym.” (Korpi 2018.) ”Jonkun pitäisi tehdä tiedonkeruuta ja jakelua koko ajan, koska tieto tai paremminkin lista elää koko ajan -> Henkilö tavataan -> tulee itse hoitamaan -> kuolee -> haku vanhenee, ei ole ajankohtainen tms.” (Paldán 2018). ”Tiedonjakelua pitäisi ehdottomasti tehostaa, nykyään sitä ei oikein ole” (Nygård 2018). ”Voisi ehkä tehostaakin, neukkari on hyvä kehitys entiseen” (Jaatinen 2018). ”Pitäisi tehostaa ja ehkä hieman aktivoisi” (Laaksonen 2018).

Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan nähneet tiedonjakelun tehostamisen välttämättä tehostavan noutotoimintaa: ”Tiedonjakelun tehostaminen ei oikein ole sovellettavissa Espoossa, sillä

ne, jotka ovat asiasta kiinnostuneita, tietävät tilanteen” (Niemelä 2018). ”Tiedonjakelu on hyvällä mallilla, omatoimiset ja asiasta kiinnostuneet konstaapelit saavat kyllä tietoa ja apua” (Martin 2018). ”Tietoa on tälläkin hetkellä vähintään riittävästi saatavissa niille, jotka hakumiesten etsimisestä ovat kiinnostuneita (Passilan listat, rekisterit)” (Meriläinen 2018). ”Tietoa on suht hyvin. Pitää vaan varmistaa, että sen löytäminen on kaikkien tiedossa.” (Viitanen 2018.) ”Tiedonjakelussa en näe suurta kehittämispainetta laitostasolla” (Heimonen 2018).

Vastaajat toivoivat poliisilaitosten sisäiseen sekä ulkoiseen tiedonjakeluun (muiden poliisilaitosten välillä) nopeaa ja helppokäyttöistä viestintäkanavaa. Kanavan toimivuutta edesauttaisi, jos noutotoiminnalle olisi poliisiasemilla määritelty vastuuhenkilöt. ”Pitäisi saada eri Suomen kaupunkien välille joku sähköposti/sharepoint -rinki, jossa voisi jakaa tietoa hakumiehistä, jotka liikkuvat useamman piirin alueella. Hyvät ja nopeat kontaktit luottomiehiin, jotka oikeasti etsivät hakumiehiä, tehostaisi toimintaa koko Suomessa. Nythän asia pitää käytännössä hoitaa soittamalla paikalliseen Tikeen/kenttäjohtajalle/tutulle, josta tieto valunee eteenpäin.” (Savolainen 2018.) ”Olisi kuitenkin hyvä olla vähintään laitoksen sisällä hieman yksikertaisempi kanava, minne pystyisi infoamaan vinkkejä, mututietoa yms. hakumiehistä, heidän tavoittelustaan, liikkeistä, havainnoista yms. Kanavan pitäisi tavoittaa laaja joukko henkilöstöä, jotta sen hyöty olisi kaikkien käytettävissä.” - - ”Oman talon kanavan lisäksi olisi hyvä olla myös valtakunnallisesti jokin kanava, minne välittää tietoa muualla Suomessa vaikuttavista henkilöistä. Säännöllisesti tulee tietoa lähikunnissa vaikuttavista henkilöistä, satunnaisesti myös kauempana oleilevista, ja joka kerta pitää erikseen miettiä, kenen kautta info saisi eteenpäin henkilöille, ketä asia kiinnostaa. On moneen kertaan nähty, että välitetty tieto on jäänyt menemättä eteenpäin, tai että asialle ei ole ainakaan tehty yhtään mitään.” (Meriläinen 2018.) ”Olisi hyvä, kun tulisi reaaliaikaisesti tietoa, kun laitoksen alueelle muuttaa joku ”tekijä” muualta” (Viitanen 2018).

Tiedonjakelun kehittämisessä huomioitiin myös tietojohdoinen poliisitoiminta: ”Tietyllä tavalla satunnaisesti toteutettavan noutoprojektin sijaan näkisin tärkeämmäksi sen, että etsintäkuulutusten joukosta pystytään nostamaan merkittävät noudot, kun niitä eteen tulee. Eli tässäkin toiminnassa pitäisi pyrkiä havaitsemaan massan seasta ne tilanteet, joihin panostaminen on erityisen kannattavaa ja merkityksellistä. Toisaalta joidenkin etsintäkuulutustyyppien osalta ei kiireellinen hoitaminen ja niihin panostaminen ole välttämättä merkityksellistä suhteessa muuhun poliisitoimintaan.” (Heimonen 2018.)

Panostaminen ”merkityksettömiin” etsintäkuulutuksiin ei ole niin järkevää, kuin merkittävimpiin. Nykyisessä resurssitilanteessa ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista rasittaa rikostutkintaa tai täyttää kiinniottotiloja ”ei niin kiireellisillä” etsintäkuulutetuilla. Tässä mielessä esimerkiksi etsintäkuulutettujen listat voisi rajata sisältämään vain ehdottomia ja tiettyjä ehdollisia kiinniottoja. Tällöin kiinniottojen suorittamiseksi

mahdollisesti tarvittavien kotietsintöjen edellytyksetkin täyttyisivät ”automaattisesti”, listat olisivat selkeitä eivätkä ne kasvaisi liian massiiviseksi. Tämä saattaisi madaltaa noutotoimintaan perehtymättömien poliisimiesten kynnystä käydä tavoittelemassa etsintäkuulutettuja.

Ylikonstaapeli Heimonen visioi POKEn (ja tulevaisuudessa POKEn korvaavaan KEJOon) seuraavanlaisen parannuksen: ”Toki voidaan ajatella pitkällekin menevää visiointia esimerkiksi Iso-Britannian mallilla, jossa partio saa mobiiliin aplikaatioon karttapisteitä, jos lähistöllä on noutomiesten osoitteita tms. Tämä vaatii kuitenkin valtakunnallisen tason kehittämistä.” (Heimonen 2018.) Samaa asiaa on tutkijalle lähettämässään sähköpostissa ideoinut myös vanhempi konstaapeli Toivanen: Paikkakunta- tai aluekohtaisista etsintäkuulutuksista voisi tehdä POKE-järjestelmään omalle piirtotasolle merkkipisteet, jotka olisi helppo lähettää vaikka Pokeweb-viesteinä. Merkkipisteisiin voisi liittää hyperlinkin, joka avaisi hakutiedoston verkkolevytä, jolloin samalla saisi toimimaan Exceliin lisätietoina linkitetyt liitetiedostot. Tai sitten itse merkkipisteeseen voisi upottaa tärkeimmät lisätiedot ja linkkiin esimerkiksi tunnustuskuvan. Tällä tavalla näkisi kerralla kaikki aktiiviset etsintäkuulutukset POKEn kartalla. Tämä voisi innostaa hakemaan useampaa etsintäkuulutettua ja helpottaa suunnittelemaan hakujärjestystä. Näin voitaisiin helposti motivoida partioiden vapaasti ohjautuvaa työaika. Työmääränä merkkipisteiden lisääminen piirtotasolle ei ole kummoinen, varsinkin kun tämän on kertaalleen tehnyt, niin tämän jälkeen tarvitsee enää vain päivittää uudet/hoidetut etsintäkuulutukset. (Toivanen 2018.)

Toivanen on aiemmin luonut Keski-Uudellemaalle hyvin toimivan etsintäkuulutettujen listamallin. Toivasen malli on tavallaan lähitulevaisuudessa käyttöön otettavan VITJA-tietojärjestelmän kaltainen: etsintäkuulutetut ja etsintäkuulutukset ovat taustatietoineen hyperlinkitettyinä Excel-pohjaisella listalla, joten taustatietojen tarkistaminen ei vaadi eri rekisterien avaamista erikseen. Lista on helppokäyttöinen, informatiivinen ja nopea päivittää. (Lisäksi se oli helposti poliisimiesten saatavilla Sharepointissa ollessaan.)

Vanhempi konstaapeli Tallgren esitti parannuksia tehtävärekisterien ja blogien käyttöön: Hakumiesten tavoitteluhistorian saisi tehtävärekistereistä suoraan listana valmiille alustalle, jos tehtäväsuoritteisiin kirjattaisiin systemaattisesti vapaan tekstin kenttään joku sovitto koodi (esim. LISTAETSI). Lisäksi potentiaaliset etsintäkuulutetut lisätietoineen ja osoitteineen tulisi syöttää sovitulle blogille. Osoite käytännön syistä, koska partio saattaa vapautua tehtävältä ja tehtävältä voi olla tyhjä missä tahansa hälytysalueella oltaessa. En itse luota siihen, että ns. päivittäishakumiehistä erikseen laaditut Excel-taulukot pysyvät ajan tasalla tai ylipäätään löytyvät. Tämä kokemus ainakin täällä on tilannekeskuksen listoista. Paras käytäntö olisi, että jo olemassa olevilla järjestelmillä tehtäisiin töitä systemaattisesti. Tämä kuitenkin vaatii työnjohdollisen linjauksen, joka ainakin toistaiseksi täältä puuttuu. Lisäksi joku yhteneväinen kaavake olisi hyvä olla olemassa sellaisia kotietsintöjä varten,

joilla kohdeasunnosta ei tavata ketään. Olen ilmoittanut tällaisissa tapauksissa asiasta jättämällä asuntoon valvontailmoituksen, johon olen rastittanut muu asia tms. kohdan ja kirjoittanut lyhyen selosteen. (Tallgren 2018.) Muun muassa tällaisia tapauksia varten Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella otettiin vuonna 2016 käyttöön käsin kirjoitettavat kotietsintäpäättös-lomakkeet.

Eri yksiköitten välinen yhteistyö nähtiin yleisesti tärkeänä: ”Tutkinnan ja kentän välistä vuoropuhelua on pidettävä aktiivisesti yllä ja palautetta on annettava suuntaan ja toiseen” (Uusitalo 2018). ”ETSI-toimintaan keskittyvien ryhmien ja yksiköiden tulisi kokoontua määräajoin yhteistyöverkoston vahvistamiseksi” (Laitinen 2018). ”Linjaus on liian erilainen tällä hetkellä verrattuna omaan päällystöön, jos ilmoittaa henkilöetsinnästä eri kaupungin päällystölle (meillä Kuopio tai Helsinki). Oma päällystö luottaa kentän tietoon ja osoitteisiin, joista henkilöä etsitään.” (Martiskainen 2018.) ”Tutkinnan etsintäkuulutusten tiimoilta olen joskus kirjannut jonnekin muistioon: Asian saattaminen onnelliseen lopputulokseen vaatii siis:

- a) Tutkinnanjohtajalta "rohkeutta" pakkokeinojen (=kiinniottaminen) käyttämiseen
- b) Tutkijalta vaivannäköä mahdollisimman tyhjentävän toimenpidepyynnön kirjoittamiseen ja
- c) Kenttähenkilöiltä vaivannäköä ja ymmärrystä tutkijoiden työpaineita kohtaan kuulustelun suorittamisen muodossa.

= yhteistyötä. Eli ajatuksena se, että mitä selkeämmät kuulutukset, sitä paremmin kenttämiestkin osaisi/viitsisi hoitaa (esim. valmiit kysymykset tutkintamuistioon).” (Jaakkola 2018.)

7.9 Vastuuhenkilöiden määrittäminen

Noutotoiminnan vastuuhenkilöiden määrittäminen nähtiin yleisesti tärkeänä. Vastuuhenkilöiden toiminnan onnistumisen kannalta tärkeänä pidettiin sitä, että he saisivat käyttää siihen ohjattua työaikaansa. ”Tutkinnan puolelta ollaan kehittelemässä uusia toimintatapoja, mm. nimetty "vastuukomisario" etsintäkuulutusasioille” (Jaakkola 2018). Noutotoiminta tulisi kohdistaa jollekin/joillekin henkilöille, jotka koordinoisivat toimintaa ja pitäisivät hakulistaa yllä (Korpi 2018). ”Tietyille konstaapeleille voisi antaa lisätehtäväksi noutotoiminta, itsellä oli joskus 10 vuotta sitten lisätehtävänä toisen konstaapelin kanssa käydä etsimässä näitä ja hoitaa asiaan liittyvät paperityöt. Lisäksi ylläpidimme mappia, jossa oli kihlakunnan etsintäkuulutetut.” (Nygård 2018.) ”Saisi olla joku sisämies tai nainen, joka säännöllisesti katsoisi rekistereistä vangittavat, pidätettävät, kiinniotettavat jne.” (Martiskainen 2018). ”Sitä pitäisi jonkun nimetyn alkaa hoitamaan järjestelmällisesti.” - - ”Pohjimmiltaan asiat lähtisivät meillä kehittymään, jos asia vastuutettaisiin kiinnostuneelle

henkilölle ja hänelle annettaisiin mahdollisuudet (aika, raha, resurssi, kalusto ym.) toteuttaa johdettua toimintaa.” (Aaltonen 2018.)

Toimintaan tulisi olla nimettynä muutama henkilö, joilla tulisi olla omaa mielenkiintoa tehtävään ja mahdollisuus saada käyttää siihen varattua työaika. - - ”Uskon ajatukseen, että yksinkertainen on kaunista. Mielestäni asia saataisiin melko hyvin hoitoon siten, että nimettäisiin kentän puolelta 2 - 3 henkeä ja tutkinnasta vaikkapa 2 henkeä, jotka alkaisivat aktivoimaan etsintäkuulutettujen hakemista. Heidän tehtävänään olisi pitää yllä tilannekuvaa, päivittää hakulistoja ja antaa kohteita partioille sekä koota hakuyrityksistä kertynyttä tietoa. Nopealla aikataululla ja pienellä panostuksella asia saataisiin kohtuullisen hyvälle mallille. Kokeilin ko. mallilla toimintaa oma-aloitteisesti syksyllä 2017 muutaman kuukauden ajan ja tulokset olivat hyviä. Etsintäkuulutettujen noutojen myötä saatiin hyvää oheistietoa liittyen rikollisiin ja samalla ilmeni muita rikoksia.” (Linjama 2018.)

7.10 Kehitysajatusten yhteenveto

Tutkimuksessani löytyi viisi hyvää käytännettä: Oulun noutopari, Kouvolan ja Kuopion toimintamallit, Helsingin noutoprojektit sekä Joensuun vankilalistaus. Tutkimustulosteni perusteella noutotoimintaa voitaisiin poliisilaitoksilla tehostaa järjestämällä säännöllisiä noutoprojekteja tai teemavuoroja, kehittämällä sisäistä tiedonjakelua ja yhteistyötä sekä määrittämällä toiminnalle laitoskohtaisesti vastuuhenkilöt. Lisäksi suurimmille poliisiasemille voitaisiin perustaa erillisiä noutoryhmiä tai -pareja ja pääkaupunkiseudulle yksi yhdistetty ryhmä Helsingin poliisilaitoksen tai KRP:n alaisuuteen.

Ensisijaisina toimenpiteinä näkisin, että tiedonjakelu hoidettaisiin POTIn myötä kaikilla poliisilaitoksilla kuntoon ja toiminnalle nimettäisiin vastuuhenkilöt. Tältä pohjalta toimintaa olisi tarvittaessa helppo tehostaa noutoprojekteilla, teemavuoroilla ja noutoryhmillä/-pareilla. ”Asiaan voisi tulla vaikka määräys POHAsta, että nyt tämäkin poliisitoiminta pitää laittaa kuntoon, joka laitoksella” (Aaltonen 2018).

LÄHTEET

Aaltonen Juha, ylikonstaapeli, Sisä-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 17.6.2018.

Aho Juha, vanhempi konstaapeli, Oulun poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 17.5.2018.

Alhola Kari 2016: Toimintolaskenta. Helsinki. Talentum.

Haapamäki Osmo, ylikonstaapeli, Helsingin poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 27.7.2018.

HE 224/2010 Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilainiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Heikkilä Tarja 2014: Tilastollinen tutkimus. 9. painos. Helsinki. Edita.

Heimonen Mikko, rikosylikonstaapeli, Itä-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 11.8.2018.

Helenius Juha, erikoissuunnittelija, Polamk: sähköpostiviesti 23.3.2018.

Helminen Klaus & Lehtola Kari & Virolainen Pertti 2005: Esitutkinta ja pakkokeinot. Jyväskylä. Gummerus.

Helminen Klaus & Kuusimäki Matti & Rantaeskola Satu 2012: Poliisilaki. Helsinki. Talentum.

Helsingin poliisilaitoksen julkaisu: rikosprosessikäsi kirja 8010/2011/970.

Helsingin poliisilaitoksen kenttävalvontaryhmän lista pääkaupunkiseudun etsintäkuulutetuista henkilöistä. Katsottu 24.5.2018. Ei julkinen.

Hiltula Marko, komisario, Lapin poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 28.5.2018.

Hirvelä Marko, vanhempi konstaapeli, Oulun poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 28.5.2018.

Jaakkola Timo-Pekka, rikosylikonstaapeli, Helsingin poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus: 4.6.2018.

Jaatinen Mikko, ylikonstaapeli, Itä-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 16.5.2018.

Junna Jarmo, komisario, Kaakkois-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 9.7.2018.

Karlöf Bengt & Östblom Svante 1993: Benchmarking. Tuottavuudella ja laadulla mestariksi. Helsinki. Weilin + Göös.

Korpi Olli, vanhempi konstaapeli, Itä-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 12.6.2018.

Kuokkanen Timo, komisario, Kaakkois-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 28.5.2018.

Laaksonen Risto, ylikonstaapeli, Lounais-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 31.5.2018.

Laitinen Juho, rikosylikonstaapeli, Keskusrikospoliisi: lomakekyselyn vastaus 28.5.2018.

Lecklin, Olli 2006: Laatu yrityksen menestystekijänä. 5. painos. Helsinki. Talentum.

Linjama Vilppu, vanhempi konstaapeli, Sisä-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 5.6.2018.

Martin Jan-Erik, vanhempi konstaapeli, Länsi-Uudenmaan poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 13.7.2018.

Martiskainen Risto, vanhempi konstaapeli, Itä-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 8.6.2018.

Meriläinen Mika, vanhempi konstaapeli, Helsingin poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 25.6.2018.

Miettinen Tommi, ylikonstaapeli, Itä-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 29.5.2018.

Niemelä Ari-Pekka, vanhempi konstaapeli, Länsi-Uudenmaan poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 28.5.2018.

Niva Mikael & Tuominen Kari 2005: Benchmarking käytännössä. Itsearviointin työkirja. Hyviä periaatteita ja benchmarking-tutkimuksia. Turku. Benchmarking Oy Ltd.

Nygård Andreas, vanhempi konstaapeli, Pohjanmaan poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 31.5.2018.

Paldán Sakari, rikosylikonstaapeli, Länsi-Uudenmaan poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 30.5.2018.

Pallari Juho, ylikonstaapeli, Lapin poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 6.8.2018.

Passila Sari, vanhempi konstaapeli, Helsingin poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 13.7.2018.

Poliisihallitus 2018: POTI-ohje, POL-2018-54040.

Purtanen Markus, vanhempi rikoskonstaapeli, Hämeen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 29.5.2018.

Pääkkönen Jere 2017: Näkökulmia etsintäkuulutettujen noutotoimintaan Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella. Poliisiammattikorkeakoulu, opinnäytetyö.

Ronkainen Suvi & Pehkonen Leila & Lindblom-Ylänne Sari & Paavilainen Eija 2013: Tutkimuksen voimasanat. Helsinki. Sanoma Pro.

Saaranen-Kauppinen Anita & Puusniekka Anna 2006: KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Tampere. Luettavissa: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html. Luettu 14.9.2018.

Savolainen Samu, vanhempi konstaapeli, Helsingin poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 31.5.2018.

Sivula Henri, vanhempi konstaapeli, Sisä-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 26.6.2018.

Strömmer Päivi & Mäki-Hokkonen Markku 1998: Benchmarking käsikirja. Helsinki. Laatu keskus.

Tallgren Jaakko, vanhempi konstaapeli, Lounais-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 10.6.2018.

Toivanen Janne, vanhempi konstaapeli, Helsingin poliisilaitos: sähköpostiviesti 25.3.2018.

Uusitalo Aku, komisario, Itä-Suomen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 16.8.2018.

Uutinen Karjalaisessa 28.8.2012. Luettavissa: <http://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/kotimaa/item/11496-suomessa-on-voimassa-yli-25-000-etsintakuulutusta>

Luettu 20.3.2018.

Viitanen Jari, ylikonstaapeli, Hämeen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 11.6.2018.

Virlander Ville, ylikonstaapeli, Hämeen poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 29.5.2018.

Virtanen Jarno, vanhempi konstaapeli, Länsi-Uudenmaan poliisilaitos: lomakekyselyn vastaus 11.7.2018.

Vuorinen Tero 2013: Strategiakirja – 20 työkalua. Helsinki. Talentum.

LIITE 1

Kutsu hakumies-kyselytutkimukseen

Tervehdys! Opiskelen päällystökurssilla yamk2018 ja teen opinnäytetyötä etsintäkuulutettujen noutotoiminnan organisoinnista Suomen poliisilaitoksilla. Tutkimukseni ideana on kartoittaa noutotoiminnan työjärjestelyjen parhaimmat käytänteet, jotta niitä voitaisiin hyödyntää niillä poliisilaitoksilla, joilla käytänteet eivät mahdollisesti ole yhtä hyväksi kehittyneet.

Työskentelen itse Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella, joten luonnollisesti en tunne pääkaupunkiseudun ulkopuolisia asiantuntijoita hakumiesasioissa. Niinpä pyysin kaikkia nykyisiä päällystö- ja alipäällystöopiskelijoita sekä muilta poliisilaitoksilta entuudestaan tuntemiani poliisimiehiä nimeämään omilta poliisilaitoksiltaan parhaat asiantuntijat.

Pyydän nyt teitä kaikkia asiantuntijoita, kuten sinua, osallistumaan kyselyyni. Toteutan kyselyn sähköpostilla ja se on mahdollisimman lyhyt (max. puoli tuntia) sekä helposti vastattava, jotta mahdollisimman moni asiantuntija siihen vastaisi. Polamk:n vaatimuksesta opinnäytetyöni on julkinen ja vastatessasi toimit samalla lähteenäni. Poliisin salassa pidettäviä teknisiä tai taktisia menetelmiä en tule kysymään.

Jos koet, että tämä kutsu tuli väärälle henkilölle tai et halua osallistua kyselyyni, ilmoita siitä minulle vastaamalla tähän sähköpostiin 27.5 mennessä, jonka jälkeen lähetän kyselyt kaikille kartoittamilleni asiantuntijoille. Voit lisäksi nimetä minulle tiedossasi olevan asiantuntijan, jota tämä kutsu ei ole vielä tavoittanut. Ei haittaa, vaikka samalta poliisiasemalta vastaisi useampikin asiantuntija. Mitä enemmän vastauksia saan, sitä parempi.

Ystävällisin terveisin, ylikonstaapeli Jere Pääkkönen

LIITE 2

Arvoisa asiantuntija, voit vastata kyselyyn vastaamalla suoraan tähän sähköpostiin. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin puoli tuntia (lyhyet vastaukset riittävät). Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista eikä kaikkiin kysymyksiin ole välttämättä pakko vastata. Huomioithan vastauksissasi, että opinnäytetyöni on julkinen. Toivoisin saavani vastaukset 1.8.2018 mennessä, jolloin aloitan vastausten analysoinnin. Lähetän arvioinnin jälkeen valmiin opinnäytetyöni kaikille kyselyyni vastanneille.

1. Nimesi?
2. Virkanimikkeesi?
3. Virkaikäsi? (Ainoastaan tilastointia varten, ei julkista tietoa)
4. Virkapaikkasi?
5. Kerro lyhyesti pääpiirteittäin, kuinka etsintäkuulutettujen noutotoiminta on poliisiasemallasi järjestetty? (Mikäli tiedossasi on, voit myös kertoa noutotoiminnan järjestelyistä koko poliisilaitoksellasi.)
6. Miten tiedonjakelu etsintäkuulutetuista on järjestetty? (Esim. pitääkö joku yllä mappeja tai listoja, ovatko ne fyysisessä vai sähköisessä muodossa, missä ne sijaitsevat jne.)
7. Mitä hyviä puolia poliisiasemasi noutotoiminnassa on?
8. Mitä huonoja puolia poliisiasemasi noutotoiminnassa on?
9. Onko noutotoiminta poliisiasemallasi riittävän organisoitua?
10. Onko noutotoiminta poliisiasemallasi riittävän resursoitua?
11. Jos noutotoimintaa lähdetäisiin poliisiasemallasi kehittämään, mihin kehittämisen tulisi ensisijaisesti kohdentua? Olisiko jokin seuraavista kehitysjatuksista hyödynnettävissä poliisiasemallasi? A) poliisiasemallesi perustettaisiin erillinen noutoryhmä, B) poliisiasemallasi järjestettäisiin säännöllisesti noutoprojekteja tai teemavuoroja, C) tiedonjakelun tehostaminen
12. Omat kehitysjatuksesi?

Suuri kiitos sinulle osallistumisesta kyselyyni!

LIITE 3

Hakumieskyselyn vastausaikaa jatkettu kahdella viikolla

Arvoisat asiantuntijat, lähetin teille tämän kyselyn toukokuun loppupuolella. Silmäilin nyt lomalta palattuani saapuneita vastauksia, joita oli kesän aikana tullut ihan mukavasti. Lähetän nyt tämän kyselyn teille vielä uudestaan, sillä en löytänyt teidän vastauksianne saapuneiden joukosta. Vastausaikaa on samalla jatkettu kahdella viikolla, eli viimeistään 15.8 mennessä toivoisin vastaukset saavani.

Mikäli olet jo kyselyyni vastannut, voit poistaa tämän viestin aiheettomana ja pahoittelen samalla, jos en näin "kesäterässä" vastaustasi muiden joukosta heti ensisilmäyksellä erottanut.

(Kyselylomake)